

فەوژارتن و بەرهه‌فکرن
د. فاخر حەسەن گولی

بە نینانی مەلای دیوانا

دیوانا

مه‌لایێ به‌نیانی

مه‌لا حه‌سه‌ن مه‌لا ئه‌حمه‌د مه‌لا ئیسماعیل به‌نیانی - گوران

١٩٩٦-١٩١٧

قه‌وژارتن و به‌رهه‌فکرن

د. فاخر حه‌سه‌ن گولی

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌كۆلینین كوردی

دیوانا
مەلایێح بەننێانی

په‌رتووك

د. فاخر حەسەن گولی

ڤه‌وژارتن و بەرهه‌ڤكرن

ئێكۆ / ۲۰۲۲

چاپ

دیار عبدالله
جەگەرڤوین جەمیل
واره‌یل عبداللهاڤی

دیزاین
بەرگ

978-9922-9168-6-6

ISBN

D- / ۲۶۵۳ / ۲۱

ژمارا سپاردنێ

© مافن چاڤن ین پاراستیه بۆ

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌كۆلینین كوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌كۆلینین كوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- University of zakho

دیوانا

مه‌لایه به‌نیانی

پیشهکی

ههلبهستنقیسی بههریهکه ل دهف ههر کهسهکی پهیدا نابیت، هندهک کهسین تاییهت و خودان بههریا ههلبهستنقیسی شیانیښ قههاندنا ههلبهستان ل دهف ههنه، لئ ههر ئیک د ئاستهکیدایه، د کهفندا پتريا ههلبهستنقیسین کوردان ژ تهخ و چینین مهلا و کهسایهتیښ ئایین بوون، (مهلا یی بهنیانی) ئیکه ژ ئهوان مهلا و زانایان ئهویښ سهرهراي گشت خواندنیښ ئایینی، گرنگیهکا باش دایه ههلبهستنقیسی و د گهلهک بیاقاندان ههلبهست قههاندینه، ل قیری ههول هاتیهدان ب شیوهیهکی کورت پیداچوونهک د ژیاننامهیا جفاکی، رهوشهنبیری و سیاسی یا ههلبهستقانی دا بکهین.

پوختهیهک ژ ژیاننامهیا جفاکی یا ههلبهستقانی:

(مهلا حهسهن مهلا ئهحمهد مهلا ئیسماعیل)، خهلکی گوندی (بهنیان) سهر ب دهقرا گورانقه، ل سالا (۱۹۱۷)ی، ل گوندی ناقبری چاقین خوه ل ئهقی دونیای قهکرینه، ژ بنهمالهکا (مهلا زاده)یه کو باب و باپیریښ ئهوی ژ کهسایهتیښ ئایینی بوون، ههر ژ بهر ئهقی چهندي خودان پیگهههکا باش یا جفاکی - ئایینیا دهقرا گوران ب تاییهتی و دهقرا بههدینان ب گشتی بوون. زیدهباری کو ناق ههلبهستقانی (مهلا حهسهن)ه، لئ ل گهلهک دهقهرین دیترین بههدینان ب (مهلا ئهحمهد گوران) و (مهلا یی بهنیانی) هاتیه نیاسین. ناقبری دوو جارن خیزان پیکهینابوو ل گهل خانمان (ئامینه عوسمان موحهمهده و زیڤرین موحهمهده ئهمین موحهمهده)، خودای مهزن شهش کور (زهکی، غازی، نهسیب، ئهذیب، کامیران، فههاد) و دوو کچ (رهقیه،

به‌دیعە) ب ئەوان بەخشین. ناڤیری ل رێککەفتی (١٩٩٦/٣/١٩)ی، ژ ئەقی جیهانی مائاقایی کر.

قۆناغین فهقیهتیا هه‌لبه‌ستمانی:

هه‌لبه‌ستمان هه‌ر ژ زارۆکینیا خوه د ناف زانا و که‌سایه‌تیین ئایینی و خوانده‌وار دا مه‌زن بوویه، قورئانا پیرۆز و هنده‌ک په‌رتووکیین شه‌ریعه‌تی وه‌ک (فتح القریب) و (فتح المجید) ل ده‌ف بابی خوه خواندینه، پاشان چوویه گوندین (گرده‌پان، به‌شیریان و که‌له‌ک) به‌رده‌وامی دایه خواندن و به‌ر ب هه‌ولیرێقه چوویه و ل مزگه‌فتا (مه‌ولانا خالدی نه‌قشه‌به‌ندی) و پاشان ل گوندین (فه‌قیران، ئاکویان) و (په‌واندووزی) مفا ژ زانستی زانایین ئەوان ده‌فه‌ران وه‌رگرتیه. پشتی گه‌شته‌کا پری زانست و زانین ل ده‌ف مه‌زن زانایین ئەوی سه‌رده‌می، بۆ ماوه‌یه‌کی کیم زه‌ریه‌قه گوندی خوه (به‌نێنان)، ژ وێری ده‌ست ب گه‌شتا دووی یا زانستی کریه. (مه‌لای به‌نێنانی) ب نامه‌یه‌کا (حه‌جی عوسمان به‌نێنانی) چوویه خزمه‌تا موفتی ئەوی سه‌رده‌می ئامیدی و ئیجازا مه‌لاتی ب ئەوی هاتی به‌خشین. پشتی ئەقی چه‌ندی رۆژ ب رۆژ ناقداریا ئەوی به‌ره‌ف زیده‌هی چوویه، وه‌ک که‌سه‌کی خودان پی‌گه‌هه‌کا ئایینی- زانستی ل ته‌قایا به‌هدینان هاته نیاسین.

قۆناغین مه‌لاتیا هه‌لبه‌ستمانی:

پشتی (مه‌لا حه‌سه‌ن)ی ئیجازا مه‌لاتی وه‌رگرتی، به‌ره‌ف گوندین ده‌فه‌را مزویریان و کوچه‌ران چوویه و بۆ ماوی چه‌ند سالان ل گوندین: (شکه‌فتیان، مزاران، مامیزدینان، بنگه‌لی، بریفکان، و... هتد) مه‌لاتی کریه. پاشان به‌ره‌ف مويسل چوویه و بۆ ماوی هه‌فت سالان ل مويسل مایه، دووباره زه‌ریه‌قه ده‌فه‌را شیخان و هه‌تا نسکویا شو‌ره‌شا ئەیلوئ ل سال (١٩٧٥)ی، ل

وێرێ مابوو. ناڤبری مه‌لاتی ل گه‌له‌ك ده‌قه‌رێن به‌هه‌دینان كریه، ئێ چونکی ژیارا ئه‌وی یا ئایینی تێكه‌هلی یا سیاسی بوویه. له‌و‌را هه‌وڵ هاتیه‌دان به‌رده‌وامیا پۆلی ئه‌وی یێ ئایینی ل گه‌ل رۆلی ئه‌وی یێ سیاسی به‌یته رۆهنكرن.

رۆلێ سیاسی هه‌لبه‌ستفانی:

ژ هه‌لبه‌ستین (مه‌لایێ به‌نێانی) رۆهن و ئاشكرايه كو كه‌سه‌كێ سیاسی بوویه، له‌و‌را ب ده‌هان هه‌لبه‌ستین خوه د بیاڤی سیاسیدا ڤه‌هاندینه، ناڤبری گرنگیه‌كا باش دایه پرسین نه‌ته‌وه‌یی و وه‌لاتپاریزیی، د ده‌ستپێكا ژیی خوه‌دا په‌یوه‌ندی ب رێكخستین پارتا (هیاوا) كریه و بوویه ئه‌ندامه‌كێ چالاكێ پارتا ناڤبری. پشترا په‌یوه‌ندیین به‌یز ل گه‌ل شیخین گوندی (بێزه‌لی) سه‌ر ب ده‌قه‌را (رێكانیان) ڤه ب تابه‌ت (شیخ عه‌بدو‌لجه‌بار بێزه‌لی) هه‌بوویه، هه‌ژی گۆتنيیه كو هه‌ر دوو ئه‌ندامین (پارتا هیاوا) بوون، هه‌ر ژبه‌ر ئه‌ڤی چهندي رژیما عیراڤی یا ئه‌وی سه‌رده‌می ئاگه‌دار دبیت و ئه‌و نه‌چار دبن ب رێكین قاچاغ خوه بگه‌هینه باژیری (نه‌غه‌دی) ل رۆژه‌لاتی كوردستانێ ژ وێرێ به‌ره‌ڤ باژیری (جۆله‌می‌رگی) ل باكوورێ كوردستانێ بچن. ل ساڵا (١٩٥٩)ی، كاده‌كێ زیره‌كێ پارتی دیموكراتی كوردستان- عیراق بوویه كارگیریا رێكخراوا (بریفاكا) كریه ئه‌وا كو (موحسن عه‌بدو‌لعه‌زیز) به‌رسیارتیا ئه‌وی دكر. ناڤهاتی بۆ ماوی حه‌فت ساڵان ژبو پرسین كورد و كوردستانێ ل سه‌نته‌ری باژیری مویسل ب شیوه‌یی نه‌په‌نی ب كاری پاراستنی رابووویه، ل ساڵا (١٩٦٣)ی، ژلایێ حكومه‌تا (عه‌بدو‌لكه‌ریم قاسم) یقه هاتیه گرتن و ئه‌شكه‌نجه‌دان، پشتی ئازاد بوونی، ب نه‌ینی به‌رده‌وامی دایه خه‌بات و تێكۆشانێ، ناڤهاتی چهندين ناڤین نه‌ینی هه‌بووینه ژ ئه‌وان: (بزۆت، كریان،

كوردی، حەفت رۆج و... هتد)، هەتا كورپەكى ئەوى بناقە (نەسب) د رێكا كورد و كوردستانیدا شەهید بوویە. هەژى گۆتنيە كو پتر ژ حەفت جارن ژلايە رژیما عیراقیقه مال و ناف مالا ئەوى هاتینه تالانكرن. (مەلایە بەنیانی) پەيوەندیین سیاسى ل گەل كەسایەتیین سیاسى مینا: (مەلایە شین، فازل میرانی، حەسو میرخان، عەلى سنجاری، فارووق عەقراوی، عەبدولسەلام بەرواری، یوونس رۆژبەیانى، عەبدولرەحیم جەسیم و... هتد) هەبوویە. ل سال (۱۹۷۰)ی، ل (گەلالە) دەقەرا بالەكایەتى پشكدارى د كونگرەیا زانایین ئایینی كو ب سەرپەرشتیا مەلا مستەفا بارزانى ب رېقه دچوو كریە.

پشتى نىكويا شۆرەشا ئەیلوئە ل سال (۱۹۷۵)ی، ب نەچاری و زۆرەملى ژلايە رژیما بەعسیانقە ئەو ل گەل خیزان و هزاران مالباتین كوردان ژ قەزا شیخان بو خیقەتگەها (كانیلان) ل نیزیك (بەردەرەش) ل پارێزگەها دەوکی هاتنە بنەجەكرن، ئی پشتى چەند رۆژەكان مەلایە بەنیانی، ب توهمەتین پەيوەندیین ئەوى ل گەل رێكخستین پارتى دیموكراتى كوردستان و هەلوستى ئەوى یی وەلاتپاریزیی هاتە دەستەسەركرن و حوكمى سیدارەدانى بو دەركەفت، بو ماوى سالەكى ل ژیر ئەشكەنجەندانى بوو ل داویە لیبوورینا گشتى ژى گرت و هاتە ئازادكرن. خیزانا مەلایە بەنیانی ل گەل تەقایا خیزانین دیتەر ل سەر گوندین گورانان هاتنە دابەشكرن و خیزانا (مەلایە بەنیانی) بو گوندی ئەوان (بەنیان) هاتنە رەوانەكرن، ناقهاتى پشتى شەش هەیقان بو گوندی خوە (بەنیان) زقریقە. ل سال (۱۹۷۸)ی، ب فەرمى بوویە مەلایە ئەوى.

ل ساڵا (١٩٨١)ی، رژیما به عس ب زۆری و ب توهمه تا په یوه ندیکن ب
 ریکهستیین پارتی دیموکراتی کوردستان ئەو ژ جهی باب و باپیرین ئەوی بو
 گوندی (شههی) سهر ب دهقرا زیباریانقه دویرکر. (مه لایع به نینانی) ب
 مه ره ما خواندنا گۆتارا ئەینیع هاتن و چوونا گوندی خوه (به نینان) دکر د
 به رامبهردا خواندنا گۆتارا ئەینیع یا گوندی (شههی) رادهستی (مه لا عارف
 زیباری) دکر. ههر چهنده چهنین جارن ژلایع پولیس و ئەمنیقه هاتبوو
 گازیکن لی ئەو سهر هاتن و چوونا خوه بو گوندی (به نینان) یی بهردهوام
 بوو. ئەف چهنده وهک ههفرکیهک دابوو پیشیا خوه. ل ساڵا (١٩٨٣)ی، قه گه ریا
 گوندی خوه (به نینان)، لی به عسیان و دویره لانکی ن ئەوان دهست ژ
 دژایه تیکرنا ئەوی به رنه دان و بهردهوام به رسینگیا ئەوی دگرتن و دهست
 نه خوه شی بو ئەوی دروست دکرن. ناقهاتی د ئەوی رهوشا سیاسی ئالۆزا دا
 مابوو. ههتا سه رهلدانا بهارا ساڵا (١٩٩١)ی، رویدای و کوردستان ئازاد بووی.
 ناقبری سه رهرای ژیی ئەوی یی مهزن، لی دهست ژ پرسین سیاسی و وه لاتپاریزی
 به رنه دایه ههتا ژ ئەقی دونه یی مائناقیی کری.

چهند تیبینیین گرنگ ل سهر ئەقی دیوانی:

ههول هاتیه دان ئامازه ب گرنگترین خالین ئەقی دیوانی بهینه کن،
 ئەو ژی ب ئەقی شیوه یی ل خوارینه:

- ههلبه ستقانی ههر ژ ده سپیکا سائین شیستان دهست ب قه هاندنا ههلبه ستان
 کربوو، ههژی گۆتنیه کو پتر ژ (٢٠٠) ههلبه ستان هه بوون و پرانی ئەوان
 ب زاراقی کرمانجی قه هاندبوون، لی چونکه هژماره کا زیده یا ههلبه ستین
 ئەوی د بیاق سیاسییدا نقیسیبوون، له ورا د ناقه راستا سائین ههشتیاندا ژ بهر
 سته ما رژیما به عس نه چار ببوو دیوانا خوه یا ههلبه ستان کو ب لایلونه کی

راپيچابوون و د ناف كولكى مریشكاندا بن ئاخ و قهشارتبوون، پشتی سهرهلدانا بهارا سالآ (۱۹۹۱)ئى، ژ بن ئاخى دهرهينانين، لى ب مخابنيقه دبئزين: كو تهفایا ديوانى رتوبهتى گرتبوون و پيرانيا ئهوان نهدهاتنه خواندن. لى ئهف ديوانا ل بهر دهست هندهك ژ ئهوان ل بيرا (مهلا حهسهن)ى مابوون دووباره هاتنه نقيسين و هندهكين ديتر پشتی سهرهلداني قههاندينه. ب ئهقى چهندي هژمارهكا ههلبهستين ئهوى هاتنه پاراستن.

- ئهف ديوانه ژ (۶۲) ههلبهستين كلاسيك پيكهاتيه، لى چونكه ههلبهستقاني ههر ههلبهستهكي جودا نهنقيسيه، لهورا مه ههولدا ههلبهستان ژ ههقدوو جودا بكهين و ل سهر چار پشكين ئاييني، نيشتيماني - سياسي، جفاكي و ئهقينداری دابهش و پيكيخين.

- ناسناقى ههلبهستقاني كو ئهوى ب خوه ئامازه پيكره (بهنياناي)يه و د چهند جهاندا ب ئهقى شيوهیی دبئزيت:

بهنياناي عاشقى مهرداري و زهويين
كهلهپوريان جهنجر و ئاش و شهويين
خواردنيان ترش و ساوار و دويين
ل جههكي ديتر:

ئهوهی ناوی بهنياناي دهبيست
دهست بهجي گهشت و سهرداني دهويست
دهبي پيناستم كرودبي وهكو پيويست

ديسان گوته:

بوته خهملاندينه حووري و پهري خر
خودي بو بههشتا خو بهنياناي بر

- ب هیچ رهنگهکی مه دستکاریا رینقیسا هۆزانقانی نهکریه، ب تنی د ئەوان پهیقاندا کو ب شاشیا رینقیسی دهینه هژمارتن و کارتیکرنی ل ریتم و واتایا هۆزانی و چارچووئی گشتیی ئەوی ناکهت، راستهکرن هاتینه ئەنجامدان، بۆ نموونه: (چو- چوو)، (بو- بوو)، (بو- بۆ) و... هتد.

- ههول هاتیهدان ههر پهیقکهکا نه رۆهن یان پهیقین پیدقی ب پیناسهکرنی د دیوانیدا، ب شیوهیهکی ریکوپیک ل پهراویزان هاتینه نقیسین.

- وهسا دیاره کو ههلبهستقانی ئەقی دیوانی ههتا ئاستهکی شارهزایی د زمانی فارسیدا ههبوویه، لهورا ههژمارهکا زیده یا پهیقین فارسی بکارهیناینه مینا: ئاتهش (ئاگر)، پۆشاک (جل و بهرگ)، تیمار (دهرمانکرن)، فهریاد (ههوار، گازی) و... هتد.

- ههلبهستقان د دریزهیا ههلبهستین خوهدا ب جوانترین پهیق ههستی خوه بهرامبهه پینغهمبهری ئیسلامی موحهمهدی (س) دهبریه، پینغهمبهری وهک کهسهکی قورتالکهری مرۆفایهتی ژ تاریهتی بۆ رۆناهی، ههروهسا بهرهقانکهری موسلمانان ل رۆزا داویق (قیامهتی) و... هتد. بۆ نموونه د قان چهند مالکاندا وهها دبیزیت:

موحهمهدی مه سهید و سهروهر

بۆ مه ئومهتی ئالتون و گهوههر

یاسا مه قورئان خودی ته پهروهر

مه قیر و ههوار ههوارا مه وهر

- ههلبهستقانی (۸) ههلبهستین خوه ب زاراقی سۆرانی قههاندینه: "مهولوود بۆ نهبی"، "مردن و دونیا"، "نهخشه گهورهه"، "من فهقیرم"، "ئافرهت"، "نهورۆز"،

كهركووك دلى كوردستانى
بابى مه كوردا بارزانى
سهركيشى مهى پى دزانى
قىره نه فرۆت ب ئه زاننى

ل جههكى دىتر دىئيت:

چار ئه قليم و ئيكهتى يوو
قاره مانوو بارزانى يوو
بارى تىرى دور زيپى يوو

- (مهلايى به نىنانى) مالا بارزان وهك رزگار كهرى مللهتى كورد، خودان
دىرۆكه كا پاقر و پى خزمهت ددهته نياسين د چهند مالكان ب ئه قى
شيوهى دىئيت:

خه تىرا خه باتا مالا بارزان هه رمايه هه ل
شىخ ئه حمهد و عه بدولسه لام سه رومرين گه ل
ئه ف ئاخا نشتيمان نه دانه رووقى و چه قه ل

دىسان دىئيت:

پيش ره وىت مه بارزانينه
ناقدارن تا ويقهى سينه
دوژمن دهر كهت تا حه مرينه
درهنگه ئالا به لينه

- ل ساڵا (١٩٧٧)ی، هه‌لبه‌ستقان د شروقه‌كرنه‌كا سياسيا خودا پيشبينييا
ئه‌وئ چهندي دكه‌ت كو (سه‌دام حوسين) دي بيته كوژه‌كي (ئه‌حمه‌د
حه‌سه‌ن ئه‌لبه‌كري) و دبيژيت:

به‌سكه به‌تالكه يا به‌كر
حه‌فار سه‌دامه بو قه‌بر

- ناقبري د چهندين مالكين ئه‌قى ديوانى ئامازه ب ئيكرتن و ئيكريزيا
كوردان دكه‌ت و د ئيك ژ ئه‌وان مالكاندا ب ئه‌قى شيوه‌يي دبيژيت:

ئه‌گه‌ر گه‌ل هه‌مى ئيك با
ئه‌م دا گه‌هين مافى ره‌وا
پيكرستنا پيكر با
ئه‌م دا زين وه‌ك نه‌ته‌وا

- هه‌لبه‌ستقانى باسى ئه‌وئ سته‌مال كوردان هاتيه‌كرن وه‌ك ئه‌نزال و
حه‌له‌بچه و... و بي ده‌نگيا زانايين موسلمانان و جفاكا نيقدموه‌ته‌تى، د
چهنده مالكان وه‌ها دبيژيت:

مه‌ككه و مه‌دينه و ئه‌زه‌هر كا
ژ چاڤا رووندك نه‌ پيستن
مه‌ حه‌يف تى ئيسلام بي ده‌نگ ما
بناڤى دين ژه‌حر پيستن

ل جهه‌كى ديتر دبيژيت:

جيهان سه‌رتاسه‌ر بي ده‌نگ ما
جفاك بو جڤين نه‌ جفا
كورد بي گوند و شار و جه‌ ما
هه‌يقى حه‌يف و تولا قه‌كه‌ن

سوپاسیا خودایخ مهزن دکهین کو هیژ و شیان داینه مه، ئەم ئەقی بەرهه می بگههینینه داویخ، ههروهسا سوپاسیهکا تایهت بۆ مالباتا ههلبهستقانی کو ئەم بووینه جهی باوهریا ئەوان و ل سهر ئەقی دیوانی کار بکهین، نهمازه کورپی ئەوی ههلبهستقان (مهلا فههادی کو ههر ژ دهستیپیکا کاری ههتا دویماهیخ بهردهوام هاریکار و پشتهقانی مه بوو. ههردیسان سوپاسیا نقیسکار (سهعید مهموزینی) دکهین، هیقیدارین ئەف کاره ببیته جهی مفا وهرگرتنا تهقایان.

د. فاخر حهسهن گولی

دهۆك ٢٠٢١

ههوالنامهی کتیب

هه و النامه كتيب

هه و النهمه كينر

پشكا ئيكن

هه لبهستين ئاييني

هه‌و‌نا‌مه‌ی کتێب

موحه مهدي (١) مه

موحه مهدي مه سهيد و سهروهر
بو مه ئومهتي (٢) ئالتون (٣) و گهوههر
ياسا مه قورئان خودي ته پهروهر
مه قير (٤) و ههوار ههوارا مه وهر

بن بهقله (٥) خودي مه باوهر ههيه
دوزهخ بو گاوهر (٦) بههشت بو مهيه
پهياما نهبي بو مه نامهيه
ئهو ناما پيروژ بنهما مهيه

خوشتقيي خودي ريزدار و هييژا
دهسپاكي راست گو بو گومرا (٧) و گيژا
دلي ته پاكه ژ گهندي (٨) و قريژا
زاتي (١) ته بو مه خويانا خو ريزا

(١) موحه مهدي پيغه مبهه (س).

(٢) گهل، مللهت.

(٣) زيپ.

(٤) گازی.

(٥) بن هه قرك.

(٦) كافر.

(٧) سهرداچووي.

(٨) پيساتي.

زاتى تە بۆ مە پرووكر مەدینه
پاكى مونهزهه^(۲) گۆتى نهرینه
بگهوره^(۳) گاورا باوهرى بینه
شهفیع^(۴) مە تووی کەس دی مە نینه

مەككە شهفهق^(۵) دا مەدینه چرا
پالپشت^(۶) و كوچبه^(۷) تە كرنه برا
شكەستی خاړن قەیسەر^(۸) و كیسرا^(۹)
دهما وا زانی ئیسلام هات برا

ئەرکه ئەم رێکەین^(۱۰) بۆ تە دروودا^(۱۱)

(۱) خوهیهتی.

(۲) پاك، پاقر.

(۳) مەزن.

(۴) بەرەقان.

(۵) رۆناهی.

(۶) پالپشت یان پشتەقان ب زمانى عەرەبى دبیژنى (ئەنصار) كو كۆما (نەصیر)ە، ئەو دەستەكە ئەوین ژ باژیرى (مەدینا منەوەر) كو پشتى مشەختبوونا موحمەد پیغەمبەرى (س) ژ مەككەى بۆ مەدینى باوهرى ب پیغەمبەرى (س) هینادین و پشتەقانىا ئەوى كرىن.

(۷) كوچبه ب زمانى عەرەبى دبیژنى (موهاجرین) كو كۆما (موهاجر)ە، ئەو دەستەكە ئەوین ل گەل موحمەد پیغەمبەرى (س) ژ مەككەى بۆ مەدینى مشەختبووین و هاریکاریا پیغەمبەرى (س) كرىن.

(۸) قەیسەرى رۆمى.

(۹) كیسراى ساسانیان (ئیرانى).

(۱۰) بهنیرین، قریكەین.

(۱۱) سلاق.

كۆمىن چەند بۆيۇن مەدح^(۱) و سىرودا

رۇناھيا ئايىن ويۇھىيى^(۲) حدودا^(۳)

گولا تە رەھا^(۴) گول و وروودا^(۵)

نقىش^(۶) ئادەمى موحەمەد نەبى

پىلا^(۷) تە بەرزە نىك مە و نىك رەبى

قورئان و سونەت بەرنامى تە بى

جىھاننا تارى دى رۇنا^(۸) قەبى

دەرحەق پىغەمبەر چەند بۆيۇن كۆمە

بۆ مە ئىسلامى خىقەت و خىمە

من نىيەت حەجە ب زيارەت بۆمە

زۆر حەژ تە دكەم مەجت^(۹) و لىمە

تەتەرى^(۱۰) خودى بسولمان كىرىن

رۇناھيا رىك تارى دەر كىرىن

(۱) پەسن.

(۲) سنۆر دەربازكرن، زىدە ژ حەدى.

(۳) سنۆر.

(۴) ئازاد، سەرىەست.

(۵) گول.

(۶) دويندەھ، كىت.

(۷) پە، پايە.

(۸) رۇناھى.

(۹) رۇدم.

(۱۰) ھنارتى، پەيامبەر واتە ئەوئ پەيمامى د گەھىنىت.

پەشتەت بەرز تە ئەم فیر کرین
ئەوا پەشتەتە دئ بخۆقە گەرین

عومەر و عەلی و سەدیق و عوسمان^(۱)
یاوهرین^(۲) نەبی ل عەرد و عەسمان
هەلگەرین باوهر گاوهر بی دەستمان
بنەما ئایین دادوهرین سازمان^(۳)

یاوهر بۆ خودئ هەمی کەتنە کار
دار و دەست ئیکە بۆ جیهادی غار
دینئ مە گەها جهین گەرم و سار
پەقین بۆ کارئ گاوهرئ کەت خار

ژی بۆ شیست و سئ ئەحمەد^(۴) وەفاتکر
پەبی عالەمی بۆ بەهەشتئ بر
تەق ساخ و مریا سلاف هیر و گر
بۆ سەر جانئ تە مەلایی^(۵) سلاقکر

(۱) عومەرئ کوهرئ خەتابی، عەلیئ کوهرئ ئەبۇ تالبی، ئەبوبەکر سەدیق و عوسمانئ کوهرئ

عەفانی.

(۲) هەقال، هۆگر، دۆست.

(۳) ریکخستی.

(۴) موخەمەد پیغەمبەر (س).

(۵) مەلا حەسەن هەلبەستمان ئەقئ دیوانئ باسئ خوە دکەت.

مهولوود بۆ نهبی (۱)

مهولوود نهبی یادکه وه (۲) یادی
ناردراوی خوییه بۆ ئیمه هادی (۳)

له رۆژی دوو زدهیی رهبعی ئیکهم (۴)
جیا له جاران بۆ خوییه رینگهم

تیک شکان سه نه م (۵) ئه یوانی کيسرا (۶)
ووشک بوو ساوا (۷) رۆناک بوو بو صرا (۸)

ئهبۆ له هه ب (۹) بۆ جاريه یی ئازاد کرد
که مژده یی (۱۰) بوونی برازایی (۱) بۆ برد

(۱) ژدایکبوونا مهحه مه د پیغه مبه ری (س).

(۲) بيرا خوه بينه، ساخ بکه، بگپره.

(۳) هیدایه تگهر.

(۴) واته ل دوزاده ی هه یفا رهبعوئنه ول موحه مه د پیغه مبه ر (س) هاتیه سه ر دونیایه.

(۵) بۆت.

(۶) ئیک ژ نیشانین هاتنا موحه مه د پیغه مبه ری (س) دیوارئ ئه یوانا کيسرا ی دمرزی واته تیک
که قتی.

(۷) ل گهل ژدایکبوونا مهحه مه د پیغه مبه ر (س) رويبارئ (ساوه) هشک بوو، ئەف رويباره
دکه قتیه نا قه راستا ئیرانا نوکه.

(۸) باژیرا (بو صرا) دکه قتیته شامی.

(۹) ئەبۆ له هه ب مامی موحه مه د پیغه مبه ری (س).

(۱۰) مزگینی.

لە دۆزەخ ئەمەرو سوكە ئازاری
هویی خۆشویستی خوا بو نازداری

خۆشی بو خۆم خوام خۆش دەوی
فەرمانی پیی دام نەبیم خۆش بوئی

خۆریك^(۲) ئە مەككە^(۳) پۆناکی کرنین
بەرەو بروا بوون بو لای خوایی بردنی

هەر بە هەتیوی گەورە بو سەبی^(۴)
سنگی شەق کرا بە ئەمری^(۵) رەبی^(۶)

لە بەشی خراب دلی پاك کرا
نۆری^(۷) نوبوووت^(۸) لەشیوینی کرا

منال خەریکی یاری کردن بوون
بانگ کرا ووتی یاری بکەم چوون

بو یاری و وازی کردن نەهاتووم
من بو کاریکی گەورەتر هاتووم

(۱) مەبەست ژ برازا مەحمەد پیغەمبەرە (س).

(۲) پۆژ.

(۳) باژیرئ مەككە.

(۴) زارۆك، بچویك.

(۵) ب فەرمانا خودئ.

(۶) مەبەست ل قیری ئەووە کو دەمی موحەمەد پیغەمبەر (س) ل بەر کارک و بەرخکا دوو

فرشته هاتن سینگی ئەوی کەلاشت و ژ هەمی تشتەکی پاقر کر و پۆناهی
پیغەمبەراتیی کرنه ددلی ئەویدا.

(۷) پۆناهی.

(۸) پیغەمبەراتی.

ناردرا لادی^(۱) حه‌لیمه^(۲) بردی

به شیرى سنگى به‌خوی کردی

بازرگان چوو شام له‌گهل باپیری^(۳)

بۆ‌حه‌یره پرسى هاته‌وه بی‌ری

جگه له خۆتان كئ تان له گه‌له

موحه‌مه‌د نه كه‌وته داوی جوو فه‌له

ختمى نبووته^(۴) پیی وه دیاره

چاك بی پارێزن له گشت نه‌یاره

خه‌دیجه‌ی^(۵) دایکمان بۆ به هاوسه‌ری

یاری ده‌ری بۆ به مال هانده‌ری

موحه‌مه‌د راستگو ئه‌مینی مه‌كه‌كه

كیشه‌یی به‌ردی ره‌ش خۆی چاره ده‌كات

به وه‌حی قورئان بوی هات به خه‌لات

به شاده هه‌ئسا حج رۆژو و سه‌لات

ئایین مان نه‌ینی بوو بو به ئاشکرا

گاوران پیلانیان دابه‌ش کرا

(۱) گوند.

(۲) حه‌لیمه ئه‌سه‌عديه ده‌یكا موحه‌مه‌د پیغه‌مبه‌ری (س) یا شیرى واته ئه‌وا شیر دایع.

(۳) عه‌بدو لموته‌ئب.

(۴) دویمه‌یه‌ك پیغه‌مبه‌ر.

(۵) خه‌دیجا كچا خوه‌یله‌دی ئیكه‌م هه‌قزینا موحه‌مه‌د پیغه‌مبه‌ری (س).

ویستیان به‌کو^(۱) پیڤه‌مبه‌ر له‌ناو به‌رن
له‌هه‌ر تی‌ری^(۲) لاویکتان وهرن

سوپاس بو خوا پیلانیان له‌ناو چوو
خاچ و ئاگر په‌رستی نه‌مان جادوو

کوچ بو مه‌دینه‌ برایه‌تی له‌ناو کرا
ئینجا فه‌تی مه‌که‌^(۳) نه‌جام درا

چیتەر قورئان دانه‌به‌زی وه‌حی وه‌ستا
وه‌فاتی کرد گه‌وره‌ترین خوا په‌رستا

به‌بوونه‌ی مه‌وئودت دروود و سه‌لام
بو‌ت به‌ری ده‌که‌م به‌ ئیزنی^(۴) سه‌لام

هه‌و‌ال‌نامه‌ی کتیب

(۱) پی‌که‌.

(۲) ئویجاخ.

(۳) فه‌تی یان فه‌کرنا مه‌که‌هی ل سالا (۸) ئی مشه‌ختی بوو.

(۴) ده‌ستویر.

نقیژ

بانگن نقیژ ئی دا پابه نقیژ ئی
ب تهوبی خو دا قوته ژ تۆز و قریژ ئی

دهست نقیژ چه كه هه ره ب خو قه كه
قریژا گونه هی ژ دلخ خو قه كه

شهقا ئیسرا و میعراجا نه بی^(۱)
سه رمه دا باری فه رمانا ره بی

ئه سمان ب ئاهنگ بوو نقیژ بو مه بوو
ژ لایخی خودایخی قه خه لاتخی مه بوو

ستینکی^(۲) دینی خو بگره و به رنه ده
نقیژا فه رز چو جا ب قه ر نه ده

بینا هیا چاقین پیغه مبه ری بو
بخو پاریزه پتر ژ چاقین خو

نقیژا ژ گونه هی ته نه ده ته پاش
به لاش و بی شول پیته وه ستیت لاش^(۳)

تقیا ته هه بیت کرداره کی^(۴) قه نج
بو ئایینی خو پی بکیشی ره نج^(۱)

(۱) مه به ست ئه و شه قه ئه و موحه مه د پیغه مبه ر (س) ژ ئه ردی چوو به ئه سمانا.

(۲) ستوین، بی ئه قی پامانی کو نقیژ ستوین ئایینی به.

(۳) لهش.

(۴) کار و کریار.

هه ره مزگهفتی بۆ نڤیژا ب کووم
بۆ من نه بیژه هه ره وهکی ئەز چووم

یا کت نه وهک کۆم قه در و بهه ایه
چ خیرا بکه یی ئیک ب دهه ایه

خیر و سونه ته خو تازه بشووی
به ری بۆ نڤیژا ئەینی تو چووی

گوه دره مه لایی دی بۆ ته ئاخیت
باوه ریا ته پی زیندی و ساخ بیت

ناف نڤیژای دا نیزیکی ژ خودا
بی ئاگا نه بی ژئی ئابی جودا

په یونیدیین خو دگه ل موکۆم که
د کهوسه ریی^(۲) دا خو بشوو و نوقومکه

نڤیژا رۆناهی یه گۆتنا نه بی یه
دی که قری پی نه رم و رۆن بی یه

هه ره پینج نڤیژا د وهختی دا بکه
هه که نه وهیل^(۳) دوله کا کیر و رکه

نڤیژا نه که ره خر^(۴) ل ویژی خو جهن
وه رنه ف سه ره سو جادا ل خو بگه هن

(۱) زحمهت، وهستیان.

(۲) ئاگا کهوسه ری.

(۳) نهالا وهیل واته دوزه خ.

(۴) هه می، پیکه.

قېرى باغچى پاشه رۇزا مه ههميانه
لهزكهن خيرا بن^(۱) گونهها پشت چهميانه

بو خودى ملكهچ^(۲) و كورنوش^(۳) بهرن
پهشييمانن ئهويين بهرى مه مرن

دخازن بو قى دونيائى بينهقه
كى ديتيه مرى قېرى رينهقه

شهف نقيزا بكه هلو قه ژ خه
گهلو بوچى يه خهوتوكى قهلهو

چى ترسا خودى دلى دا نهبيت
دناق دوزهخى دا دى ئاكنجى بيت

چارهيه تو ساخ مايه هيش
بو خودى ب نقيزا خو ب دهيه پيش

بو ته خهملاندينه خوورى و پهرى خر^(۴)
خودى بو بههشتا خو بهنيانى^(۵) بر

(۱) لهز.

(۲) گوهدار.

(۳) سوچه.

(۴) ههمى، پيکقه.

(۵) بهنيان) ناقى گوندى ههلبهستقانى ئهقى ديوانييه.

پهياما دين

حهمد و سهنا شوكر و سوپاس
بئ ژمار بئ حهد و قاس^(۱)
بۆ ته خودا بئ پيا و باس

بئ پيا ئەم ملكه چين^(۲)
چونكه بۆ بال خودئ دچين
بهنده وارين كيئه بچين

گاورا چه نند چيترك پيلان
يهزدانى بئ وزه^(۳) ت^(۴) هيلان
وا گۆر بۆ دوزه خيت كيلان

گۆر ب گۆر هه رنه ئاگرى
جهه نه مى خو پاناگرى
ياره ب مه نه ده ئاگرى

ته قدا ئاگر رهش و كه له
تا هه تا هه ر گهش و هه له
مرۆف و بهر بۆ دبن په له

(۱) بئ هژمار.

(۲) گوهدار.

(۳) بئ تاقت.

(۴) د.

گوهـدارئ جيهانـنا فـانئ^(١)
كا ته كردار مال ويرانئ
مرن هات ته بار گرانئ

ئهـقـرۆ نهـبيت سوـبه مرنه
بوـگـۆرهـكـئ تـارـئ برنه
پاش نه وهختئ هزر كرنه

فهره سهـرمه بهـحسـئ نهـبئ
خودئ دروود^(٢) ته بو ههـبئ
دلئ ئينس^(٣) و جان^(٤) بو فهـبئ

ته چاف فهـكر هـۆش و ميـژئ^(٥)
پهـيـقا خودئ بو مهـ دبـيـژئ
مهـستر^(٦) ژ مهـدح و سهـنا هـيـژئ

پـيـغهـمـبهـر كوچ بر مهـدينه
خودئ مهـ گو نهـرينه
بهـلاقـكه پهـياما دينه

ته تـيـك شـكاند بوت و سهـنهم
ژ تـارـپـسـتانئ بـرـين ئـهم
دهـركـرين بـن زوئـم و سـتـهم

(١) نهـمايئ، نامينيت.

(٢) سـلاف.

(٣) ئينسان (مرؤف).

(٤) جن (ئهـجنه).

(٥) مهـژئ.

(٦) يا دروست (مهـزنتر).

موحه مهده پاريزهري مهى
ته گه لهك ريز نك خودئ ههى
بو بهه شتى مه گه ل خو بهى

تنئ توت⁽¹⁾ شپئ هارى مه بكهى
مه ئاوات⁽²⁾ و ئوميدا ههى
شه فاعه تنئ بو مه بكهى

خودئ ناسى گوت گوهدارى
شهف و رۆژ به ندى و ديندارى
عه بدئ خودئ هه ر دهيندارى

هيش مای بکه خيرو زکر
خوش تقيئ ريکا مه فه کر
بهه شتى بهر هه قيا خو کر

ئهه م بوس لمانين ئاينين
ته نه قيتن جهه نه مى بين
مه دقيتن بهه شتا هين

(1) تود.

(2) هيش.

چه کی تهویج

نهفس و ههوا و شهیتان و دونیا
ببه بهقل^(۱) دگهل وا ههمیا
گهر بو ئیک ژوا پشتا ته چه میا
دی که فیه دهریا قالا ژ گهمیا

شهیتان دوژمنه زوریهتا^(۲) ئادهم
نهخاسمه گهل مه ئومهتا خاتهم^(۳)
مرادا وی یه گوهدینج ههر دم
بیژئی لهعنهتی ریکا ته نادهم

ئه مری خودایی نهجی بهجی کر
توکا^(۴) لهعنهتی خودی ل مل کر
پشتی کو ئهوی خو موستهحهق^(۵) کر
ژ ناک فریشتا^(۶) تنی ئه و دهرکر

په یاما ره بی دابهزی^(۷) و نه زهل^(۱)

(۱) هه قپک.

(۲) دویندها.

(۳) دویمهیک، موحه مه د پیعه مبه ر (س) داوی پیغه مبه ره.

(۴) توق.

(۵) ههژی لهعنهتی.

(۶) مه لائیکهت.

(۷) هاته خوار.

دونيَا نهما له قيامهت مه زهل
نه فسي ملكه چ كه بو ميرئ نه زهل
هيضي خو ديركه ژ جههلا^(٢) غه زهل^(٣)

بو دونيايي ديني خو نه كه هيكه
دوژمنا تهيه سه ر تهيه خويكه^(٤)
خو ژئ بده پاش خو ژئ كيقيكه
تهويي ب تاعهتي گهل خودئ نيكه^(٥)

ههوا دوژمنا هه دژواره وهك وا
زه حرا ماري سپه^(٦) نه بيژه چهوا
دئ گه زيتن مژيبي خهون و خهوا
ژئ شياربه نه بي ناگا كارهك رهوا

جاري هيش دونيايي مايي نه مر
جي به جي كه نه رك و فه رمان و نه مر
وهختي ته چوو ته كي م ما عه مر
به ري خو ته ديت چه ند كه سي ته مر

به ري خو ته ديت مي ثان بوون قي ره
پشت خو چه ند هيلان دراف و زي ره

(١) هاته خوار.

(٢) نه زانين.

(٣) رستن، ناخستن، نه فينا كچكان.

(٤) باج.

(٥) نويكه، نووكه.

(٦) قه شارتى، نه په ني.

شاه و شالیار^(۱) و عهگید و میڤره

شاهن مرنن ب وان کر گیڤره

چاکی بو پاشه پوژی رهسید^(۲) و چهکه
کاری قهدهغه کری بهیله و نهکه
دهرگهه گونهها بگره و نهقهکه
دوزهخا رهش گهلهکا کیڤر و رکه

یاسا مه قورئان دیر ژ دهشتهکی
بهرامبهر هیزا خودی نه تشتهکی
یهزدان پشته تو نهههوجهیی تشتهکی
باوهریی بینه خووجهی بهههشتهکی

شهرع و سونهتی بگره و برنده
دی پشتا ته بن خویش وا لانه
هلال خاز و پارین ههرام پرنه
ژ گونهها خو قهده دهست وهرنده

چهکی تهوی بهری مرنن تیته کار
بکار بینیت بهختهوهره مروقی خار
تهوبا رهوا راگههینیت ب دل و زار
لهزکه بغار^(۳) ههره بهههشتی دیندار

(۱) دهسته لاتدار، ومزیر.

(۲) تشتی هه لگرتی.

(۳) بهز.

هاته دەری

بوسلیمانین رەمەزان هاتە دەری
هەیشا خێر و تاعەتی بخێر بینن هەمی
بۆ ھندە ئەم دل رەقین وەکی بەری
دروودا ناخوینین سەر پیغەمبەری

خودئ ببارینە دروودا سەر نەبی
کی وەکی وی دل قی ئومەتی قەبی
کی وەکی وی بۆ مە ئاخفت گەل رەبی
دونیا و ئاخرت شاھدن ما وەنەبی

رێبەری ئومەتی موحەمەد خۆشتقی
ئولا پیروژ گەھاندە مە وەک پیئقی^(۱)
ئەم بیی وی بی بەھاینە ھیتیم و سیقی
مە زئی داخازت شەفاعەت تکا^(۲) و ھیقی

هەیشا رەمەزانئ بۆ مە بوسلەمانا چرا
یەزدان ددەت خەلاتئ مە پۆژی گرا
بەرودخت نائف نئیەتی بینە برا

(۱) پیئقی.

(۲) داخوازی، ھیقی.

بۆ خاترا خوشتقیی خوئی بهریز
ب پهحما خو مه ژ ئاگری خو بیاریز

بخازه ئاخره تی دنیا گافه که
وی گۆپی ب کاری چاک ئا فاکه
حهفت دهرگه ها بۆ بههه شتی ل خو فه که
ل بههه شتا مالا خودی خو زاقا که

خودی بهندی ته مه من نه ترسینه
پهحما ته زۆره که رب و کین ته نینه
هیقی من ژ دهستی زهبانیا^(۱) دا دهرینه
بهری من بده بههه شتا خوش و هینه

مزگینی ری فه بوو بچه سه سه کوه سه ری^(۲)
پیغه مبه ر ژ قانه مه لا زی له زکه هه ری
فه خو ئا قی ژ دهستی پیروز سه سه گه ری
سه سه من نه مان نه وه هه می گونه هی ت به ری

^(۱) زهبانیین دۆزهخی نهون نهوین مرؤقا رادکیشنه ناف دۆزخیدا.

^(۲) ئا فا که سه سه ری.

مردن و دونیا

ئەه ی بەندەیی خوداوەندی پاک
خاکە بنیاتمان دەرووینە بن خاک
لێرە بە کۆمەل لە ناو گۆر بە تاک
هەر کات پێویستین بە کردەوهی چاک

بیر لە مردن کە ڕوو بە ڕووی دەبی
ئەمرۆ نا سوبەهی میوانت دەبی
پیاو بی ئافرەت پیر بی یان سەبی
لە سەرە مەرگ ڕزگار بین ڕەبی

مەرگت لە دونیا تۆ جیا دەکات
دونیا هەر هەمووی خەون و یاد و کات^(۱)
زۆربەهی تەمەنت کوسپ و کارەسات
لێت وەرنا گیریت چوونە بیرۆ رات

دونیا کەیی مۆلکە لە ناو کرێ مە
تەمەن پیشوازی مردن لەرێ مە
ڕەوا دەزانم ژێر زەوی جێ مە
لێک جیا دەکەیی مردن تو ئێ مە

لە خوا داواکە بەهەشت و کەوسەر
بۆ ئەو بەهەشتە هەولە بەشەر

(۱) دەم.

هەر کاتێ ئەمەری قیامەت یەکسەر
کەلکت ناداتن خێزان و هاوسەر

مەردن ئە ناومان زۆر دارگرانە
چەند کەس بە هوی ئەو ئێک دابرانە
گوناه بێ تەوبە زۆر بارگرانە
تەوبەیی برۆادار تەوبەیی شیرانە

دوینا چەند پۆژە باغی دوا پۆژە
باغ سەوزە^(١) و میوهی خێرو و پپۆژە
کارکە بۆ تاعەت بە شەو و پۆژە
بۆ باغی بێ پەنج پەنجە بکپۆژە^(٢)

بەر ئەوهی بمری کاری سەفەرکە
دژ بە شەیتانان دلت زەفەرکە^(٣)
هەگبەت ئە خێرو چاکەکان پرکە
ئینجا شەرابی مردنت فرکە

هەر کاتێ ئەمەری میوانی قەبری
تاریکە قەبرت ئە وئ بێ سەبری
بەتکار^(٤) بی بێ کار تووش وەکو عبری^(٥)
بەلام چاکە کار بۆ بەهەشت ئەمەری

(١) کەسک.

(٢) بگەزە.

(٣) سەرکەفتن.

(٤) مرۆقئ نەباش.

(٥) عبرانی یان عبری واتە (جۆهی).

خوایه من بمرم به دین و ئیمان
له گهل خوشهویست هه مان بی دیمان
پیغه مبهه شه فیعی ئیمه هه میمان
دروودمان^(۱) بو ئه وهك سۆز و په میمان

بروام به خوایه خوایی رهواییه
ملکه چی کاری به نه دهی خوایه
توندرهوم له گهل نه فس و هه واییه
دین کاریگه هوره دلم نه واییه

من موسلمانم خاوهن سۆز و عار
خوایه له لایی تو بم به چاکه کار
سۆز بی داپۆشم^(۲) من دامه ن و زار
تا بلیی برۆ به هه هشت به غار

(۱) سلاق.

(۲) نخێقم، پارێزم.

ژانا سهري

ژانهك سهري من دا گهرييا
دهنگ هشه هشا سيپهليت^(١) دهريا
گولا ساخلهميا من وهريا
بووم پي ترانكي^(٢) تهف لاو و پهريا

خوشي ژ من چوو بال گرت و فري
گريل بووم بهر پيا وهك كهسهك مري
دل رهقا بو حالي من نه كره گري
كهقره دلي وا رهقتره ژ بهري

چ هات سهري من سهري دوو چريا
پاريزم ژ خارن و قهخارنا ههميا
نeshiam راوستم پي لبن من چهميا
پيست^(٣) بچر هات هيستيكم وهريا

بي چاره نوژدار بو چارا سهري
نساخي شهرنهخه^(٤) گهل من ل شهري
ژ شرويت^(٥) وي دا رهش پرچم وهري
پاري من نهما كهتمه بن قهري

(١) پيل.

(٢) ياري پيكر.

(٣) چهرم.

(٤) شهپهنيخه.

(٥) ژ كارتيكرنا نهوي.

هين بۆل ديمى ئەزتىڭ ل دەريا
من نەخاپينن فرېكەن گەميا
نساخم ل من بکەن بەرگريا
ل من دەنە پاش سيسرک و ميړيا

ئەي بارهەلگري خەم و کەسەرى
مەرن دەرمانە بۆ تاييا سەرى
چيخ نە تەندروست ئەو ما خۆسەرى
لى بوونە کون مشک باژير قەيسەرى

هەزم بەلاقە ژيک قەبوو و بژيا
دلوقانى نەما ناف مەدا قريا^(۱)
دارم گرانە پاست کوپ و نەقيا
سەرەدەرى زەحمەتە دگەل بى ميژيا

قورمەکى دارم قورنەتا^(۲) ژوورى
ژ چاقديريى کالۆ تو دوورى
ب دووماهى هات چيروک سەريوورى
مەرنى داخازکە ژ پەبى ژوورى

کەلها مانا من هەرفت و هژيا
نەگەشتيارم کەفتيمە کوژيا

(۱) ژناقچوو.

(۲) کونج.

بی ئهف ئیشه لی ژ باوهریی خریا^(۱)

من هونهدیت با سهه خۆزی و بریا

دونیا بی نمهك^(۲) تو چهند سههخووری

ناچمه بال خودی ئهزب سهه شووری

من تهویه ژ ههمی گونههیت بووری

چاقهپیی منن بهههشت و خووری

ئیش کاریگهر بوو لهش ژ بهر زریا^(۳)

سههرم بی هۆش ما مام نهووریا

رۆندك زوها مان هندی چاف گریا

چیتیزی چووبام بو پیزا مریا

من ژ خودی بهههشتا فیردهوسخ کری

شههید بم من دقیت ههفتخ و دوو پهیری

شاهخ مرنخ بخیر لاو هاته دهیری

جان تازه کیشا ژ لهشخ نیف مری

(۱) سههرداچوو.

(۲) بی نان و خوئی.

(۳) زریانا لهشی.

پشکا دوویع

ههلبهستین نیشتمانی- سیاسی

ئەنزال (۱)

كوردەكى گۆت چ ھات سەرم
بەرف ھاڧىن دونيا گەرم
باران بارى خوۆلى ب سەرم
د ھۆلا جەنگى دا دەنگە

چما ئىروۆ بى ھۆگرم
رەش فرۆكن ل ژوور سەرم
دايى باب بەر چاڧىن من تەرم
سەقت بوون ل من قاچ و چەنگە

من نەمان قاچ ئەز پى ھەرم
باكەم دۆستا پەنا بەرم
ل وارى خوۆ دەرىدەرم
رى ھرچە نەيار نەھنگە

ھىرش برىڧە كىڧە ھەرم
ھەمى گاڧا دكەڧن تەرم
وار كاڧل بوو لى دەركرم
مە رىك نەما دەراف تەنگە

(۱) ئەنزالا سالا (۱۹۸۸)، ئ، ئەو كو رژیما بەعسا عىراقى پترى (۱۸۲) ھزار كورد زىندى بن
ئاخ كرىن و پترى چار ھزار گوند ویرانكرين.

نە پەوايە تۆپ كەتگەرم
خەپوون ل دور تەرمە كەرم
كول و كوۆقان خەفەت^(۱) پەرم

بەر ئەنفالئ كورد بئ شەنگە

گاورا ئەز ئەنفال كەرم
بئ ژن و مال تفال كەرم
بئ دۆست و يار هەفال كەرم

كاري رژيمە بئ سەنگە

نە پەوايە تەپە سەرم
دەرۆك ب خوينئ نقيسەرم
جەنگە اوهرك وار پەروهرم

كورد مەردە ميرو چەلەنگە

بۆتە گول و خەباتكەرم
دژى نەيار چەپەر گەرم
چيا بلند خەپەر چەپەرم

ئەكگرتن بۆ مە گەنگە

كەمانج و لوور و كەلەورم
مالباتە بارزان رابەرم
پيشمەرگە شەپنەخ شەپكەرم

نەيارئ گەل نەما رەنگە

ئەقرو وەك شير و سەقەرم
ششيام دژى وان راپەرم
خودا و پيغەمبەر رابەرم

^(۱) نەخوەشى.

زەنگا جەنگى نەما دەنگە

نەما پەنج و مست ژوور سەرم

ئالا نەتەو سۆر و زەرم

نەيار پيشە و ئەز ئاگرم

مە جەژن و كەيف و ئاھنگە

ئەو پۆژ ھات ھەلوست دەرىرم

گەل نەيار تىكەليا بىرم

سەرخۆ بکە چارەسەرم

پى مـرۆف رەفتار پلنگە

ناشتی

ناشتی چهنگی تهنگاییا
لهوا خه لکی هه میا قییا
نه خاسمه کوردی بی ماف

وهک ئەقین ناف دلی ژیا

بۆ خوین و پۆندک تیکه لهن
سه رقه یی گۆزه کا پیه لهن
که د خارا ژ که دا مه خار

وهک هۆل گرێل بووین به رییا

به ری ئازادی یا واری
ناشتی دوروشم مە ئاری
پینووس بۆ میژوو بنقیسه

ماف په رومرا ناشتی قییا

بی گومان کورد ناشتی خازه
ئهو بۆ وئ هه ر دم ب گازه⁽¹⁾
ناشتی لی نه بوویه میخان

کا بهار باران و گییا

زارۆک و ژنکا ههواره
کوچه بهاره کورد ژ وار ئاواره
نه یارا به نامه تهنگ کر

پۆندک نه زوها ژ پوییا

⁽¹⁾ گازی.

كا مافى چار هزار گوندا
كا حهيفا لايو پيرو و رهندا
بچيك بى گرنئين مرن

بو ب گرنئين نهيار خوييا

كهرو لاله جيهان بو مه
جقاك دزى مه ئيك كومه
نهيار ههقركن گهل ئاشتى

مه بهرزهبوون سهريين پيرييا

بهر ئه نفال كيميا رپرهوى
ههلويسست خاف بوو ميانرهوى
ل ديف بانگهشا مه هاتن

ئاشتى بهلاق دهشت وچييا

دوست و ههقال پشتا مهنه
رؤز بوؤ رؤز دبن تهشه نه
گهلى په رله مان هلبژارد

به رهه مع تيكوشان بوكور و نه قيا

مه كومارهك وهك وا دانا
ب بهشكاريا گه لهك زانا
دابينه مافى هه ر تاكهك

وهكى وهك مه كوردا ماف قيا

بھارا خۆشیا ئاشتی یه

بنیاتی مه سه رپاستی یه

دیڤ بابهتی هیر قه کۆلن

ل دیرۆکا که قن و نییا

گه لۆ رۆژه کا نوی هه لات

فیدرال دیموکراتی خه لات

کورد ئالا نه تهوی پاکه ن

دوژمن ل باشوور هه لقییا

ئازاد بژی

وهلات تـــــــژی گۆرســـــــتانه
نشـــــــتیمان بخـــــــوینی ئاقدانه
پهنگی سهعید^(۱) و قازی^(۲) بوون

کوردۆ دا ئازاد بـــــــژی

ههلهچه هیروشیما ئەو
بو خاندا ئاوازا مرنی کەو
کەنگی گەلۆ دئی بین نەتەو

کوردۆ دا ئازاد بـــــــژی

ئەنزال کرین بو پیرپوی
ناف بیانیا پەنا بەری
سستی و شل و خافی بەسه

کوردۆ دا ئازاد بـــــــژی

بو کاوی دیرۆکا دیرین
بو نەقین ماد^(۳) سەد ئافەرین
شەیداین بو کوشتن و برین

کوردۆ دا ئازاد بـــــــژی

(۱) شیخ سهعید پیران ل سالا (۱۹۲۵)ئ، دژی حکوومهتا تورکیا شۆرەش کر، ل هەمان سال

هاته سیدارەدان

(۲) قازی مەحمەد، دامەزرینەری کۆمارا کوردستان (۱۹۴۶)ئ، بوو، ل (۳۱ ئاداری ۱۹۴۷)ئ، ل

مەهاباد هاته سیدارەدان.

(۳) مەبەست میدیا.

كرمانج و لور و كهلهورين
نهيار پيشه ئەم ئاگرين
كه شهف تاري ل زورداری

كوردۆ دا ئازاد بـژى

بارزانى^(١) گۆت مه ئەف پهيشه
هەر بندهستى مانه حەيفه
گەلۆ هەژينه سەربەست بين

كوردۆ دا ئازاد بـژى

ئيدريس^(٢) و مەسعودى^(٣) شيردل
نههيلان تينى بن سۆرگول
خوين و پۆندك لى رەشانندن

كوردۆ دا ئازاد بـژى

(١) مەلّا مستەفا بارزانى ل (١٤ ئادار ١٩٠٣)ئى، ل گوندى بارزان هاتيه ل سەر دونيايى ب ناقدارترين و مەزنترين ريبەرى تەقگەرا ئازادىخوازا كورد دەيتە هژمارتن، گرنگترين خال د ژيانا بارزانيدا چوون و زقپينا ئەوى ژ پرووسيا (١٩٤٦-١٩٥٨)ئى، و ريبەريا شۆرەشا ئەيلولى (١٩٦١-١٩٧٥)ئى بوو، ل سالا (١٩٧٩) مائئاقايى كر.

(٢) ئيدريس مەلّا مستەفا بارزانى، پۆلەك باش د هەر دوو شۆرەشين ئەيلول (١٩٦١-١٩٧٥) و گولانى (١٩٧٦-١٩٨٨) دا هەبوو. پشتى مائئاقايا مەلّا مستەفا بارزانى، وەك ريبەرى پارتي ديموكراتى كوردستان- عيراق هاته هلبژارتن و ل سالا (١٩٨٧)ئى، وەغەرا داويى كر.

(٣) مەسعود مستەفا بارزانى، سەركرد و ريبەرى گەلى كورد، پۆلەك باش د هەر دوو شۆرەشين ئەيلول (١٩٦١-١٩٧٥)ئى، و گولانى (١٩٧٦-١٩٨٨)ئى، دا هەبوو، د ناقبەرا سائين (٢٠٠٥-٢٠١٧)ئى، سەرۆك هەريما كوردستانى بوو، نوكه وەك مەرجهعئى سياسىي كوردان دەيتە هژمارتن.

گولان^(۱) چرسکا خهباته
مزگین ل کورد پۆژ ههلاته
دهست نهदानه بۆ دوژمنی

کوردۆ دا ئازاد بـژى

ههزار و نهه سههه و نوت و ئیك^(۲)
كورداه گرتن پيکته رپيک
کار راپهري بۆ دهست پيک

کوردۆ دا ئازاد بـژى

قهبوون ههيفا خوين و رۆندکا
گرنژين زارۆ ناه لاندا
نهمر گهشتياره بۆ بارزان

کوردۆ دا ئازاد بـژى

تپهريبووين نهقرۆ چهند سائه
كورد ئازاد سهريخۆ و زاله
خودان شيان هوکمرانه

کوردۆ دا ئازاد بـژى

فيدرالى ساريشکه ئيشي
به دوروشمئ نهقئ کيشي
پينگاف بۆ نارمانجهکانی

کوردۆ دا ئازاد بـژى

(۱) شۆرهشا گولانئ ل سالا (۱۹۷۶)ئ، دهستپيکر و ل سالا (۱۹۸۸)ئ، ب داوی هات.

(۲) سهرهلدان ل بهارا سالا (۱۹۹۱)ئ، دژی رژيما بهعس هاتبوو کرن.

بارزانی یوو^(۱)

بارزانی یوو کاروانی یوو
باری گران کۆفانی یوو
پئی دیر دچی شەف تاپی یوو

پئی و رەوال و مانندی یوو
سەرکول دچی پێخاسی یوو
پئی سەفک و پلنگی یوو

نەشی شێرا هۆ ئاری یوو
دل مەزن و مەتینی^(۲) یوو
تە دقئ بژی وەك نوحی^(۳) یوو

پێرەو تو چووی ئارازی یوو
گەمیخان و سەر بەحری یوو
توفان باری پئی زانی یوو

تە دقئ بچی سەر جوودی^(۴) یوو
خۆزی زۆر و داخازی یوو
تەف خۆزیا خۆ نەگۆتی یوو

(۱) مەللا مستەفا بارزانی (۱۹۰۳-۱۹۷۹).

(۲) مەبەست تەمەت چیاپێ (مەتینی) ی ئەو چیاپێ سەر ب قەزا ئامیدی- پارێزگەها
دەهۆکێقه.

(۳) نوح پێغەمبەر (س).

(۴) چیاپێ جوودی دکهفیتە باکووری کوردستان.

ما بوو دوو دل نهیانی یوو
ئوتونومی بو کوردی یوو
ته گۆت نهگۆت یامای یوو

کا بیژه مه بارزانی یوو
یا ته فیایی چ مای یوو
پانزین و گاز نۆت باری یوو

چار ئەقلیم و ئیکهتی یوو
قارهمانوو بارزانی یوو
باری تژی دور زییری یوو

خودان دهشت و زۆزانی یوو
کوردستان ته نهفرۆتی یوو
نه ب زیده و نه ب ئهرزانی یوو

خوینا خو ته سه رپیتی یوو
بارزانی یوو بکیر هاتی یوو
قوتبج زهمانی گشتی یوو

عالمی عهقل و نهقلی یوو
یهزدان پهریس قورئانی یوو
ئیسلام مهلایع شهروی یوو

شیخ و مۆرشد^(۱) رهبانی^(۲) یوو
شقانج کار کورپانی یوو
شیلان به لاق ب زۆری یوو

(۱) رینیشاندمن.

(۲) خودایی.

خودان میثان هزاری یوو
نهرم و شهما بهشۆشی یوو
وریا^(۱) و واگا^(۲) پر هۆشی یوو

بابی کوردا ب راستی یوو
نهر ههژی بهههشتی یوو
چهرخ و فهلهك ههلاندى یوو

قهوس و قوزهح^(۳) چهکلاندى یوو
توخ و ئالا خهملانى یوو
زهنگین زهر و سۆر سپی یوو

شهه و شهپك نیشانى یوو
خهنجهر دهبان بهرپشتی یوو
چست^(۴) و پهیت و پلنگی یوو

(۱) لیزان.

(۲) هشیار.

(۳) كهسهك و ئالا.

(۴) زیرهك.

برا كوژی

شهرمه گهلو برا كوژی
دئ قهمرن موم و چرا
دلئ من ژ كولا تژی
ژیهر تاوانا وه برا
دووباره بو شینی و گری
وهکی رموهند^(۱) و یهمهن^(۲)
وهك وا برا كوژی کری
كوردئ نهزان و رهبهن
ئهوچ خوینه تیته رشتن
ئهجام دوماهیك چی یه
گهلو خو نهدهنه كوشتن
ما وه خوین ئاقا كانی یه
ماقی مرۆقی بی بهها
مه چهندهك ئالوزی ههنه

(۱) وهلاتی راوندا ل سالا (۱۹۶۲)ئ، هاتیه دامهزاندن، ئع دناقبهرا سالتین (۱۹۹۰-۱۹۹۴)ئ،

تووشی شهڕی ناخوه بوو، ئهف چهنده بو ئهگهڕی كوشتنا هزاران كهسان.

(۲) پشتی كو یهمهنا باكوور و یهمهنا باشوور ل سالا (۱۹۹۰)ئ، بووینه ئیك، ل سالا

(۱۹۹۴)ئ، شهڕی ناخوهیی دهستیپكر د ئهجامدا هژمارهكا زیده یا قورپانیان ل پشت

خوه هیلان.

ئۆيىك ژوا جىرا نھا
 مە لھو گازندە مشەنە
 دوژمن كوردھوار ژۆيك كرن
 واننا پیلاننە دژی مە
 ئەزموونا مە سەرزۆيكرن
 تو كا بارزانى بۆيئە مە
 نە بۆن كورد سۆرا و بادينا
 خۆزى ئەقرۆكە ناف مەبا
 بلا بۆچ چاف بام نە بينا
 گەل بن سيبهرا وى تەبا
 چ شەرە سەرا كورسى يا
 سەرا پلە و پايبە و ناقا
 بەس دەنە كوشتن سۆيى يا
 وە كاقىل ئەزموون نە ئاقا
 مخابن من گوهدار نەبن
 وە كا نینن دانا و زانا
 كارى مە ئەقە ژ كەقن
 ژ بوورى وەرنناگرن واننا
 مللەت نەمانە بۆ دەولەت
 مللەتى مە دەولەت دقايەت
 كانج كوردى خودان هەلمەت
 شەرى برا كوژى نەقايەت

دیاری تف و نهفرهت سهه
بو شهپر خازیت شهپرمار
ههقرکین بی سنور و حهه
ئول و نهتهو ژوا بی زار
برا کوژی ههتا کهنگی
عاقیل دارو بده بریار
سهرا چ تو وی بی دهنگی
ل دور تهنه ههمی نهیار
ل ناف وانا کهیضه گهلو
ئاهنکه گوقههند تژی
ئاموشگاریا^(۱) من هلو
پاوستینه برا کوژی

^(۱) ئاموژگاری، شیرهت.

خەبات

گەلۆ خەبات چرا گەشە
بۆ شەقەکا تارى و پەشە
شەقا تارى گەش بیت بەسە

ل کەرمەنشا هەقلایر و مۆش

ئەفجا چ پیتقیە گەلۆ
ژ خەو پابە بەسە هەلۆ
جیهان هەمی ژ خەو پابوون

تو وەك یئ ل مەیخانە^(۱) سەرخۆش

نەیار هاتبوونە وولاتی
رۆژ ئاقا چوو بوو زەرپاتی
تە کرکاری نەستنا خۆ

تو بۆ نەهشیار بووی نە هۆش

هیقی هشیار و وریابە^(۲)
نە پازایی سەر پیا بە
بۆ گوپال بی دەستێ کورا

ئەى نەزانى ژار و مەدەهۆش

(۱) جەئ قەخوارنا مەى (عەرەقى).

(۲) ئیزان.

گولا زەر بی ئاف چرمسی
تۆپ و مۆشەکا وار هسی
گوندى كافل لیت خوینی كهو

ناكهی هزارا چما بی هۆش

مههستا زۆردارا چى يه
بيژنه ته بنقه هيش زى يه
خارن ته خار هه ره ليسى

وهك ئازهلا دى هيى فرۆش

ته كا ريك پيشقه چوونى
خهوتوك نقستى نه چوونى
دهرىره بيروبۆچوونى

ناف خه ما دا پيربووى رهش پۆش

كهنيا مه نهشيا گريا مه
ژرۆندكين كهل دهريا مه
نه سهريهست ئەم تنى دژين

كوردە بۆ سهريهستين پهرۆش

پاش هەر دوو جهنگيت جيهانى
لوزان^(۱) بووى كوزا زيانى
سيقر^(۲) رى دا سهريخۆ بين

داكه هيثيا و ئومييد و جوّش

(۱) پهيماننامهيا لوزان، ل (۲۰)ى، چريا دوويخ ساللا (۱۹۲۲)ى، هاتبوو گرئيدان.

(۲) پهيماناما (سيقر) ل (۱۰)ى، ئاب ساللا (۱۹۲۰)ى، هاتبوو گرئيدان.

ملاەت زومان^(۱) و وار ئېكە
خەبات و ھەلمەت خۆش پېكە
بخوین و پۆندكا ئاقدە واری

واری تە زۆرە چار گۆش

ئەو چار گۆش ئېك گۆشەنە
كورد زۆرن گەلەك مشەنە
پۆژ بو پۆژ دبن تەشەنە

سەری خۆ پاكە ژ ناك كۆش

سەری خۆ پاكە و بند كە
پوول پۆژگار و ئەند كە
فیدرالی بەرەف سەریخۆ

سوپاس مە بو خودی كورنۆش^(۲)

(۱) زەمان.

(۲) سوچدە.

په شه با

تنی مه بی هیرقه و ویقه
هیش نیقه ری مامه ب ریقه

پارزینکی من ملی منقه
ملی من ما بهته نیقه

دهریه دهر و خو باخیقه
مینه ناف هزرا نه هیقه

نه قرازه ری نه نشیقه
زمانم ما ب نه رزینکیقه

نه خوشم قی وهغه ریقه
قریتر و خوه ما ب یاخیقه^(۱)

بی گهرماق ژ کیش چاخیقه
تینی و برسی زوها لیقه

جهال بهتال دل ما پیقه
دهست شل و خاف ب ههر دوو پیقه

نه من بالکه و نه لیقه
خهوی بو چاقا نه هیقه

چاف هشیارن نه نخیقه
مامه تنی ژ ئیجاخیقه

^(۱) پستۆك، یاخه.

دۆل و نهال ئەز شكهفتیڤه
كورد لهنگه ره ژ بزاقیڤه

به ری من ما ب ئاخییڤه
یا ژ من ڤه كهستهك⁽¹⁾ سیڤه

بو خارنئ مامه پیڤه
به ری رهزی ما بنیڤه

كۆتان بهتال پهز نه تیڤه
هشك كرن كانی ب زیڤه

ئه نفال ما ب زارۆ و ژنیڤه
هیش ساخكرن ئیك گۆرپیڤه

مای پی زیندانییڤه
ئه نفال ره شهبا ما ب مه ڤه

ویرانه وار ب شارو دیڤه
ژ بلی وا كورد نه مان تیڤه

فیغان⁽²⁾ هه ر ما ب نیرو میڤه
كۆریه⁽³⁾ بو ڤه بوو ژ ماكئ ڤه

بی هیزی گرت و ما پیڤه
ناف كرئیڤه⁽⁴⁾ ناف ئیڤیڤه

(1) كۆمتل.

(2) ههوار، قیری، گازی.

(3) زارۆكئ گه لهك بچویك (ساقا).

(4) ئیڤا، نافئ جۆرهكئ توتومبیله كا عهسكه ریا نه فهر هه لگه ره و یا (فره نسی)یه و (زیل) ب

هه مان مه بهست یا (رۆسی)یه.

ئى ئەف رى گرت نەھاتىڭە
ئەنزال ھەرە قە و نەھىڭە

حەيف ئەو مان و وینە ب تاقىڭە
نەيارم درنەدە و ھۆڭە

ترس ما ناق من و نە چووقە
فاشت سەدام^(۱) نە مرۆڭە

ب سەرمەدا گرت ئەو بارۆڭە
عەرەك رەش ئىنا نە چووقە

قەيد گرى كۆر نەقەبووقە
خودى قە كەيى ژ نىشكىڭە

سەردارىين ژ ئەڭرۆ پىڭە
دىكل بين سەر مريشكىڭە

^(۱) سەدام حسين تکریتی، ھەر ژ (۱۶ تەمووزى ۱۹۷۹)ئى، ھەتا (۹ نیسانا ۲۰۰۳)ئى، سەرۆك
كۆماری عیراقى بوو. ل سالا (۲۰۰۶)ئى، ھاتە سیدارەدان.

سپداره

ههوار گوندۆ بۆچ وئیرانی
دزانم تو بئ سهردارى

گراف و سهنگين گرانى
مخابن كهتیه بن بارى

رؤناهى ل ته بوويه تارى
كارى گهلى ته نيهارى

سهرنج راکيشان ناف وارى
دابەش كرى ب ههقكارى

پارچهك بۆچار ب ناچارى
سيقر^(۱) نهماى دژى هارى

كهمال پاشا^(۲) كهنى كارى
لوزانا^(۳) خار دابهش كارى

سهعيد پيران كوردئ ئارى
ئالا راکردگهل بارى
خۆكر گۆرى بۆقى بارى

(۱) پهيماناما (سيقر) ل (۱۰)ى، ئاب سالا (۱۹۲۰)ى، هاتبوو گرئيدان.

(۲) مستهفا كهمال ئاتاتورك، دناقبهرا ساليين (۱۹۲۳-۱۹۳۸)ى، سهروك كۆمارئ توركيا بوو.

(۳) پهيماننامهيا لوزان، ل (۲۰)ى، چريا دوويين سالا (۱۹۲۲)ى، هاتبوو گرئيدان.

دێرکێ عەفرین^(١) دەریا وانێ

شێرەك پابوو ل مەیدانی

مافی کوردا دبیت کانێ

دوز بە لاڤکر ناک جیهانی

گازکر زۆردار خاکێ خانێ

کەرکووک دلێ کوردستانی^(٢)

بابێ مە کوردا بارزانی

سەر کیشی مە ی پێ دزانی

قیڕە نەفرۆت ب ئەرزانی

کورێ وی ئیدریس بارزانی

پێ یا بابێ باش دزانی

مخابن هیش زی سەر دانی

هلو قازی^(٣) کە سەرداری

لەزکە بی سەبر و هەداری

هەلە ئالال چار چرانی

هەلکر چرال مهاباتی^(٤)

گەش بوو ئامەد گەل قەلاتی

(١) هەر دوو باژێرین دێرک و عفرین دکەقنە رۆژنایە کوردستانی.

(٢) گۆتتا ناقدارا (کەرکووک دلێ کوردستانی) ژ گۆتتین مە لا مستەفا بارزانی.

(٣) قازی مەحمەد.

(٤) مهاباد.

ل سیدارەدان چەرا قەمەری

قاسملۆ^(۱) ھات کرە گازی

ئەزدی گرم ریکا قازی

ئیرۆ گەلۆچ دخازی

بۆ سەریخۆ و سەرفیازی

دا نەتەو ژئی بییت پازی

خۆ کر گۆری بۆ قی واری

کورئی گوندی چما مەندی

پابوو سەرخۆ شەرفکەندی^(۲)

خۆ کر گۆری بۆ قی واری

ئەفرۆکە ل باشوورا کوردا

مەسعوود و جەلال^(۳) سەرھادا

ھەریمەك چیکرن جوودا

ھیشی پاکەن ھەر چار پەردا^(۴)

ھیشیا من جەہ بینە خودا

ژ من ببە ھزر و دەردا

(۱) عەبدولرەحمان قاسملوو (۱۹۳۰-۱۹۸۹) سیاسەتمەدار و ئەکادیمیخ کورد بوو.

(۲) سادق شەرفکەندی (۱۹۳۹-۱۹۹۲) سیاسەتمەداری ناقداری کورد.

(۳) جەلال تالەبانی، سیاسەتمەداری کوردی عیراق، ل ساللا (۱۹۷۶)ی، پارتا ئیکەتی

نیشتیمانی کوردستان دامەزراند. پستی کەفتنا رژیما بەعس ل ساللا (۲۰۰۳)ی، دناقبەرا

سالیین (۲۰۰۵-۲۰۱۴)ی، بوویە سەرۆک کوماری عیراق. ل ساللا (۲۰۱۷)ی، وەغەر کر.

(۴) ھەر چار پارچین کوردستانی.

گزیری میر^(۱)

قهوی کوردۆبه‌لنگازین زه‌قین^(۲) بۆ یار و نه‌یارا
نه‌ریته‌که^(۳) مه‌ وه‌گرتی ژ باب و باپیرا که‌قن
له‌و سته‌م وه‌کی سه‌یوانا^(۴) ژوور کۆمه‌لیت بی تاوانا
نشته‌جی بی هات و چوو سوولک^(۵) سه‌ر لاشا دکه‌قن
ژیریا پیت سته‌مکارا جوو به‌ر خوینا مه‌ دچیت
هه‌ر کناره‌ک^(۶) زیندانه‌که ديقه‌لانک ژ مه‌ پاسه‌وان^(۷)
پیشه‌ خزمه‌تکار و سه‌پان^(۸) گه‌ر نه‌یار پیتقی هه‌بیت
وه‌کی که‌و دوژمنیت خۆنه‌ بۆ نه‌یار دیل^(۹) و سه‌پان
ل ری به‌ره‌ف وولاتی مه‌ بیانیا پیش‌وازی دیتن
نه‌ کورده‌ ده‌سکی بیگانه^(۱۰) تیکۆشیت واری کافل که‌ت

(۱) په‌شه‌کی میری.

(۲) ئەردین.

(۳) په‌وشت، تیتال.

(۴) سیه‌وانه.

(۵) پیتلاف.

(۶) په‌خ، ئالی، لا.

(۷) زیره‌قان.

(۸) خزمه‌تکار.

(۹) ئیخسیر.

(۱۰) بیانی.

مېژوو و زومان^(۱) و كەلتورا دگەل وان بگوھۆپیتن
 سرۆشتی یە گزیرئ میر پیناس بیت بۆ وەکی وانا
 عەرەب و رۆم و عەجەم تین بۆ قەرانا مللەتی
 سەد تف و نەفرەت دیاری ژبو وان و ھەوادارا^(۲)
 ھەوادارا نامیس فروت ھەر وەکی چاخ کویلەتی
 ل بازارا ب نرخەك کیم کوما بەتکارا کریار بوون
 بوونە نیچیر دەست راق چیا بوونە تاژی بوونە گزیر
 ژ ترسادا گۆتن لەبج ب داق و تۆرا وا قەبوون
 ئاشکەنجەدان ھیا نەما کا بوومە کوردا ھزر و بیر
 بەدەستین گزیرین نەفام تۆلە ژ کوردا قەکرن
 تۆلە ژ نەقیب مادا خاست بەرئ ژیر دەستی کوردا بوون
 تەرازا ھیزا ھات گۆپین مللەتی کورد ژیک کرن
 ل پاش چەند داق و پیلانا پەردا خەو سەرمەدا ب دا دابوون
 مۆشەك و تانك و فرۆك بەراھیا ھیزا زۆردارا
 لاوو بن گۆپ کرن بچ ژمار زارۆك و ماك^(۳) مان بچ خودان
 پیناس ھیرۆشیمما دوویئ وار دیلە دەستی نەیارا
 بەارا مە ژ جانئ کرن بنگە و بارەگا ئی قەدان
 تالانکرن وولاتئ مە پاشقە روویا وەکی مېریا
 رەنگ ئی گوھۆپری بۆ دۆزەخ وەکو ھولاکو^(۱) و ھیتلەر^(۲)

(۱) زمان.

(۲) ئالیگر، لایەتگر.

(۳) دایک.

داگیرکارا دابهش کرین بو چار بهشا وهکی یاریا
 ستهمی ژیر دهست کرین ناچار کرین بین پهنا بهر
 بی قام حهیف و مخابن دهنگی کهریخ ناهئ بیستن
 ل چارچوفا گفتوگویا داخاز کهن مافی هه بوون
 داخاز کهن مافی رهوا چما تەف نەتەو سەریخون
 ئەم ژى وهکی وان نەتەوین خوینی کهفر و چیا شووشتن
 خوینا کور و کچین کوردا دجله و فورات و ئاراز
 هەرکین بی نرخ و بهها ل داستانین پری شیان
 سەرا سامانا زهقی و ئاق ماین بی رەنگ و دهنگ و ئاواز
 ل هزرا هەرچار نهیارا کورد بی شینواره بیان
 شەرم و فهیتی یه گەلۆ تا کهنگی ژیر دهست بژین
 ل سەرل جیهانی تنی ئەم کورد بۆچ برس و ترس بارامه بیت
 ل سەر تا سەری نشتیمان ئەفرۆ مه کوردا بالاقه
 ژ نهاقه سۆز و پهیمان کاری مه بیتن بهرخودان
 یان کوردستان یان نهمان بو مه سەرجهم کوردا ناقه
 بهرهف سەریخویا وولات بو مه خودی پشت و خودان

(۱) هۆلاکۆخان (۱۲۵۶-۱۲۶۵ز)، حوکمرانی مهغۆلیی ناقدار ئەوی خیلافهتا عەباسی ل ساللا
 (۱۲۵۸ز) ژناقیری.

(۲) ئودلوف هیتلەر، سیاسهتقانی ئەلمانى، دناقبهرا سائین (۱۹۳۳-۱۹۴۵) ئى حۆکمرانى
 ئەلمانیا بوو.

دل ئاتەشە (۱)

هەردەم د دل پەر ئاتەشە
پۆژ وەکی شەف تارى و رەشە
شەمس^(۲) و قەمەر^(۳) نابن گەشە
وەلاتى من ژىك دابەشە
داگىرکارا ل مە هەرەشە
نە پوون ئاسوياً^(۴) مە رەشە

چىكەين گەلۆ خۆشى فېرى
جەگەر سۆتن ژى چوو گۆرى
كورپە بى شىر داىى بۆ گرى
مە پىس بادا خاف بۆ هېرى
پىخاس كەتى دېك^(۵) و دېرى
هېستى خاف بوو پىست چوو چىرى^(۶)

مە كەس نەما ماينە ب تنى
سېر و سەپما بەر بەتەنى
زفستان ماين بەر وەشەنى

(۱) (ئاتەش - ئاتش) پەيغەكا فارسىيە و پامانا (ئاگر) ددەت.

(۲) پۆژ.

(۳) هەيف.

(۴) پاشەپۆژ.

(۵) دەحل، ئستىرى.

(۶) تەنك، نازك.

چ قمه^(۱) نهما خو بدهين پهني^(۲)
ئاخ و فيغان^(۳) وای ل منی
چ هات سهري من قی دنی

دارا دنی شهه ره گهل مه
چ رۆژ نینه نهدهين تهرمه
بهريوون تهرما میری و کرمه
چ رۆژ نینه نههين سهرمه
کاز داعی را دارا خورمه
مییا دهن نابین شهرمه

فيغان بو دهیکا زاروکا
وی پشتی لاندکا بچوکا
دهرياز دکهت ژزی و جوکا
چیا سهرکهت ب ههردوو چوکا
داسستانه دیرر ژ چیرۆکا
هو چینه بوویه ل دیرۆکا

ههه چار نهيارا وار هسی
ههه باران عهور و بریسی
مه دیرۆک ب خوینی نقیسی
بی چاره گهل تینی و برسی
بی پۆشاک^(۴) پیخاس و رسی
چما گهلۆل خو نا پرسسی

(۱) مه چ نهما.

(۲) خوه پی بیاریزین.

(۳) ههوار و گازی.

(۴) (پۆشاک) پهیشه کا فارسیه و رامانا (جلوبه رگ) ددهت.

خۆ بېرسن نەقین مادا
كاوه^(۱) و دياكۆي^(۲) چ رادا
مه بو ژ پيكا وا لادا
مخابن بندهستين وا دا
چيى بانگ گههشت گوهادا
رابوو پهردا خهوي لادا

مللهت كهفته كارى خهبات
باكوور باشوور ئاكا ههلات
ئهقراز بوونه كوپ^(۳) و كهلات^(۴)
مىرن و ژينا مه بو وهلات
ئالا مه بهرزه سههههلات^(۵)
خوش بهخت بووم ئازاد بووى وهلات

(۱) كاوهيى ئاسنگهه.

(۲) دياكۆ يان دياكۆ (۶۷۵-۶۵۵ بهرى زاييني) ئيکههين پادشاه و دامهزرينهري

ئيمپراتوريا (ميديا) يه.

(۳) گوپيتك.

(۴) كهلهه.

(۵) كهلهه.

دل کەسەر دارە

دل کەسەردارە خەمگینە
خۆشی و شادی ژێ رەقینە
هیقی و ئومیید هەرپرتینە
مە ئورینە کەنی نینە
ئەم ژ واری خۆ کیشینە
جیهان دوزەخ نەیا هینە
لاوی دەلال بەس برینە
بیژە دیرۆکی ئەم کینە
نەقیب دەولەتەتا مادینە
سەحکەن دوزمەن چ دل شینە
مافە کوردایەت نینە
کەرکوک داخۆ بەدەل خوینە
لەزکە گەلۆ دەست هەلینە
رێکا ژینە دیار نینە
کەنی نەما هەر گرینە
شەهید دا خوینا شیرینە
بێ گومان ئەو بەهەشتینە
حووری بوو وا خەمەلاندینە
دەیکا شەهیدا نەپینە
هیقی و ئومییدی بزقینە

ههستا نهتهوی بلقینه
خونجه^(۱) ل ههلهبچه مرینه

دول و نههال گیا نینه
ئهفالا رهش گول وهرینه

نی خوینا مه پشکفتینه
واری گۆت کوردۆ نههرینه

هیقی دکهم من دهرینه
ناق لهشی من چار برینه

شعرم بو ههوه مزگینه
مهلا بو شۆرشیی بخوینه

هنداف گاره^(۲) و هندرینه^(۳)
دهنگ و ئاوازا دهرینه

وهکی سهیدا جهگهرخوینه^(۴)
ههژی چهپله و ئافهرینه

گهلو نهیارا بزدینه
پاوانی مه شوا^(۵) بستینه

خودی پشته سههرکهفتینه
پیشمههرگیت مه کهفن و نوینه

(۱) خونجه، پشکوژ (زارۆك، بچویك).

(۲) چیاپی (گاره) سههه ب قهزا نامیدی - پارێزگهها دهۆکی قهیه.

(۳) چیاپی (هندرین) سههه ب قهزا سۆران - پارێزگهها ههولێری قهیه.

(۴) شیخ موسسهه ناهداری ب (جهگهرخوون) ههلبهستقانی ناهداری کورد (۱۹۰۳-۱۹۸۴).

(۵) ژوا، ژهوان.

بۆ جهنگا جان فيدائينه

سهروك وهره ناكف مه رينه

پيشرويت مه بارزانينه

ناقدارن تا ويقهى سينه⁽¹⁾

دوژمن دهركهت تا ههمرينه⁽²⁾

دوهنگه ئالا بههلهينه

نهيار بيانى نهحهوينه

بۆ ئاشتى كوترا بفرينه

فيدراليي راگههينه

پارچين مايى بزفرينه

⁽¹⁾ وهلاتى سينى، چينى.

⁽²⁾ زنجيره چيايىن ههمرين ژ دىالا ههتا كهركووكى دريژه.

نەشىم بىژم

نەشىم بىژم يا من دقى
رۆژ تارييه وهكى شهقى
د بين كورده بو ت ئاخقى

بى چەنگ و چاق و دەقم
بو راقچى يا خوش دەسكەقم
رەش بينم هو سەرناكەقم

بندەستينو دەراف تەنگە
جەنگى ليدا دول و زەنگە
بىنقەدان بو مە ئاستەنگە

بەينقەدان بو مە نينه
جان فيداينه نەتەوينه
بو رۆژگارارا خو تيھينه

رۆژگار ئەقرۆ ديره ژ مە
عەور و باران مژ و تەمە
لافاوە بوومە لەرزەمە

كول و كوڤان ئيش و پەژار
دلخ من دا بوون سەدەزار
ئەف دلە ژ خو بوويه بىزار⁽¹⁾

⁽¹⁾ بى هيى، بى زهوق.

چهوا بيار نهبستن دل
بي تيمار^(۱) ما برينا كول
ژتهنادا چرمسي گول

ژ ماك^(۲) كرن كورپين ساقا
ژيك ديركرن بيك و زاقا
باب ساخ بن ئاخه بهرچاقا

ئيدى داناعيرم كهريئ
گهر ههفرک شير و سهقهريئ
دئ راگههين مهقه هريئ^(۳)

كهريئ قهيد و زنجير پچاند
زيرهكى ناف دلخ مه چاند
مه سوندا وار پاريزى خاند

وار پاريزى ئهركهك فهره
كورد ههر ژ ميژ دا شهركهه
لادا كوسپ^(۴) ئاستهنگ تهگهه^(۵)

بو وار سههريهستتيخ برسيمه
بارزان مهباباد ديرسيمه^(۶)
وانا ههريئ ژ وا پرسيمه

(۱) تيمار) پهيقهكا فارسيه و رامانا (دهرمانكرن) ددهت.

(۲) دايك.

(۳) جهنگ، شهر.

(۴) ئاستهنگ.

(۵) ئاستهنگ.

(۶) ديرسم باژيرهكه دكهقيته باكوورئ كوردستانخ.

دورشمئ سەربەستیئ جوانە
تەف نەتەوا کورد ژفانە
تا دەست قەبیت بەرخۆدانە

دئ دەستقە ئیت ئەندئ گۆت

کەسەک نەشیت مافی مە بخۆت

ئەو رۆژە چوو نەماین سەرکۆت^(۱)

مل ب مل کاکە^(۲) گەل مامە^(۳)

ئومیید و هیقی وە دامە

کار و ئەرکی وە کارامە

ئەقرو کورد دەسەهەلاتدارە

ل هەریمە باشوور سەردارە

بۆ سەرخەبوون دەست ب کارە

(۱) ژناقبرن.

(۲) کاک مەسعوود بارزانی.

(۳) مام جەلال تەڵەبانی.

نەتەوین ئەم

کیه باکەت نەتەوین ئەم
ئیدی بەسە باران و تەم
خوینا گەنجا جوبار و چەم
کاری شەپنەخ^(۱) گەف و ستەم

وار دایە مە ماف نەدایە
سۆزا نەتەو مە کا مایە
مژ و باران تەم و بایە
هەقساری مە ددەست وایە

ئەیی کورد و خۆلی ب سەری تە
نەیار دژین سەر واری تە
هەتا کەنگی خەو کاری تە
رانەبیەقە ئەف حالی تە

بندەست بژین هەتا کەنگی
بۆچی گەلۆ تو بی دەنگی
نەزییە ل تە درەنگی
تاکە چەک گەلۆا بچەنگی

ژن برن جەندرما^(۲) بکەزی
کەریی تەبلیت دەستا گەزی

^(۱) شەپنەخ.

^(۲) سەریازین تورکیا.

لاو بهندن^(۱) كەس نەلەيزى
سۆز و عار ژەنگى بوو پزى

ئەو گۆرگن بو مە نەيارن
هزر دكەن كورد بى وارن
نە خودان مال نە مېشانن
پەزن ئازەل ئەو ششانن

گورگا بەردا كوزيت^(۲) پەزى
تالان كرين مافش^(۳) مە دزى
خوين هەركى^(۴) كەلەخ پزى
مە هو خو نەدیتبا خوڤزى

هەمى نەتەون بوونە تو
هەلكە چرا بزاڤا خو
بى ماف بوو مافى ئىك دەست بو
خوين و خەو دا بو سەربخو

دەيكا مە ل مە گازى يە
ژ زۆريەتەن نە پازى يە
پېشەرمو ژ مە داخازى يە
كا حەيف و تول بو تازى يە

سەرمو پابوو بلاهەز و زى
ژ مە داخازكر ئىك رېزى

(۱) زىندانينە، گرتينە.

(۲) گۆڤا پەزى.

(۳) ماف ژ.

(۴) پەوان.

بۆ وی پله و پایه و بهرزی
سهركيش نینن ژقی تهرزی

هیش بندهست بین كوردۆ شهرمه
پاكهن دارا زۆری سهرمه
نهیارا نههیلن ناف مه
سهرخۆ بین دورشمع مه

دا بۆ ئیك بیژین راستی یا
ساپ بۆ جهی نقستی یا
نهیار ناف مهدا وهستی یا
پزگار بووین ژ بن دهستی یا

مهها رهش

چهندا رهش بو مهها بووری
ل میژوو و دیرۆکا کورد
ئهزموونا مه بوویه گۆری
پشتی مه قورپانی چهندا
لاو کوشتن بن ئاخێ تهژی
کورد کهوه دوژمنێ خۆیه
بو قی شهری ئهم نه ههژی
ماللهت ههژی سه ره بخۆیه
ژدل من حهیف و مخابن
بو تهف نهشێ پلنگ و شیر
تا کهی بندهست و دامابن
رابینه خۆب چه قووک و کیر
ئهم بی چاره کرین ئیشا
مه بهست شهری برا کوژی
ل جهم دابهش بوونا کیشا
دهرڤه ئاوارین مه تهژی
ناشتی و تهناهی هندانه
پیتقیه راسهتیا بیژین
کوردی ههژار بی خودانه
زیده بار ئیک دوو دکوژین

نەخاسمە ل قى مەھا رەش
 تىكچوون تەناھى و ھىمنى (۱)
 چ تاوانە بىين دووو بەش
 گوھ بەدەين ئاھريمەنى
 سوند بخووين و پۇندىكا
 كورد بى بەھا بى سەرورى
 زوھاكەن ژ خووين لاندىكا
 دورشمى مە كورد پەرورى
 ما باشە ئەم ھۆ بىژين
 ۋەكى پەزەكى بى شقان
 بن ترس و برس بى گىرژين
 كورد دگەل ئاسۆ بى ژقان
 ئەگەر گەل ھەمى ئىك با
 ئەم داگەھەين مافى رەوا
 رىكخستنا رىزا رىك با
 ئەم دا ژين ۋەك نەتەوا
 خەبات خزمەتە بۆ وارى
 ئەركەكى زۆر گىرنگە
 سەر شانى گەلى بن بارى
 چەماتا نوکە بى دەنگە
 ئىدى پىتقىە رابىين تەف
 داڧەمىرىنين قى ئاگرى

(۱) ئارامى.

ما نههسه ل ئيك دى گهف
ههتا كهنگى شين و گرى
مه دقيقت ئاشتى و سهرفيرازى
هيقيما مايى و نههرا بوو
پى نشيف نه سههه ئههقرازى
چاره پيك هاتنا برا بوو

ديسا ههوار

كانيا خووين و رۆندكا وولات
چ گهل بى خهبات ناژيتن
باكوورا ته گهل خورههلات^(۱)
شاهى ناقدنا ناھييت ديستن
ل ديسيم و بانه^(۲) و ههكار
ههواريا مه بنيد بيستن
ئاگر تژى گوند و ئاكار
مرۆقين كورد ناھين ديستن
فهرياد^(۳) و فيغانا گهله
كاروانى سههرورا ديستن
دهيكا ئاگر نافع دل ههله
چ دل نشته ته جي نئابيتن
نشته ته جي نئابيتن چ دل
نهمازه كوڤان دار بيستن
بهردموام دى مينيتن سىل
وهكى گول دى چرمىستن
دل تژى كوڤان و پهزار
كهنگى دى گهل پاپهريستن

(۱) رۆژههلات.

(۲) بانه) باژيرهكه دكهقيته رۆژههلاتى كوردستانى.

(۳) فهرياد) پهيشهكا فارسىه و رامانا (گازى، ههوار) ددهت.

ئەم چ قاسىن^(۱) ناھىن ژمار^(۲)
 چما گەل پەنابەر بىتەن
 ئەقرو جويوا خوين و پۆندکا
 وار و نافع تە دەھىتەن
 ئەوا پىرۆ زارۆ و ژنکا
 پۆژگار و ناھىتەن دىتەن
 ونداىە^(۳) بو مە تەن ماف
 كەس سەپچىيا نابىتەن
 مۆرو و دىرۆکا مە بى نافع
 وار تەژى جەندرمە و مەتەن^(۴)
 دىسا هەوار و سەد هەوار
 مە ل هەقەنەن باران دىتەن
 كەركەن پىنج هەزار هەوار^(۵)
 ئەدەم كوژا^(۶) كىمىا رىتەن
 مەكە و مەدینە ئەزەەر^(۷) كا^(۸)
 ژ چاقا پۆندك نە رىتەن^(۱)

(۱)

(۲) هژمارتەن.

(۳) هنداىە، بەرزەىە.

(۴) (میت) نافع هەوالگىريا تورکىايە.

(۵) هەوار، گازی.

(۶) مروف كوژا.

(۷) زانکویا ئەزەەر، مەبەست ئەو بۆچى زانایین

(۸) مەبەست ئەو بۆچى زانایین مەكە، مەدینە و ئەزەرى بەرامبەر وى ستەما ل كوردان

هاتى كرن بى دەنگبوون.

مه حهيف تى ئىسلام بى دەنگ ما
بىناقى دىن ژەحر ر پىتن
هيفى خو نەھىلن بىدەست
ھلۆن مه خەبات دقپىتن
ژ قامشلۆ ھەتا سەردەشت^(۲)
داخازىن دەست ناق دەست بىتن
پىشمەرگى ئازا ژيان نەقپىتن
نيزىكە دى تۆل قەبىتن
كوپى وارى خوينا خو پىت
وار پىاريزە نا رىنىتن
نەھا جىھان نەھا گوھەر
مەل باشوورا خو ئەو دىتن
دانان بىكە و جەھ و مەقەر^(۳)
كووردا ئازادىيا خو دىتن

(۱) پىشتن.

(۲) باژىرەكە دكەقپتە رۆژھەلاتى كوردستانى.

(۳) بارەگا.

كوردۆ چما

كوردۆ ناكههیی هزرا چما
خوین ههركی دۆل و چهما
مه میرخاس و میرخاس نهما
هیقی حهیف و تولا فهكهن

دابهبش بوو وار بو مه نهما
سهرشوور بووین ماتهم^(۱) و خهما
ژمیژهل مه وار بی تهما
هیقی حهیف و تولا فهكهن

ئهوهش وهختی تیرو و رما
بی ژمار سهه چوون بهه قهه
ناقئ مه كوردا بههزه ما
هیقی حهیف و تولا فهكهن

ل ئههفالی مرین ب كۆما
خوین پیری جوبار و جۆما^(۲)
زیان دان چار هزار زۆما
هیقی حهیف و تولا فهكهن

(۱) شینی.

(۲) (جۆم) گهپا ناقئ.

كـرم و مـیـری بـهـریـوون تـهـرما
زارۆ بـیـ دایـی هـیـستی و چـهـرما
حهـوا بـ تـورهـ مرژ شـهـرما

هیـقی حـهـیف و تـولا قـهـکهـن

جیهان سـهـرتاسـهـر بـیـ دهنـگ ما
جـئاك بـۆ جـئاين نـه جـئا
كورد بـیـ گـوند و شار و جهـ ما

هیـقی حـهـیف و تـولا قـهـکهـن

گـهـر نـهـتـهـو هـهـست ئیـكـسانـهـبا
دا سـهـرپـهـست ژین ئهـقـرۆ تـهـبا
پارچهـك نـه چـار پارچهـ بـبا

هیـقی حـهـیف و تـولا قـهـکهـن

هـهـوار بـاب ئاـدهـم دایـی حـهـوا
گـهـل مـه شـیار بـن ژ خـهـوا
دا بـچـهـمینـین ئالایـیت وا

هیـقی حـهـیف و تـولا قـهـکهـن

وولاتیـی پـر کـانی و هـهـوا
واریـی قـاز و قـومری و کـهـوا
داخـاز بـکهـن مـافـی رـهـوا

هیـقی حـهـیف و تـولا قـهـکهـن

دادیـی بـاكر⁽¹⁾ رهنـد و لاوا
ناهـهـلیـیت رۆژا وه ئاوا⁽¹⁾

⁽¹⁾ دادی گازی کر.

گەر خوین نەدەن شینا خواوا
هیڤی حەیف و تولا قەكەن

كوپ و كچیت تەینە لەوا
وار گۆری تەینە هەر چهوا
ئەم ناژین بن دەست پی چهوا

هیڤی حەیف و تولا قەكەن

هیڤی كا مه كۆم كەن هەما
دا پرگار كەین واری خەما
قەمی بكەین كەیف و سەما

هیڤی حەیف و تولا قەكەن

(١) ئاڤا.

كيني^(١) مهزن

ئەي مەسعوودى^(٢) لەپ زىرپىن و زەقلاەك ئاسن
هين مالباتەك زۆر ناقدار و بەرنياسن
گومان نينه دور و زىرپ گەوهەر ئەلماسن
كورد بى هەوە بى دىرۆك و بى پىناسن

بۆ گەلەك پىنجى مەليون ئالانە هين
وہ گەلە رىت^(٣) ل سەرا مە رۆندك و خوين
شاھ و شالىار^(٤) هين بۆ سەر كىشيامە هەژين
زومان^(٥) لالين چەند بىژينە وە هەر بژين

وہ خو گرت بەر زوحاكىن سەردەمى خر
ناقى وە ل وەلاتىت حەفت كىشومرا پر
وہ گەميا مە ژ پىلپىت دەريا خلاس كر
بەرەف لىوارەك^(٦) مەند و تەنا بر

(١) كوين.

(٢) كاك مەسعوود بارزانى.

(٣) رشت.

(٤) دەستەلاتدار، ومزير.

(٥) زمان.

(٦) بەر لىقا ئاقى.

وه فير كرين چهوا خو پراگرين ئەم
دەركرين بن زولم و زۆردارى و سـتەم
مە كوردا خوين رپت تەمەت پووبار و چەم
ئەنزال و هەلبچە ژ مە نەقپن ماتەم

هيفى و ئوميدا نەتەوى هينن تنى
كينى مەزن ل مە بكە سيبەر و پەنى
دەيكين شەهيدا بپژنە ئيك قى گۆتنى
هەلين زەند و دەست و تـلا ناڤ خەنى

چيائى شيرينى بو بوركانەكا كەل
خەتيرا خەباتا مالا بارزان هەر مايه هەل
شېخ ئەحمەد^(۱) و عەبدوولسەلام^(۲) سەرورين گەل
ئەف ئاخا نشتيمان نەدانە پووقى و چەقەل^(۳)

شېر كورپى شېر نەشى شېرا هـو رابە
ئەندازەيى ئاشتتې راسپاردا بابە
كوردستانا خو ببينه پى دلشاد بە
نوکه تو دپيژى وەلاتو بى قەدا بە

(۱) شېخ ئەحمەد بارزانى ل سالا (۱۸۹۶-۱۹۶۹)، ناڤبرى سەرکيشيا شۆرەشا بارزان ئيکى
(۱۹۳۰-۱۹۳۳) و بارزان دوويى (۱۹۴۳-۱۹۴۵) كرىوو.

(۲) شېخ عەبدوولسەلام بارزانى، دناڤبەرا سالىن (۱۹۰۷-۱۹۰۸)ئى، دژى دەولەتا عوسمانى شۆرەش
كر، ل سالا (۱۹۱۴)ئى، ل مويسل هاتە سىدارەدان.

(۳) تورپ.

خوینا وهیه کهقر و چیا نهال شووشتن
سهبر و خهبات بهرگریا وه نهیار کوشتن
یهزدان پشته کهس نهبیژیت هین بیچ پشتن
ئهقرۆکهیه کورد خودانین چیا و دهشتن

مه ریقه بهن بینه ریبهر وه ماف داخۆ
کهس وهکی وه نا لهیزیت بو سهبر بخۆ
پشکا شییری ژ قوربانیا وه بر بو خو
ههشت هزار گول وه چاندن ل باغی خو

ملاهتی هین ریقه بهن دی سهبرکه قیت
سوباھی ل ژیر دهستی دی دهبرکه قیت
بهرفه پرزگاریی دی ریکا مرنی بریت
ئهگهر ژ خهوا گران رابوو قه نانقیت

چما نهیار ب سامانا مه بوون قه لو
سوند و سۆز خارن دوژمن بهزین بن ئه و
ژقنان شههید بن نه بمرن بهر خه و
هیچی شههیدا کفن کهن ب ئالا نه ته و

ئهز نزانم چهوا نه مری پیناسه کهم
گهر په رهک ژ پهرتووکا خهباتا وی قه کهم
گه لو هین ببن ناف بژیخان و حه کهم
دی قهری وی کهفته نک مه هندی سه حکم

نەخشەى گەورەم

برۆ بۆ پیش تۆ ئەى گەورەم
ئوتونومى بلوچ پىرد دەم
بنووسە بە نووکی^(۱) قەلەم

چارەنووس مافمان پىويسەتە

بنووسە کوا بەهرەى ئیمە
کوا زەوى و زارى ئیمە
کوا كانزا و كانى ئیمە

چارەنووس مافمان پىويسەتە

گەورەم گران و سەنگىنى
بۆ ھەلەبجە دەنالىنى
پىر زاخ و عار و بەلىنى

چارەنووس مافمان پىويسەتە

سۆتاین برزاین بە کىمىاوى
بووین بە زوخا و ژەھراوى
لەتینان كانى بى ئاوى

چارەنووس مافمان پىويسەتە

برۆ بۆ پیش خوا بوت پشته
پشت و پەنات چیا و دەشته

^(۱) سەرکى پىنووسى (قەلەمى).

له يادت بى ههشتا و ههشته

چاره نووس مافمان پيويسته

گه وره هيمهت كه درهنگه
وهك هه لو وايى كاتى جهنگه
قهسه م به خوا زور چه لهنگه

چاره نووس مافمان پيويسته

گه وره پش تيوان خوداييه
تو مافى ئيمهت داوايه
سه روك مان واگا و و راييه⁽¹⁾

چاره نووس مافمان پيويسته

دهمانه وئى گاز و به نزين
مه زنده مان وان و مي ردين
حمس و حه ما شهنگال شيرين

چاره نووس مافمان پيويسته

جه بهل⁽²⁾ حه مرين⁽³⁾ توخي ب مانه
كه ركوك كفرى كه لار مانه
سنه⁽⁴⁾ و بانه عه فرين مانه

چاره نووس مافمان پيويسته

(1) هشار و ئيزان.

(2) چيا.

(3) زنجيره چيايىن حه مرين ژ ديا لا هه تا كه ركوكى دريژه.

(4) سنه يا سه نه نهج نافه ندا پاريزگه ها كوردستانه ل روزه لاتى كوردستان.

شنۆ كهرمه نشا ماف مانه
ئامهد مهاباد شووین مانه
ههولیر پایتهختی كوردانه

چاره نووس مافمان پێویسته

یهزدان پهڕیس یاسین^(۱) ناسین
ئینا فهتحننا^(۲) لهگهڵ باسین
خاوهن خهنجهر شیر ئهلماسین

چاره نووس مافمان پێویسته

برۆ گهورهه پامه وهسته
تۆ سههری ئیمه بوت جهسته
به ئهرکی پێویست هه ئسته

چاره نووس مافمان پێویسته

(۱) سورتهی یاسین (یس).

(۲) (انا فتحنا لك فتحا مبینا) ئایهتا (۱) سورتهی (الفتح).

مه بالافه

ئەهەش خەودى ئەم كورد داینه
هەر بژارى و بندهست ماينه
خۆزى سەربەست ژيا باينه
خۆزى ژ خەو شيار باينه
دیر ژ گرانە تا باينه
پاش كاروانى ئەما باينه

رەوا نينه مه ماف نينه
پامانا وا ئەم كيشينه
دیر ژ هەستا نەتەوينه
كورد بۆ خوينا خۆ سەخينه
نە بەس يیت ئەقى چاخينه
نەقىت دەوتە تا مادينه^(۱)

لەشكر بۆ پيش ئالا زەرى
مەسعود پيشرەو تاجى سەرى
بۆ مە كورد خۆش رېبەرى
دخوم سەوندى ب سەوبحانى
ماف وەرگرى مە كوردانى
زەحمەتكيشە كوردستانى

(۱) میدیا.

كـورئ جـهـنـيـرـال بـارزانی
بـۆ كـوردینئ جان سـهر دانـی
بـارزان هـیلینـا شـیرانی
بـارزان هـیلینـا مـهردانـی
وارگـهـها شـۆرەش گـیرانی
سـهـرکـهـفتن بـۆ كـوردانـی

مـه پـیتـقی هـهـیه باقیـن
هـهـر چـار پارچـا هـهـبیت جـقـین
خـۆ خـویاکـهن سـهـد ئافـهـرین
رۆژـهـهـلاتـه ئـهـم نـانـقـین
ژ واری خـۆ دهرناکـهـقیـن
نیزیکـه دی بـ مراد کـهـقیـن

هـلـۆن سـهـرخـۆ مـه بالاقـه
مـلـهـتـئ کـورد سـهـرهـلداقـه
ئـهـقـه ئـیکـهـمـین هـنگـاقـه
پـیرۆز بـیتن مـه ئـهـف ناـقـه
شـهـف خـۆ خـویا ناـکـهـت تاـقـه
دوژمنـئ کـورد بـئ زراقـه

ل دوژمنـی شـهـف تـاری یـه
سـویاس خـودی نـه ل هـاری یـه
دگـهـل مـلـهـتـئ ئـاری یـه
ئـادهم کـوژا⁽¹⁾ بـئ زاری یـه

⁽¹⁾ مرۆف کوژ.

ئارمانجا مە سەردارى يە
نە ژيان بۆيى ماف خارى يە

كار پاپەرىنە دەسپىكە
ئاشتى و ئازادى خوش رىكە
پەياما خوشىيى فرىكە
نە ئالۆزە و نە گرىكە
پەرلەمان كۆماری چىكە
بۆ سەرسەستى تاكە رىكە

ههوار

ئهفرۆكه كورد بو بئ هیزه
هیز و شهنگ نینه بئ پیزه
كەس ل مه ناكهت پاریزه

بهردهوام گازیا مه ههوار

ژیهر بارگرانیسا ستهم
ژیهر دومان و تاری و تههم
تهف خهبات خو کوژی بهرهم

بهردهوام گازیا مه ههوار

تایهت قی سیستهما ئالۆز
ژ کارکهت ئەزموونا پیروز
مخابن مه ژ دهست دا دۆز

بهردهوام گازیا مه ههوار

شینا ئیک بوونا ههلوئیسنا
خو کوژی یه ناف مه ئیسنا
زۆرن نهفام^(۱) ناف مه هیشنا

بهردهوام گازیا مه ههوار

تنی بو بهرژهوهندیا خو
فرتکهن خوینا براییت خو

^(۱) ئەو کەسێ تێنەگەهن.

سهبارت ب شهري نافع خو

بهردهوام گازيا مه ههوار

ههوار كيه ل هانا مه⁽¹⁾ بييت

تنع تهماشاكهت بشييت

ههمي زوردارن پي نهييت

بهردهوام گازيا مه ههوار

بهردهوام مه كار گرينه

نه مه ژيار نه مه ژينه

ههوار دكهين هاندەر نينه

بهردهوام گازيا مه ههوار

كيمان گوهدرييت گازيا مه

دهما شيني و ههوار يا مه

بي ناكام و دهر ئه نجام مه

بهردهوام گازيا مه ههوار

ناف مه پهيداوون جره وجهنگ

ناقبهرا هي زين چه لهنگ

ئيك سانه نه ل هي زو شهنگ

بهردهوام گازيا مه ههوار

بانگهشا گهل بو ههرو ووا

گهر وه بقييت مافئ رهوا

هين فان جرا دكهن چهوا

بهردهوام گازيا مه ههوار

⁽¹⁾ ههوارا مه.

خەوتوك ھۆن مە ئیئارە
مە ئاشتی خازا بریارە
بۆ كیشین خۆ بکەین چارە

دا چیدی نە بیژین ھەوار

کونگرەك بۆ پارتا فەرە
تەن پشکار بیستن بەرە
مە ئاشتی قەدەغە شەرە

دا چیدی نە بیژین ھەوار

مخابن

نزانم چ بیژم ئه قه ده مـ
ژبه ر كه ده ر و كوڤان و خه مـ
ترسم ژ به بس و زیندان و جهه نه مـ

یا من دی كهس نه بی ئوف و ئاخ
ژ له شی من نه هیشتن^(۱) جههك ساخ
برین ما بی چاره شینا داخ

كا كی چاند كا کی دخوتن
ناقین من ههفت روح بزوتن
دوست و دوژمن خوین من میتن

خوین و هیستی من نه مانه
پیست ب چرهات شهنگ نه مانه
دوژمنانین نه نه مانه

عهقل و عیلم و هه موو حیکمهت
من کر به لاق دناق مللهت
بوون خه م و خه یال و خه فهت

کهسه ر بوو نه شیم چ بیژم
ژ شروا^(۲) میژووم بنیژم^(۳)
رۆندکال سه ره بریژم

(۱) نه هیلان.

(۲) کارتیکرنا.

(۳) بنییرم.

نك وانه كورد يى ژ ميژا
چ بيژم بو درهويژا
مخابن جاش بوونه هيژا

دل پر خهيال و خوفهت^(۱) بووم
بي ژين و ژيار و ژاربووم
بي كهس و سهميان و واربووم

نهيار نهو درندين ديار
كهدا زهند و دهستيت من خار
ژ وار و ييار كرم زيار^(۲)

گاور نهبيت ديلع زك رهش
نهخاسمه بي ههول و كوشهش^(۳)
نه ديرل ژين بيتن بي بهش

دووجا چووم بهر خضا سيidar
ئازاد بووم ب سهبر و ههدار
كارم نهقه ديير ژ مالدار

حهفت مهزل سوئن ل من چوو
كور شههيد ريكار رهقين بوو
يا من گوچ نائيني گوته گوته بوو

بي گومان نهز هوزانقان بووم
نهز بو برينا نوژدار بووم
بي نرخ و خاتر و بهها بووم

(۱) ترس.

(۲) بي باهر، بي بهش.

(۳) (كوشش) پهيهكه فارسيه و پامانا (ههول، بزاق) ددهت.

بـووری ژێ ب ژار و هـهـژاری
پیشه مهـلا كهـسهـك دیاری
گهـلۆ بۆچی گهـل من نهـیاری

من حهـیف تی كوردهـك چهـلهـنگ بووم
خهـبات كاربووم تا پشت كۆم بووم
تووش گهـله و گازنده و لۆم بووم

ژیا ههـی بی بهـش و بار بووم
بی قام ژێنی زیبار بووم
كورد خاپاندم ماف خاربووم

مزگینی

نی زهنگینی رهنگی ته وار
ژ کیستان تاكو گهرمیاننا^(۱)
ناق ته شهمال كهشا بهار
دووپیات نهوهك بیاباننا^(۲)
بیابان نه ژ رهنگی ته نه
ناق ته رهز و باغچه تژی
سهرانسه هافینگه هه نه
ئاشكرا تو بهه شتا زی
چیا و ریبار و میرگییت ته
لی دهسپیكر ژیان مزگین
جو و جۆبار و برکییت ته
دجله و فهرات ئاقدان هنگین
شاه و ارگهها خوش و قهشهنگه^(۳)
گهشتیار ب گورتین^(۴) هافین و بهار
رووكهن^(۵) شهقلاوه بیخال^(۱) سهرسنگه^(۲)

(۱) جهین گهرم.

(۲) چۆل، سهحرا.

(۳) (قهشهنگ) پهیشهكا فارسیه و رامانا (جوان، شوخ، شهنگ) ددهت.

(۴) زیده، گهلهك.

(۵) بهرهف.

پاهیز و زستان بیینن بو سار
 كه لار شینوار پر ئاسهوار
 ئامهد و دمدم^(۳) و ههقلایر
 دهریا ناقین سنور لیوار
 واری گهشتا باغی شلیر
 كهشتیا نوحی دهه مبیژکر جودی
 شانازی بو وه سپان^(۴) و سهفین^(۵)
 مرؤقایه تی ژیانهك نی دی
 ماكا فان هه می نهتهوا ئه مین
 نهقیین دیاکو^(۶) فه رهیدون^(۷) کاوه
 دیرۆکا وهیه ناقدار و كهقنار
 مه خوین نهدا نه یاری خاوه
 کناره کین^(۸) ئه م ناچار ئه ف کنار
 بهرخودان مه هه میا ئارمانج
 بی مه رج ئه رکه سه ر مه هه میا
 ده رابن لور و كه له ور و کرمانج
 شه کهن حه یفا شه هیدا مریا

(۱) (بیخال) هاقینگه هه کا ناقداره سه ر ب قهزا رهواندوزی - پاریزگه ها هه ولیریشه یه.

(۲) (سه رسنگ) ناچه داریه سه ر ب قهزا ئامیدیخ - پاریزگه ها دهۆکیقه یه.

(۳) كه لها دمدم، دكه قیته رۆژه لاتخ كوردستانخ.

(۴) رهنگه مه به ست چیا یخ (سپان) بیت سه ر ب ویلایه تا (وانخ) فه.

(۵) چیا یخ (سه فین) سه ر ب قهزا شه قلاوه - پاریزگه ها هه ولیریشه یه.

(۶) (دیاکو) دامه زینه ری ئیمپراتوریا (میدا)یه.

(۷) (فریدون) د ناف میژوویا كهقنا ئیرانیدا وهك كه سه كئ ئه فسانه یی هاتیه نیاسین.

(۸) ئه م هه ریمه کین.

كى يە وەكى مە وار پەرودەر
 مە دىرۆك ب خوينى كر تۆمار
 بابى شەھىدا بارزانى سەرودەر
 مزگىنى دامە دى بىنە كۆمار
 رۆژ دى ھىت سەرەست بژىن
 بلند پاكەين تۆخ^(۱) و ئالا
 ل دوور تەمەن كىش بىن ھەژىن
 مە بۆ پىشقمە چوون رېك قالا
 رۆژ دى ھىت ئەف ئەندا گەش
 رېكا پىشقمە چوونى گەش كەت
 ھەلكەين ل دەشت و چيا ئاتەش^(۲)
 بى تىرس رۆناھى دابەش كەت
 گەش بىنىم قەگەرئىت فەلەك
 بۆ مە سەقامگىر بىت گەلۆ
 گەل مە ھەقپەيمان بىت ھەلەك^(۳)
 ئەزموون بەدەت باز و ھەلۆ

(۱) نیشان و ھىما.

(۲) (ئاتەش - ئاتش) پەيقەكا فارسىيە و پامانا (ئاگر) ددەت.

(۳) جارەكئ.

چوونه ئاسمان

ئەي خودان پەيئەف و ھۆزان
ملین مە بن بارەك گران
ناق مەدا مان دژمن بیان

کین^(۱) قەدان دەشت و زۆزان
بیژن دئ کەین کارەك گران
دژی بەلنگازیئت کوردان

چ کورد نیین د ناق جیھان
واری وا بو مە مەیدان
مە ئاھنگە کەیف و دیلان

ب ھیجەتا ھەیف و خاچان
کەھی کرین ئەم بی پەرچان
ژ شەرما جەستە ما بی جان

زارۆك مەرن بی شیر و نان
شینى و گەرى مە خو قوتان
برینا کویر ما بی دەرمان

شەھید مان کەلەخ ل کۆلانان
کاری دەیکا گەرى و فیغان^(۲)

(۱) کۆین (کۆینین پەش) بیین کۆچەراتیئ.

(۲) ھەوار، گازی.

کراس رهش کردگهل فیستان

چما گه لو د خهودا مان
واری مه بو کافل و ویران
بدستی کوردان کورد هیپران

مه نهقیتن ناکف مه بیان
وهکی غاندیخ هندستان^(۱)
چرا هه لکه ن بو بهرخودان

کرمانج و کهلههۆر و گوران
ئهرزهپۆم و واری ســـــۆران
توخیب عیلام و گهرگههان

شیر ژ خه و رابوون سه رهآدان
قازی و سه عید و بارزان
بو وار وهک ئاکف خوینا مه ئه رزان

شیخ سه لام^(۲) مالا بهدرخان
شیخ مهحمود^(۳) مالا کهریم خان
حهمایل^(۴) شازن فاته مه خان^(۵)

پیش رهوییت مه چوونه زیندان
هندهک ژ وان ســـــیداره دان
رهقییت کـــــۆترا چوونه ئاسمان

(۱) غاندی (۱۸۶۹-۱۹۴۸).

(۲) شیخ عهبدوولسلام بارزانی.

(۳) شیخ مهحمود بهرزنجی.

(۴) حمایل ههقزینا مه لامستهفا بارزانی.

(۵) ههقزینا شیخ مهحمودئ بهرزنجی.

پشکا سییخ

ههلبهستین جفاکی

به نینان

شاجوانی لادی به نینان
دهروازهی سۆران بادینان
میوانخانهی برسی و بی نان

واتای ناوت به نانی توو
ناسراو به ئاسهواری چوو
مه بهست کانگهی ئاوی بوو

پووباری گهورهت هه مپیز کرد
دهشت و کهند و زورگ و گرد
به رهو به رزی ناوی خوۆت برد

که له کهوان ماسی گرن مه له وانن
کارامه له زیی گهوره به لهم وانن
دیمه نیکی قه شهنگ^(۱) پیوه دیارن

ته ماشا که سیك نییه له ناو دئ
هاوینان پیکه وه ده چنه ناو زئ
ئاو ده کیشن بوۆ مالان ره گهزی می

بواران ده چنه سه ر گردی بانه میران
وه رنه چایانخ خزم و دوست و جیران
قیله بهردانی بکه ن لاو و پیران

^(۱) جوان.

مامز له كه ناری زئ كۆ ده بوون
شوینی دئ لیواری زئ دارستان بوون
دهراو به ناوتانه ئاوی لی ده خون

میژووی کۆنت پیناسه ته
کوردایه تیت قه داسه ته
گهش و بای خوش هه ناسه ته

خاوهر رووباریکی پان و بهرین
باغچه یه کی دل رفین و پیکه نین
خیر دهری له زستان و له هاوین

به رهه می سه ره کی مان گه نم و جویه
ئینجا نیک و نۆک و تشر و تویه
په نیر و ماست سه رتۆ دویه

به نینانی عاشقی مه ر داری و زهوین
که له پوریان جه نه ره و ئاش و شهوین
خواردنیان ترش و ساوار و دوین

له کۆچک و قانچه پیاو داده نیشن
ناو دارن دانا و بهریشین^(۱)
گه نجان رۆژ تا شه و به ئیشن

لامان خوا په رستی ئاسا و باوه
رپیزی گه وره و خواناس گیراوه
چینی دهره به گ بای نه ماوه

^(۱) ب پهن، خودان پهن.

ههستی نهتهوی دهمان بهستهوه
کۆدهبنه ناو یهک جهستهوه
کارمان بهههره وهزی و دهستهوه

ئهوهی ناوی بهننانی دهبیست
دهست بهجئ گهشت و سهردانی دهویست
دهبئ پیناستم کرودبئ وهکو پپویست

شاعیری ئیـوهم مهـلا زادم
روو خوـش ودنـهـواو سـادم
ژیانی لادیـ بهـ شار نـادم

خەمگین

رپه — من بەردان سمبیل و سەر
ژیەر خەما ژیەر کەسەر
خەمپن من مان بی چارەسەر

ئەفرۆ خەمگین من گازی کەن

سمبیل و سەر چەند زی سپی بوون
ژین و ژیار ب نەخۆشی چوون
ئاسۆ و پۆژگارا مە نەپوون

ئەفرۆ خەمگین من گازی کەن

خەم بوو من بوون دۆست و برا
پۆژ بوونە شەف شەف بی چرا
مام بی خۆیی ژ هیرا و گرا^(۱)

ئەفرۆ خەمگین من گازی کەن

هیرو و گرا وه چش^(۲) منە
هین نە دۆست دوژمن بو ژنە
من کەدەر دەریا بی بنە

ئەفرۆ خەمگین من گازی کەن

(۱) بجویک و مەزن.

(۲) چ ژ.

ئاخ و فيغان^(۱) من بوون ميغان
ل دهف من مان سال و مههان
نشته جي مان بي دل ژقان

ئەقرۆ خەمگين من گازی كەن

ئەزم دۆستى بي مرادا
خەما خو ب سەر و دل دادا
دير بووم ژقەخارن و زادا

ئەقرۆ خەمگين من گازی كەن

خەمى نەشىم بەر تە ب بەزم
تو گورگی و ئەز بو تە پەزم
ژترسى تەدا دل تەزم

ئەقرۆ خەمگين من گازی كەن

چاقا پیت پۆندك سەر پوييا
خەما پازاندم بەر پييا
كيشا من بو وه بو خوييا

ئەقرۆ خەمگين من گازی كەن

شین و نیهار ئەز بەهیدار
دل تەژى خەم ئیش و ئازار
بەر وه ئەقرۆ دلم بي زار

ئەقرۆ خەمگين من گازی كەن

^(۱) هەوار، گازی.

خه‌ما من خه‌مكا خه‌مانه
دا دل خه‌نجه‌ه‌را ده‌بانه
بئ گومان دهردم گرانه

ئه‌قرو خه‌مگين من گازی كه‌ن

گومان نينه خه‌مگينم ئه‌ز
زه‌نگين يا من نه‌ره‌ز و په‌ز
خه‌ما هيلام بئ گوشت و به‌ز

ئه‌قرو خه‌مگين من گازی كه‌ن

كه‌س نينه ده‌ست باري خه‌ما
چوك و پشت و ننگ به‌ر چه‌ما
كوشتي خه‌ما دل نه‌ما

ئه‌قرو خه‌مگين من گازی كه‌ن

دانا خودی

مهلا جاك شهيك و شهلى
شيتك زهر پيهيت پى نازهلى
كوورده ددهت ميڤان قهلى

فراقين خارنا كارخانه
ژاژى تيشت هنگينى شانە
شيف خارن ژهمى تهرزانه

سهخى تبعهت وهك حاته مى^(۱)
بهرچاق چنوكانا چه مى
بى ميڤان بى دل ماته مى^(۲)

بيدهرى پيهيف و چقينا
زيپر قهلم ته بكار ئينا
شعر پيت كه لها ئه قينا

ديوانه كا شعرا قه هاند
ناق ناقدارا ناقى خو چاند
ديروك و فرههنگا خو خاند

(۱) حاته مى تائى، بهرى هاتنا ئيسلامى دناق جيهانا عه ره باندا ب نان دهه يى يى ناقدار بوو،
ههتا نوكى ژى ههر كهسى نان دهه بيت دبيژنئى (حاته مى تائى).
(۲) ب خه مى.

ناقدارۆ من تو مەبەستی
كوردی پی شهیدا و مەستی
سەر زەندا لەوەندی بەستی

مەلا گەریا هەر چار کنار
گرێدا دوو شاشك و زنار
زندى كر كهلتورا كهقنار

بەر پێك و ساقه گرێدا
چست و پەیت دچوو بری دا
هەچەكو هەر ئەو خودی دا

هەچەكو هەر ئەو ل دنی
عەگید و میرخاسە پتنی
بی باوەر وەرن سەحکەنی

رەخت و تەنگ دا سەر ملی
خەنجەر دەبان⁽¹⁾ دەستك حلی
لی خۆری هەسپی دندلی

پلنگە ژ پەنگی ئینسانی
زمان راست وەکی هسانی
بەر سەرا گولا نیسانی

بەر سەرا بەرچاڤك و دوربین
چەند ژیری هۆشمەندی هیرین
سڤك و شیرین هیستیك و خوین

⁽¹⁾ (دەبان) جۆرەکی خەنجەراییە.

شیخ و مهلا حه‌جی و ده‌رویش
وهك من وه هو نه‌دیتیه هیش
بو وه مه پیش‌ره‌وی ل پیش

سه‌میانئ چین و تووئزا
پابه‌نئدی رۆزی و نشی‌زا
مه‌لا نك وه و خودئ هی‌زا

مه‌لا پیر بووی چوو خاتری
ئیش و ژانا نساخ ک‌ری
مرنئ بو بال خودئ بری

پشتی ژی نیزیك ژ هه‌شتئ
خۆش به‌خت بوو چوویه به‌هه‌شتئ
دانا خودئ خر گه‌هه‌شتئ

زانين

بـۆ ئـادەمـى زاد خۆيايـه
مـافـى زانـين بـۆ رەوايـه
چونكـه رـوون وئاشـكـرايه

زانينـه رۆناهيـا چـرا

زانينـه تـۆر و پـهـروردە
گەل ژى خازا نينـه پـهـردە
پـى چـاره كـهسـهـر و دەردە

زانـا بزانـد بـۆ گـشت درا

بارى ژ عەسمانى بۆ زەقى
مخـابن نـهزان ژى رەقى
هەر چەندە بۆ ئەو پيـتقى

هـۆش تـينـينـه هـنـدەك سـهـرا

هەر كەسـى بـى مـيـژى و هۆشـه
سـهـرى وى شـوورە نـاف كۆشـه
دنـاف تـهـف زانـا رەش پۆشـه^(۱)

پـيشـه رەوى دەوار و كـهـرا

وى تـارى تـبـل چـاف قـيـا
مـال رـيـزا هـۆف و كـيـمـيا

^(۱) بەرکەرنا جلو بەرگین رەش.

ئاژەل ژيار گەل نەفيا

بەيا—ه وان تـر و زرا

هزرين خو ناکەت بۆچی ئەو
زی لەز ناکەت پابیت ژ خەو
خەوتۆک بۆ ما نەستی ئەو

دیر بـۆ ژ پۆناھیا چـرا

نینە وەك ئەو مە واگا^(۱) کەت
هەر ئەووە بۆ خو مە بادکەت
هەمی زانا بلند رادکەت

بۆ مە قەدکەت رپک و پـرا

زومان^(۲) زك ماكد كوردەوار
تا كەنگی ژاربین كۆلەوار
خۆ نە فیركەن زومانئ^(۳) مار

شـیرەتـم بـۆ هـیر و گـرا

هەچیئ تە فیركەت وانەكئ
بـیـی كـو تـو پـیـدەـی عـانەكـئ^(۴)
هەچكو رزگار كەت جانەكئ

دئ كەفتە بن بارئ قەرا

(۱) هشیار.

(۲) زمان.

(۳) زمان.

(۴) پارە.

قهری بده رهقه و به لاف كه
ب زانستخ ئيك دى سلاف كه
وى ريسخ كشت⁽¹⁾ نه خاڤكه

پینوووس ده دهستت سووړ و زمرا

بخوینه خویندهكارم باش
دهستقه بینه پاه و معاش
نهگره بهر رپیا چهته و جاش

زانیاى سه ریاری خرا

مهلامه زانین مه بهستم
پینوووس و په رتوووك ددهستم
ههقالم گهل ووشه⁽²⁾ و رستم

زانین ری و ریبارم بـرا

(1) ریسخ سه روبه.

(2) یه یف.

شیرهت

ئەى كەسى گۆھدار مالى بەس خىركە
مالى تە ھەمى بۆ مشك و مېركە

خودى مە ھەمىا ل بەھەشتى كۆمكە
تنى قەلس نەبىت نەدا كەس تۆمكە

من ژىۆ تەيە ژ خودى باوهركە
ئەقى گونەھى دووبارە نەكە

(۱) ل مالى تەھەيى ژى چىكە سرکە
(۲) بەس بەلنگازا بى بار و زىركە

خىر و زكاتى تازە لى دەرکە
ژ قىتى ئاخىرتى جھالا (۳) پىركە

بلا خر پىكە بىژن خۆش مىركە
حالى وا بىرسە وا چ گەرەكە

پەيضا خۆش نەخۆش تىتن ژ زارەكە
يا ئىكى بىژە نەدە ئالەكە

گولا بىن خۆشبه نەستىرى و دركە
ب سەرەدەريا باش ھەقالا خىركە

(۱) خەل.

(۲) زىپان.

(۳) تىپ.

چ شولا باشبیت هیقى خو فیركه
یا نه باش بیت خو لال و كهرکه

چهكى رانهكه چهقوك و كيركه
تاوان و ستهمى زولمى ژ بیركه

پاخلیت خو تژی دینار و زیركه
هیتم و سیقیا بو خودی تیركه

ژ گوشتی پەزی گۆلك و مامرکه
جل و بهرگیت نوی بو وا فریکه

ناقى خو وهكى حاتمى^(۱) دهرکه
سهخی تەبیعت فەرمان و ئهرکه

میقان هوین به زی رهوان نهكه
دوست و نهنیاس بیت لاوو خو تیوهرکه

ته جیران ته ههبيت نانی گهل كهرکه
دلی خو ژ رهحمى و بهزهیی پرکه

گرارا توت خوئی نهسوئی و سیرکه
ب ددانا هاری مهعیدا خو بکه

مافى دایى بابا سهر خو ئەداکه
بههشتا بهرین بن پیى ماکه

بو خودی كهساتیا خو ئافاکه
بوسولمانهتسی خوشیاجچاکه

^(۱) حاتمى تائى.

بهري بيژنه ته ژ دونيايي باركه
دينى خو بگره بو مرنى كاركه

تنى بو خودى خو توره و كهركه
مژيل و غافل نه به ئيك چركه

هه ره مه كههئ شاشكا خو زهركه⁽¹⁾
ل دوورا كه عبى ته وافى بكه

زكري هند بكه خو دين و هيركه
ليشا ب خاندنا قورئانى تهركه

ب وهسيه تا شاعرى تو بكه يى چاكه
دى ژ ناقدارا بى سهري خو پراكه

⁽¹⁾ بهري وهسا بوو هه زه لامه كى دچوو چه جى ل ده مئ زقرينى شاشكه كا (زه) ل سهري
خوه دكر، ب ئەقى چهندي ديار دبوو كو چه جى يه.

من فهقیرم

من فهقیرم غهیری سی پاره مله باغه لدا نییه
ههست دهکهم ئەو پارهی ههمه بهشم ناکه
من قهردارم توانایی دانهوهیی قهردم نییه
خزم دۆست و دراوسێم کهس رووم تی ناکه
رهنجه روومه زۆر داماو^(۱) برام بووم هاریکار نییه
بهزهی و پهحم و دهست گرتن نه مان له نیوانمان داکه
خیزاندارم لهژیر هیچم مافی خیزان داریم نییه
وا دهزانم ژاری وهك من لهم جیهانهیهدا تاکه
کابانی مال و پینج منداڵ باوکیان کاری کارامه نییه
خۆم کهمتهرخهم دهبینم که نهتوانم کارامه بهم له کاری که
بی زهوی و زارۆ کیلگه خوڤاک و باراشمان^(۲) نییه
لهسه روویی ئەم زهمنه جیگام ناکاتن ئەم خاکه
میوه و سهوزه و گوشتی ئازهل نه مان بی قهدهغه نییه
رۆژی جهژن خواردن وای لهلامان جهژنی خوڤاکه

(۱) تیکچووی.

(۲) پشک تیدا نینه.

ئەى روو بوۆ خۆم و خىزانم كار گوزارم كارم نىيه
 كار خوازى كار كرىكاره بوۆ كارمەندى بانگم ناكه
 كرىدارم خاوهن خانوو هيچ بهزهيى لهلا نىيه
 ئەو هەموو ناو مالى هەمه بهشى كرىى خانوو ناكه
 هەر ئەندامى له خىزانم نهخۆش كهوى چارهيى نىيه
 مهگەر چارهيى خواوهندى نهخۆشيهكهى يهك لاکه
 جارى گهجم خەم و خەفەت سەر و زلفم سپى پۆشى رەش نىيه
 شپۆهن دارم خەفەت كارم تا رادهيهك دل خەمناكه
 گرفتى من لهوهدايه ئەو ژيانم له مردن خۆشتر نىيه
 رۆژانه نهبنى لىم نووى دهكا كارساتهكه
 لىم بپرسى ئاستى ژيان لهم زستانه ووهلامم ئاگرمان نىيه
 پىم بلئ زستانى دابئ له جياتى نهوت خەفەت داکه
 لىم بپرسى ئاستى ژيان لهم هاوينه ووهلامم كارهبا نىيه
 پىم بلئ هاوينى دابئ بلئ كارهبا خۆت مردارکه
 زەرەر مەندم کووا قازانج هەر چى گرفت چارهيى نىيه
 خۆزگه هەژارى پياو بايى دهتم كوشت كوشتنت ساتيکه
 چارهه نىيه له دهستی ئەو بوۆ بهرگى چهكم نىيه
 هەژارى شىرپهنبهيهكه لهناو جهستهه گر دهخوات و مهله دهكه
 جگهه تاكه چاره كىسهه پهر و تووتنى تىدا نىيه
 كايى پهلكه دار و كاغەزى دهفتهر پىويست به پاره ناكه
 جل و بهرگم بلئ گريهان هيشت بوۆ چيمه كه پارهه نىيه

فەقیری نارەوا نییە لە بی کاری پشتم شکه
هەزم لی یه خیر ببهخشم هوکاری خیر کاریم نییە
خوایه به خیر بووم بنووسه مەرجه لات نیهتی چاکه
بۆ خوا بلین ئەمه چ بارو دوخیکه ئاسوودهیی باوی نییە
سال بو سال خۆزگه به پار دورشمه هەر سالیکه
سهختی ژیان منالانم خوینه‌واری مافیان نییە
پینه‌دۆزی و بوویا‌غکاری چاره‌یی پاشه رۆژمان ناکه
پاشه رۆژمان تارستانه رۆژیکی پروناکمان نییە
دهستی پارانه‌وهم به‌رزه خوا ئاستی ژیان چاکه
به‌هوی گونا‌هی تاوانمان به‌زه‌یی و بارانمان نییە
خوایه بو خاتری منالمان چیترب‌ی زارمان نه‌که
لووتکه‌ی فەقیریم بینی مەرجه ده‌وله‌مه‌ندیم نییە
خوایه هەر تو ده‌وله‌مه‌ندی هه‌بوون و ده‌وله‌مەندم که

ئافرەت

كەس نەئى ئافرەت لە ماف دابرا
لەلایەن پیاو ماف پێشیل^(۱) كرا
حهوا بۆ ئافرەت دایكمان بۆ برا
ئیسلام كە هاتی یەكسان ماف درا

سەلمانە بەرپەفتار راستگو و یاومری
رینما بۆ شیۆین كهوت خاوەن باومری
ئایین ریزی نا پێچهوانەى گاوری
بەراوردت كەى بە پیاو بەرامبەرى

ئەى ئافرەتى ماف پى دراو بەحهیابە
ژیر سیبەرى قورئان و سونەت دابە
نمرهیی رەوشتیت بەرز كە تا نایابە
بۆ زانین و بەهرەمەندى دنایابە

نەبەزینن توخیبی ئیسلام تكا لە ئیوه
بە پانتور و بى حىجاب هەلناستنه پىوه
بەو قورئانە بۆ پىش دەرونە رىوه
مافى ئیسلامتان نەدەن مافتان پەشىوه

رەگەزى نازك جوانیت ناز و نیاو
لە خزمەت دا بە هاو شانى پیاو

^(۱) بنیپكرن.

رېز و ستایشم بۆ ئافرهتی شیاو
ژیانی به خته وهر نیینه به بیی تو پیاو

رهفتاری خیلی له مهر ئافرهت کریت
بۆ له ناو لاندک باسی شووی بکریت
ئاریش به ژن تا کهیی چاره بکریت
خهراپه له کومه لگا ئاسا ناسریت

له ئیسلام دا نییه سئ به گاو بن پشک
رېژهیی ژن به ژن له کومه ل سئ پشک
له مهرهفتاره تف و نهفرهتی برا و خویشک
ژن گورین دوژمنه وهک مار و دوویشک

رهخنهی ئاوا کهره ئهو شیعره بۆ تان
ئافرهت وهک به لور نابی بۆ لیدان
تاوانه تاوان کوچ کهن به سۆتان
نه کهن قاتل بن ئیوه بۆ خوۆتان

بۆ پیاویک ددویم چه ند هاوژینی هه بی
مه رجه راستی و یه کسانى له نیویان بی
گهر نا خوا هه ره شهیی بۆ ئهو ده بی
له ژیر تورهیی و سزاده بی هه ر ه یج نه بی

لاخوار دهرواته دۆزه خ که لیدوانیان دا
دهراوسیی گاور ئاگر له نیوانیاندا
ناوداری له ناو رهش لیستی ئه واندا
رهش بینى تاواى له ناو تاوانیاندا

کچی دایی چهوا بگره رېزی هاوسه رت
خیر و چاکهت زیاد که کهم که شه رت

بە ناكوکی لاناچن خەم و كەسەرت

رینمایى پیغمبەر بو کەلەیی سەرت

ئەیی دایك و خوڤشك و خیزان و هاوسەر

پیک دیت له ئیوه وئیمه گشت بەشەر

تەواو كەرى یهك ترین بهخوا سەر بەسەر

مافی رەواتان پی دەدەین یەكسەر

وهرزش

وهرزش رهوشا گههنج و لاوا
نهخاسمه كوب تهناهي بيت
دهستخوڤه بينن ناسناقا
پرس گريك دا ژيك قهبيت
ئهگهر مرؤف رهوشهنيير بيت
خودان ههست باوهر و بير
گهلهك زانا و هزر كویر بيت
دئ ئهه و تهماشا كهتن دير
ياری زانی ل یاری میرخاس
بو تپیی پیشهوا و پیشهنگ
خوشتیق هاندرا دل خاس
دلم ب ته خوش و قهشهنگ
وهرزش خالك زور گرنگه
تایهت بو ساخلهمیا لهشی
ناف گوهم فیتکا وی زرنگه
تهپا من ناف گولئ تهشی
تهپا باسك و بالا و سهرمیز
مست و زوران و خوش بهزوك
پیتهقی ههنه ب هزر و هیز
قاشا خوړاكه و بگره هوک

ھسپ سيارى و كشان و تير
 ياريا دەست پوست و سەبەتە
 قەويس و پوما پاقىژە دير
 وەرزش ھەمى ئىك خىتەتە
 مېر و ژن زارۆ و پيرەمىر
 گەدە^(۱) و ميرل پشتا تەنە
 پەرستگە و مزگەفت دگەل دير
 دگەل تە و ھونەرا تەنە
 رۆژى و نقىژ وەرزش تى يە
 بۆ لەشى باشە ئلقىن
 بزاقا پشت دەست و پى يە
 وەرزشقانين چەند بلقىن
 تەپا پى خوشترين يارى
 ژمارەك زۆر ھاندەر ھەنە
 سەر ئاستى دونيايى ديارى
 گەل جاما جىھانى بكنە
 جاما جاما لووتكەيە^(۲) ئەو
 ب دەرفەت بينەر ئامادەيە
 بۆ ھەمى تىپا خەوناخەو
 سەرکەفتن بروانامەيە
 وەرزشى ئىككىرىن جەستە^(۳)
 سىياسەت دارھۆ نەشيان

(۱) خازخوازۆك.

(۲) گوپیتكە.

(۳) لەش.

رێز بۆ یاریزان پێویستە
ژ گەل و کۆمار دیش شیان
میژوو یا وەرزشا کەفناار
مەشخەلا ئاشتی داخکر
ژ سەردەمی چەرم دیناار
وەرزش ژین و ژیاار ساخکر

نهورۆز

بهبوونهی هاتنی نهورۆز و سههر سال
ئاگری شادی ههلهدهکەین له ماڵ
خزم کو دهکەین دۆست و ههقال

بهبوونهی هاتنی جهژنی نهورۆز

جل و پۆشاکێ کوردیمان پۆشی
بۆ جهژنی بهار دوور له نهخۆشی
ئاوابی وولات ئاوا بهخۆشی

بهبوونهی هاتنی جهژنی نهورۆز

گهشت دهکەین دهرووین بۆ گول و گولزار
خاکمان شیرینه هاوینگه ههزار
ئهرکه تیکۆشین بهدهست و بهزار

بهبوونهی هاتنی جهژنی نهورۆز

شاهی و ههلهپهرکی قاقا پیکه نیین
گورانی و لاوژه مۆسیقا ژه نیین
دلشاد ئیمهینه لهسههرووی زهمیین

بهبوونهی هاتنی جهژنی نهورۆز

سال یادت بهخیر سالی تازه
به سههرکردهکان گهله سههر فیرازه
باوکتان یاد بکهن نهوهی ئازه

بهبوونهی هاتنی جهژنی نهورۆز

داستان بۆ رۆژی ئاسنگر ههستا
زوحاك بههوى ئەو سهرى له دهستا
زولم نهمه ما زۆردارى وهستا

بهبوونهى هاتنى جهژنى نهوورۆز

جهژنى نهينى رۆژيک بۆ رۆيى
خۆزگهه به جهژنى سهريهخۆيى
راپهرن کوردى دهرهوه و خۆيى

بهبوونهى هاتنى جهژنى نهوورۆز

نهوورۆز ئاگرى مژده دهبهخشى
ئارامى و ئاشتى لهناومان پهخشى
داوامان وولات سنۆر و نهخشى

بهبوونهى هاتنى جهژنى نهوورۆز

پهرستى نيه ئاگرى بۆ دهكهه
تهنيا بۆ خوداپهرستى دهكهه
تيكرا خهبات كهه بۆ نهتهوهكهه

بهبوونهى هاتنى جهژنى نهوورۆز

كورد له خهباتى دانهبراه
بۆ چينى بندهست هيما بوو كاوه
تكا بهخيو كهه نهزموونى ساوه

بهبوونهى هاتنى جهژنى نهوورۆز

ئهمرۆ گهل نيه سهريهخۆ نيه
تهنيا كورد نهبيئ ئەو مافهينى نيه
ههستن بزانهه رامينى چيينه

بهبوونهى هاتنى جهژنى نهوورۆز

سەریەخۆ دەبین نەورۆزی دابی
نابی وەتەنمان ئە دەستیان دابی
مافمان بەجی یە کوردەکمان مابی
بەبوونەى هاتنى جهژنى نەورۆز

حەمەدكۆ (١)

ئىك ھات و گۆت حەمەدكۆمە
بى كەس و كار و بى كۆمە

بى جھ — و وار و بى زۆمە
ھەمى بىژنە وى بى ئۆمە

كەسەك گەرىدە و گەرۆمە (٢)
بەندەوارم رەنجەرۆمە

مىقسانى چۆلا ھەرۆمە
ھەمى بىژنە وى بى ئۆمە

ھىقى كەسەك نەكەن ئۆمە
رپىت (٣) و رەوال و ماندۆمە

ھەر ژ مىژدا ئەزى ھۆمە
ھەمى بىژنە وى بى ئۆمە

شەرمىنەم ب رومەت و رۆمە
تېنى و برسى رومە زەرۆمە (٤)

(١) مرقەكى خوازخاوزوك بوو.

(٢) گەرۆك.

(٣) رپس.

(٤) رۆى زەر بوويمە.

زك پشنتى قە نەگۆمە^(۱)

ھەمى بېژنە ۋى بى ئۆمە

دوھى ژ من چوو بى ئەفرۆكەمە

گەل كەد خار شەرنەخ شەرۆمە

ھەلگىرى چەك رەخت چەقۆمە

ھەمى بېژنە ۋى بى ئۆمە

نەبېژن نەف سەل قە چوومە

ھەيش ۋەكى جارا مەردۆمە

خان لەپ زىرو مېر پەنجۆمە

ھەمى بېژنە ۋى بى ئۆمە

نەوونە نەف ۋەدا نوومە

بۆغمى مە ۋەكى بۆ مە

شېردەم باز ۋە ھەلۆ مە

ھەمى بېژنە ۋى بى ئۆمە

نۆكە ژى سەر پى ھەلۆ مە

ۋەك سەلېم مستى^(۲) سەلۆ مە

عەگىدى كوردا ھەموومە

ھەمى بېژنە ۋى بى ئۆمە

بۆ نەف خەرخارنا خۆ مە

نەبەندەستەم سەرخۆ مە

بەرم يەژ ۋە زىندۆمە

ھەمى بېژنە ۋى بى ئۆمە

^(۱) زك مەزن.

^(۲) سەلېمى مستى (دۆسكى) ئەۋى كەمبەلان كوشتى.

سیابەندەم بئى خەجۆ مە
بئى ستى وەكى فەرخۆ مە

نە دۆست نە یاری بەکو مە
هەمى بیژنە وى بئى لۆمە

ژیاننا من وەك زەق قوومە^(۱)
بیروکا^(۲) من شیلی و گۆمە

حەیف ناڤ وەدا نە خورتۆمە^(۳)
هەمى بیژنە وى بئى لۆمە

چ بیژم دىڤ مەدحییت خۆمە
بۆ وە ھنگۆین و سەرتۆمە

ما گەل مە میڤانە بۆ مە
هەمى بیژنە وى بئى لۆمە

(۱) زەق قووم، دارەكە ناڤى د قورئانى دا ھاتىبە تەحل و زیانبەخشە..

(۲) ھزروبیر.

(۳) خورت و چەلەنگ.

پیری هات

پیری هات لاوینی چوو
دلخ من پیری خه مه
پرچا من فه خر سپی بوو
بوخچکا خه ما ملخ من فه
پیری زی ل من بوویه میقان
جحیلی هیش زی وه غهر کر
ژی بهره قازی هات ییقان
کولا دل تهژی که دهر کر
جحیل بووم هیز تهژی دهستا
نه خوشی من نه دیتینه
نوکه رازامه ل خهستا
پی و دهست ل من پیتینه
مال و مالداریا من کری
بو خه و چاف من نه نخافتن
بو میراته که وری بری
دییت هشبه بی ناخافتن
چاره نینه دی خو هشکه
گهله کوی ل من کرن
مالی من ههیی بو وا پشکه
نیزیکه بییت شاهه مرن

نە ژ مرنی ژ پیری ترسام
 خوژی مریامه نه پیریام
 ژ عەیب و عوزا بوومه سه رسام
 لهوا نه هیژا و ههژی مام
 تاوی و باوی مه ئەقرۆکه
 کهسهک ل بالگی من نینه
 سه رقالا ژ هزر و بیروکه
 خر دیژن کالو دینه
 کالو پاشیا مه زهل پالۆ
 پیره کریت کهس نه قیتن
 بی دای و باب مام و خالۆ
 بیانیه ههژی هه قیتن
 دارا خوژی یه بی بهره
 لاوینی هاتباقه خوژی
 گیاهات درینی زهره
 ل من چوو لاوینی و قوژی^(۱)
 دارا وی بی بهر و خرشه
 بهری خوژی چ بو نینه
 تاما وی یه تال و ترشه
 چما وی بهلگ پیقه نینه
 یهزدان بینه ری حاله من
 من توبه دی کهم سولحا خو

^(۱) جوانی.

سولحا گهل خودی فایدیه
شاه من پیزی من گریت
رهما وی بو من فایدیه
وی بهند تیر بهری بمریت

نەپىر بام

ئەھى واخ قى دنى غەرىبم
ھەچەكو لى بەر دەرىبم
بەرى مرنى لى مەرىبم

خۆزى ھەر لاو بام نەپىر بام

كۆقان نە غەرىبن ل من
پىرى نەبىت لنگ ناچەمن
ئەگەرى پىر بوونى خەمن

خۆزى ھەر لاو بام نەپىر بام

من نەخەم بوو برسى با زك
ئاقا ژىئاننى بىبا چك
دگەل من با دۆستا كچك

خۆزى ھەر لاو بام نەپىر بام

تیتە بىرا من ئەز جھىل
من ھەبوو ماھىنەك كھىل
چەك و رەخت ل بەر تھىل

خۆزى ھەر لاو بام نەپىر بام

لاوھك بووم ھىژا و ھەژى
زەند و زەقلاھكا ھىز تىرى
يى دىت بامە خۇدا كووزى

خۆزى ھەر لاو بام نەپىر بام

جھیلی پارہ بیٲت من دقیت
کریٲت بووم بیٲ ریٲز و فھیت
کھسھکی دیتنا من نہقیت

خۆزی ھەر لاو بام نہپیر بام

ئھشقی و قاچاغی حکومھتا
کھس نابیت شھقی و زھمھتا
پیر بوومھ نادھن دھرفھتا

خۆزی ھەر لاو بام نہپیر بام

دوئیا دۆستا کھسی نینھ
کھسی گھل دۆست ھار و دینھ
پیر نابیت خوٲ پیر بھنھ

خۆزی ھەر لاو بام نہپیر بام

ژیٲ بووری خھونھک کۆرتھ
یی لی بیٲ ئاگانھ خۆرتھ
پیری بوٲ فھقیرو لۆرتھ

خۆزی ھەر لاو بام نہپیر بام

ھیش زی سیٲ بوون سمبیل و سھر
ھندی سھرم ھاتن قھدھر
زھنگینیا من کول و کھسھر

خۆزی ھەر لاو بام نہ پیر بام

پیر بوومھ حھفتی و حھفتھ ژی
گوپال دھستی من دا رزی
خوین ناف لھشی من دا تھزی

خۆزی ھەر لاو بام نہپیر بام

سـو پاس خـودئ تـیـر ژـی کـرم
ژ تـاوانـا بـیـهـش کـرم
تـهـوابـی ژ تـهـویـئ تـیـر کـرم
خـۆزی هـهـر لاو بـام نـهـپـیـر بـام

هه قالی پئی

هه قالی پئی دهستم ب دهستی تهقه
هه قالی پئی ههستم ب ههستی تهقه
دوو ههست و دهست ئیکن وهکی ههقه
ههفکارن ههقرا ب پۆژ و شهقه

هه قالی پئی وهک ته نابیم کهسی برا
چی برا دی خو دهمه کۆشتن سهرا
جیهان بی ته یا تاری بوو ههلبووی چرا
تویی چرا شهفهق تهدا ههمی درا

هه قالی پئی دی دهرياز بین ژ دهريا و زی
گهر مه ههبيت ههزا ههقرا بگههنه جن
چوکا دهبرخو نهشاکه هیش نیقه پئی
هیقی و ئومییدی بده خو ئهقرۆ و سوبی

هه قالی پئی تیینی و برسی بین نهخه مه
بی کهس و ریس و پیخاس بین ئەف سهرده مه
دهست قالا بن ژ گهوههرا ژ دهره مه
تنی ئەقرۆ ههقالینی مه بهره مه

هه قالی پئی ئارمانجا مه وهکی ههقه
مه دلکه نه دوو دلن مهقه
یا ئەم دبیرنه ئیک نه بهس گۆتنا دهقه
رپکا مه گرتی ئیکه بهرنامهقه

هەقائى رى بۆ مە پشتەقان بيت خودا
ژىك قە نابىن چوجا خۆ نابىنن جودا
چەند سەرمەدا بيارن بەلا و قەدا
هەقال بەندى دى ھەر زال بيتن ب سەردا

هەقائى رى رىياز ھەر بەردەوامە ھىش
ھىش گەشتيارىن مە ماينە ئارىش و كىش
ھەقائىنيا مە ساخە نىنە چ ئىش
دى دەريازىن ژوان داڧا چىن بەرەف پىش

هەقائى رى ئەندا مە پۆن و گەشە
بەختى مە يى ئەرىنى يە نە يى رەشە
سۆز و پەيماننا ئىگىرىن ئاف ئىك لەشە
ناحەز نەشىن مە ژىك كەن كەن ھەرەشە

هەقائى رى رىكا ئەم ئى دوستىنى تى
وانە و بەرنامە نە بۆ نىرو و مى
ھەقائىنيامە يا پاكە دىچوون نەقىن
وەك كانىكەكا زەلالە نەشىلى زى

هەقائى رى دى خۆم سوندى بۆ تە بخودا
چەندى ھەمە رۆژەكى ژ تە نەبم جودا
خىقەتا مەقەدايى مە بۆ مەزاختى كەدا
من و تە ھەقرا ئاف دل بۆ خۆ قەدا

هەقائى رى رىككەتنى دگەل من دا ھىقى نوپكە
چوجا مە نەبيتن گەلىك تولە و خىكە^(۱)

^(۱) خويك، باج.

براینه ئەم بۆ خودایێ بئ شریکه
ئەم هۆبێن هۆ مور و ئیمزا بکه زیکه

هه‌قالێ رێ سهرفیرازین ئەفرۆکه ئەم
جهالین^(۱) مه‌ قالانه ژ کۆخان و خه‌م
مه‌ وه‌سیه‌ت بیت بۆ هه‌ردوو زۆریه‌تا^(۲) سه‌رجه‌م
دورشمێ وا هه‌قالینی بیتن هه‌رده‌م

(۱) تێپ

(۲) دویندهه.

پشکا چاری

ههلبهستین ئهفینداری

بازگهیی عشق

نیازم بینینی تویییه
نه لئ نیازت^(۱) بی هوییه
ههست و ویستم سهههههههه

یهك لا بی پرس هههههههه
دهزانم پییم دهلییی شییته
بازگهیی عشق لهسههههههه

له ناخی دلخۆشم ئهوییی
ئهستیره نی مانگی شهیی
دیمه سهههههههههههههههههه

دیداری سهههههههههههههههههه
دهم و چاوت لییم داپۆشهههههههه
جوانییت لییم دهههههههههههههههههه

پییم دهلییت جوانیم ژیانههههههه
روو و روومهههههههههههههههههه
تۆ دههههههههههههههههههههههههههههههه

بیگانیه نییم هههههههههههههههههه
من مههههههههههههههههههههههههههههههه
تیکههههههههههههههههههههههههههههههه

^(۱) پیدقی.

تا بگهینه مافی رهوا
له ناو عشقت دلم تاوا
به هیوام بۆك بی من زاوا

خۆت زۆر قهشهنگی بنووره
جوانیت ده به خشی به خووره
گهر وانیه لیم نه بووره

ژین و ژیارم به تووه بهنده^(۱)
مهزنده ناکری ئەقین مان چهنده
چهنده هزت لیمه من ده ئەهنده

تۆ چاک دهزانی من بۆ تۆ چوونم
جیا نی له من تیکه له به خوونم
تهنیا تۆ یی ئیستا و رابردوی کوونم

له خوام داوایه نه بینم مهرگت
کارامه بوونه ئەو هه موو ئهرکت
گیانت ده به خشی تا نه کهم تهرکت

خوایه له لای تۆ داوام په سه نده بی
گیانم له دهست دم دهست به جی
به ره له یارم ووند بییتن سه ره پری

چاک ولامی دام ئەو په ری زادم
من تۆ بهو هه موو جیهانه نادهم
باکو تایی بییت به ره له تۆ وادم

^(۱) گریدایه.

گومانم نییه سۆزدار به سۆزی
به هیوا و ئومید ئاوات و خۆزی
شایه‌نی ئەقین خاوه‌نی دۆزی

دونیا باوه‌شی^(۱) بۆمان کردوه
پیش‌وازی کردین به بایخه‌وه^(۲)
تازه ژیانمان تومار کردوه

راسته‌وخۆ خۆمان تاقی و ئەزموون کرد
له ناو دلداران نمره یه‌ک مان برد
ده‌ریاز بووین له کوسپ و ته‌گهر و پرد

(۱) هه‌میێز.

(۲) گرنگی.

پۆرا كىقى

يارا من به پۆرا كىقى
كههى به گهل من به شهقى
شهف نـانقـين وهك پـيـتـقى

شهف نـانقـين تا سـحـارى
وهه دهف^(۱) من رينه خارى
رپـيـژا شـهـرمـى بـيـنه خارى

بينه خارى پۆرا سههرى
شـاها جانـايى گـولا زهرى
دلـم شـاده هـو دى پـهـرى

چهـند دلـشـادهـم من هـو ديتى
بـمـن دا گـرنگـى و پـيـتى
تـوـر و رـهـوشـت پـر نـهـريتى

پـر نـهـريتى وهك سههره ژن
من چهماند بهر بالا و بهژن
دهف^(۲) من ههرو خوشى و جهژن

خوشى و جهژن من ژى مان بير
نهژ دل ناحهز ژيك كرين دوير
بهكۆيى خايندين ئەم نهژير

(۱) دهف.

(۲) دهف.

بیرین بیووری بینه بیووری
دهما ته دل دا بهر تیووری
دل چی نه بوو پاره و لیووری

چی نه بوو دل تو دیر که تی
مه و سال و ههمی وهختی
نه خوش که تم جه و تهختی

چونکی تو دل وهکی که قری
نه مشاری وهکی بقری
فهلک ل مه چهپ زقری

تو بوچی چهپ زقری فهلک
ناف دهریا خه ماین بی که لهک
ته زور داری ل مه کر گه لهک

وه هه دوو وا زورداری کر
دناف خه ما دل تری و پر
دل نه خوشم وه خوشی بر

وه خوشی بر نه خوشی دوورین منن
ئاخ و فیغان بو منن هین بکه نن
بریندارم هه تا هیستی، هیستیت رهنن

هیستی برهنن فهلک و یار
دهست وه دایه قورمه که دار
ماف من نینه وه ئه و ماف خار

وه نهو ماف خار گۆتی نهخیر

ئهز بو ته من تو كه له شیر^(١)

بو من دئ چیبه فه جامیر

دئ چیبه فه خودئ چیکه

ئهقین ریکه مه ئیک ریکه

هه لویت هه دوو دلا ئیکه

مه هه دوو خو ئیک دل کر

دل تیمار چیدی نه کول کر

باغئ ئهقینئ پر گول کر

^(١) دیکل.

زینا تەمە

ممن دلبه ره دلدارین
من باکر یار وەر یارین
گو من لهبێ ئەز گورین

خەج و ستی و زینا تەمە

بەخت و باوەر ئێک جارین
بۆ مەرن و ژین و ژارین
ئەم دێ هیلین مالدارین

خەج و ستی و زینا تەمە

ئەزا پارێم ب هەژارین
بترس و بترس و سارین
بێ پۆناهی ژێر تارین

خەج و ستی و زینا تەمە

بێ جە و وار ل کوچەری
من نە بیت ریگا چارین
گەل تە دێ کەم بەشدارین

خەج و ستی و زینا تەمە

کیقە بچی دگەل تەمە
سیبەر و سیتاڤکا تەمە
پۆژی سەد جا گۆری تەمە

خەج و ستی و زینا تەمە

گه پۆکا نای خوینا تهمه
ئه و ئاخا بن پیی تهمه
شهف و رۆژ داخبارا تهمه

خه ج و ستی و زینا تهمه

داکو بگه هنه ئاواتی
من نهقی زقیرم مالباتی
ده لهزکه بکه خهباتی

خه ج و ستی و زینا تهمه

بهارا مه که قال هاتی
جه هات داخازا بهراتی
ساخکه نه ریتا جقاتی

خه ج و ستی و زینا تهمه

نه ریتا جقاتی رهقه
ها بو ته دهستی من ئهقه
ده توو پر زاخ⁽¹⁾ به و بلقه

خه ج و ستی و زینا تهمه

ئه گه رته خو دا ب دهستدقه
من مال نهقیتن ب پهزقه
من وار نه فیتن ب رهزقه

خه ج و ستی و زینا تهمه

شیرین هنگمینا نای شانای
لاو بهرسف دا وهکی زانای

(1) هیژ.

تە نادەم ب دور و مەرجانا

خەج و ستی و زینا تەمە

رەقین ئەم چووین زۆزانا

سەر ئاف و کوقیت کویستانا

ناف میرگ و باغ و بیستانا

خەج و ستی و زینا تەمە

خۆزى

مىن خۆزى زۆرن گەلەك
ئىك ژوانا دىتتا تە يار
وەكى خەونى بەس ھەلەك
ژ خەونى زى نە بىم ھىيار
ژ دىتتا تە نەبىم بى بەش
ئەى جىگرا جۆلىت و زىن
رۆژ بى تە وەكى شەف رەش
زەحرە بى تە ئەقىن و ژىن
مىن تو دقئى دزانى توو
خۆزى تە ژى ئەز بىم
ئەقىناتە خەونا مىن بوو
ئەرى بىدە دى تە رەقىم
تو بو مىن خارن و ئاقى
تو بو مىن سەبر و ھەدار
تو بو مىن ھەوا و ھەتاقى
تو بو مىن ھەقىن و دلدار
بۆچى يە بى تە ئەند
تو سوبە و ئەندامنى
بۆ نە دىارى سىتيرا بىند
گەر ژفاننا دىتتا مىنى

بى كەرىم بى رىك و كىنەم
 كەھى بە ئەز نەكىشى
 مە ھىقى يە ئەز تە بىينەم
 ژ تە ئەز نەبى ھىقى
 مە كەدەر چوو مزگىنى ھات
 زىن ئەقىندارا مەمە
 رۆژەك خۆشە دەم و ككات
 گەش بىنەم دىدار بەرھەمە
 دىدار بەر ئاقا خابىرى
 گولەك پىشكەش ب خەلات
 گول بەر بسكا كچا مىرى
 رۆژ ژ جارا زىتەر ھەلات
 باشە بەختەن مەن سىپى يە
 پىنشەتم بەر لۆكس و فەنەر
 ۋەختۆ نەچە ھىش زى يە
 كەتمە عشقا پىر ھونەر
 پەيىف و گەفت خۆش و شىرىن
 زار قەگىرا ئەقىن دۆستا
 پىر ژىرب تۆرەيە شەرمىن
 مەن و ۋى ئەقىنى بەستا
 ۋەسا مە قىا ئەم بەژىن
 بوخچا قىانە داگىرىن
 چركەيەك بى دابىرىن
 جانە نەقىانە دى كوژىن

وی دل ژ مـن رەڤـا و بـر
مە هەر دووا دل بوونە ئێک
گۆتە مـن بۆ تەمە پـر
لاوکی ئەژی شەقام و پێک

گونناز

گونناز نئاڤ گولدا نا شووشه
سهله ژ من نه به شووشه
نوکه بهنا وئ نه خووشه
ژرۆژ و ئاڤئ بئ به شه

گول نئاڤ گولدا نا دهقسی
چارا چق دا بهر مهقهسی
زهر بهلك گهل بائی رهقسی
رهه لاواز ژ تینا فهتسی

گونناز دئ هیم ته رزگار کهم
دئ بـرم رڤئ و پرووبار و چهه
د ههول دهم وهک رومیو^(۱) و مهه
دا پیکه ده دلشاد ببین ئهه

دهستم دا دهرفه تهک زیـزین
تیمار^(۲) کهم پئ ئیش و برین
چارا من رابینه نه رین
ئهز و ئهه بو ئیک دوو فه رین

بو ئیک دوو فه رین ئهز و یار
نههین مه تایین گهرم و سار

^(۱) رومیو ئهقینداری جولیتئ، کو (ویلیام شکسبیر) وهک داستانه کا ئهقینداری چیکریه.

^(۲) دهرمانکرن.

شاهد بن بهر و كه قرو دار
مه ئه قين رهوا ژ دل و زار

شاهد بن ئهم ئيك هه لويس تين
گه ئه قينى گرى به ستين
تا به ريف گور ناف دار به ستين
نيه رى ئهم نا پاره ستين

تنى گه ل وى خهم ره قينم
ئاسو نيزيك دى وى بينم
ناف گولدانى دى ده رينم
زه نىد و ده ستا تى و ه رينم

در ندى يار داگير كرى
دى شى من بينى بچرى^(۱)
ته ژ من ده لالا دل بى رى
ناژى به ده ستيت من دى مرى

ئيدى ده رفهت بو ته نينه
ژ گولدانى گول ده رينه
گولا من بو من بزقرينه
جوان شا جوليت^(۲) و زينه

خوشه ئه قين دگه ل نازى
جانتره ژ جانى روو تازى

(۱) هاته برين.

(۲) جوليت ئه قيندارا روميوى، كو (ويليام شكسبير) وهك داستانهكا ئه قيندارى چيكره.

پۆشاک ژى تى گەردەن قازى^(۱)

دەدارم گەل وئ دلخازى

جەنگىم بۆ گول دژ درندە
گول قەگەريا باغى گوندە
تير رۆژ و ئىاف روو بلندە
رۆژگار نوو هات پىر ئەندە

لاوو مرادم جى بەجى بوو
چيا من قىيى وئ قى بوو
دەستى من نىاف دەستى وئ بوو
گولناز بوو هەقزىنى لى بوو

^(۱) گەردن زرافە

جارهكی

جارهكی ئەز چوومە راقی
كەتەم میرگەك پەر خۆناق
هاتە مەن بەنا گولاق

ئەز بۆ راقا وی پەرۆش

مەن دی خەشەك^(۱) وەك سیتاق
چوومی دا بگرم ب داق
خۆش دچوو وەك تیشكا تاق

ئەز بۆ راقا وی پەرۆش

پاوستە بەس گاڤا پاق
راف چیمە هاتیمە راق
دەقە بەرسقا سلاق

ئەز بۆ راقا وی پەرۆش

راف كرم بەهژن زراق
بەك بەت هزر و راق
گۆشار^(۲) كرسەردل و چاق

ئەز بۆ راقا وی پەرۆش

نەشیم پافیزم پینگاق
تیریست عشقی ژدل تاق

(۱)

(۲) فشار.

نەوۆش بـووم بـهـرى وى گـاقى

ئەز بـوۆ پـاقا وى پـهـرۆش

فـهـرتـره ئەو ژ نـان و ئـاقى

غـهـيرى وى مـن كـهـسـهـك نـاقى

نـه وەكـى وى پـهـريا ئـاقى

ئەز بـوۆ پـاقا وى پـهـرۆش

كـهـيف و شـاهى شـادى يـا قى

يـا دـبـيـژ تـه مـن خـهـما پـاقى

مـه شـهـهـيانـه خـۆب هـهـلاقى

ئەز بـوۆ پـاقا وى پـهـرۆش

تـه نـادەم بـ دونـيا و درـاقى

نـه مـازە ل قى بـيـاقى

تـهـف سـۆز و پـهـيمان مـن دـاقى

ئەز بـوۆ پـاقا وى پـهـرۆش

جـانـيا تـه بـهـفـرا لـولـاقى

رـيـژدـارى بـهـهـا گـراقى

فـهـرەـمـاد م ئـهـى شـرـين نـاقى

ئەز بـوۆ پـاقا وى پـهـرۆش

وەر دـيـدار بـهـرى بانگـاقى

سـيـبەر بـه بـوۆ مـن سـيـاقى

تـه جـان سـۆت بـهـرى هـنـاقى

ئەز بـوۆ پـاقا وى پـهـرۆش

بـوۆ نـيـژەنگـيـى بـالـاقى

بـچـينـه تـاقگـا سـيـلاقى

دی پیکته هه هاقین هنگه اقی

ئهه زبؤ راقا وی پهروش

ئهه قینی هاقیتته داقی

من و خوژ چاقا ب نخاقی

گرنه بیکه ئهه ز زاقی

ئهه زبؤ راقا وی پهروش

بهز حه‌لین

ئه‌قه‌یین دهرده ب کۆفانه
ژفان عشق زی‌ره‌فانه
مه‌عشووق نه‌یا دلوفانه

بهز حه‌لینێ دل ئاسنی

مه‌لا بو‌ته په‌ریشه‌انه
دنالینی به‌ر ئیشه‌انه
ب ئیشه‌ له‌ش مل و شانه

بهز حه‌لینێ دل ئاسنی

مه‌لا تو کالی بی‌حالی
ژده‌ستێ دل په‌حم خالی
ناگه‌هی رۆندکا قه‌مالی

بهز حه‌لینێ دل ئاسنی

مامزی خفش و خه‌زالی
بو‌من هه‌قه‌ژینه‌ به‌لالی
ته‌ گو⁽¹⁾ نه‌ هه‌ژی قی‌حالی

بهز حه‌لینێ دل ئاسنی

دۆستا به‌رزه‌ دیار نینی
سو‌تیمه‌ بو‌من نابینی
بی‌مه‌روه‌تی دل په‌قینی

بهز حه‌لینێ دل ئاسنی

⁽¹⁾ ته‌ گو‌ت.

زیزی ژ من دیار نینی
دهما زیز بی بهز حه لینی
نه ههژی خو من دبینی

بهز حه لینی دل ئاسنی

گهر بهرم سوویجا تهیه
نه مانا من خه تا تهیه
حه قی خوینخ خه ما تهیه

بهز حه لینی دل ئاسنی

قاتلی دوزهخ بو تهیه
جهم خودی من دهعوا ههیه
ئهو دهعوا من دژی تهیه

بهز حه لینی دل ئاسنی

ته بو هیلا مه بی هیقی
کهتمه چوولا وهکی کیقی
چووم ریزا هیتیم و سیقی^(۱)

بهز حه لینی دل ئاسنی

ته گیرا رهفتارا ریقی
ته پشت دا ئه قینا ب نیقی
خودی ئه ز ژ ته بی هیقی

بهز حه لینی دل ئاسنی

^(۱) سیوی.

چیرۆکا مه

رۆژهك بهار بـۆ پـاڤـی چـووم
سـحـار زـی دهرکـه فـتـم ژ زووم

بۆ نـاڤ مـیـرگـه کـا خـه مـلـانـدی
سـه قـا هـیـن شـادـی وهـشـانـدی

بـه شـهـك ژـی بـاغـی گـولا بـوو
دـلـی خـه مـگـین بـی خـه مـابوو

هـۆش تـژی بـیـن کـرم گـولا
ژـیـت هـات ئاوازیـت بولـبـولا

ل جـهـم چـوو جـوویـه کـا ئـاقـی
مـن دـی قـیـزـهك⁽¹⁾ ل هـنـداقـی

ئـهـو ئـاقـا پـاقر و زهلال
مـن گـۆت رهنـگه خـهـون و خـهـیـال

پـشـت ل مـن بـۆ مـن نـهـدی باش
مـن بـاکـری بـهـیـانی باش

تـهـمـاشـاکـر هـهـور⁽²⁾ داڤـه
قـیـنـی گـرتـم بـتـووڤ و داڤـه

(1) کـچ

(2) زقرا ندنا ملی.

بەر جانیا وی مامه حهیهت
من دیت لوکسا شهقی شیهت^(۱)

پیرج پهایزا ری سووړ ئالهک
سهه ری وی خویدا خالهک

ئینسی یان مهلهک من گوئی
بیی من دلی خو فروتی

خو فروتی بی پیرس و پا
دی خو دهمه کوشتن سههرا

چاق و بیری بهژنا زراف
کرن ل من گهلهک سالا

ئهقینادارا گران بههها
عشقا مهیهه راست و رهوا

زراقی دوو و زییری توو
نه وهک تهنه زین و خهجوو

بههیا ته نهییت گوئن
دلی من بو ته هات سوئن

من پرسیار کر ژناق ته
کرامهت بوویه بابی ته

دهما ناقی ته کرئهقیین
بهکرۆک ناحهز مان بی جقیین

مان بی جقیین رهقیین بو کار
هاتن بیریین زمان و زار

^(۱) وهکی.

كەھى كار مامزا كىشى

قىيانى دابكەين ب نىشى

چاق بەلەك كا تو چەلەك

ھارى مەنە چەرخ و فەلەك

تە گۆت نيچيرا تەمە ئەز

من رافكه و برهقينه بلەز

بەھرى وى رافكەم دل رەقاند

قيان ناف ھەر دوو دلا چاند

چيروكا مە ئەرينى بوو

كەقن نەبوو ھەرا نووى بوو

كانيا گوندى

ژبو كانيا ل پشتا گوندى د مهشيم ئەز
خاتين زين چاف ل ريكامهمى ئالايمه
ژبو ديدارا تە دبەر سەرخۆشم ئەز
ئەوشين وارئ ئەقیندارا نە قالایمە
كول و كەسەر خاترخاستن ب ئيك جارى
دەما من تەماشاکرى ئەو زولف و خال
گول پەرى پینشتبوو پەخ ئاقا جارى
مەبەستا من ئەو خودانا زولف و خال
بئ قام دلشاد خو نیشاندا پەنگ پەرى
كە دیت^(۱) لاوئ مەبەست بەرامبەر سەکنى
شەقام بەرى ژبو نیشا مېرگن زەرى
گولەك چنى پيشكەشى گەنجى دل خەنى
من گو سوپاس ب شىوازەکا زور جوان
دئ تۆمار كەم ل يادگارم دياريا تە
من گو يار خۆزى بېرى بايى ئەزى شقان
ئەى هەيقال چاردەيى كى وهكى تە

(۱) دەمى ديتى.

نە وەكى تە خەجۆ جولیت و لەیلۆ زین
 د ھزرین من تو جوانتری ژوان ھەما
 نە وەكى تە ھند قەدەر دلخازین ئەقین
 خەم رەقینی نەرم و ھەلیم و دل شەما
 ئەی رەش رچانا قی سرۆشت و دیمەنئ
 چەند ب جۆشم تە ببینم بەردەوام
 گول نیرگزا رەز و باغ و چیمەنئ
 تە تیر بئین و راميسان كەم مافی رەوام
 چەند بۆ مەدحەكاریم دئ من ھەبیتن قوسۆر
 ھەوجە نینە مەدحا بکەم رۆژی جانی ژئی بری
 ھەژیی یە وەكى شاھا بیت ل دور بن خدامیت قوسۆر
 زولیکال چاخئ وئ با دابیژن تو ژئی جانتیری
 ئەز سەرخۆشم مەندە ھۆشم زۆر پەرۆش
 بۆ دیتناتە سەر کانیکا گوندی ھەرۆژ
 بۆ موشتەری تیرییت عشق بچاقا فرۆش
 توت فرۆشی ئەز موشتەریمە^(۱) شەف و رۆژ
 ئەی پەری بەھا دور و زیپر گەوھەری
 تە راستەوخۆ بیخاستن دل ژ من بری
 تە ژ من بر و داگیر کری گەل تەیه کیشە ھەری
 دلم ھیلین و مالە ژبۆ یئ دل داگیر کری

^(۱) فرۆشکار.

رۆمییو و قهیس و فههاد و مهه نه دلدان وهکی من
من خو ژ وانا بهیتر دیت ل ئاستی ئەقینی
بی ئەقینی دلم نهرحت و نههیمن
قی ئەقینا راست و پهوا خستیمه ناف نئینی
دی رابمهفه ژ ناف نئینی گهر یار بو دیدار ژفانه
سهر کانیکا پشتا گوندی مه ل ویری دیداره
گفت و گو گهل شیرینی مه دور کانی ری پیفانه
ئهز ژ ته دهستا بهرنادهم گهر ژ چم بهر خلفا سیداره
بهرامبهه ههستی من یاری ههستهکی نازک دهریری
وی پشتی دیدارا دووی ههقزینی خویا داخازکر
تهف چیرۆکا ئەقینی بگهشبینی کورت قهبری
ژ کهفییت ئەقنی چهندی دا راميسان من ژئ داخازکر

رۆژی هەینی

بەختم یاوەر بۆ یارم بینی
لە پشیوووی هەفتە رۆژی هەینی

دەرواتە بازار دایکی ئە گەلە
ووتەم ئە دەستم نادەم ئەو هەلە

بە دووایان دا من چوو مە ئەوئ
بازاریان دەکرد کراس و کەوئ

خوا خوا مە یار من بینی
زۆر بەباخه لایمی من ئەقینی

خۆزگە من خاوەن دوکانەکە بام
لە گەفت و بینی تیر بام ئاکام

چەندە خەریک بووم تەماشام بکات
لەنشکاویک رووخساوه ئەو سات

تەماشایی کردم بە چاوی مەستی
خۆشەویستی مان گریی خۆی بەستی

لەشیوهیی نشتن بۆ سەر پێی هەستا
ولاممی دا بە چاوی دەستا

دایکی پێی ووتەم لەم ناوه برۆ
لەئیمە نەبە حەیا و ئابرو

کاتی گه رانهوه به دویان دا چووم
له جۆشی عشقی مهست و سهه خۆش بووم

دوو باره ئی یان نیزیك بوومهوه
پووبهروو بههروو پوویان چوومهوه

داوا و تکام کرد له دایکی یارم
کهوتوومه داوی کچت ناچارم

تو خوا گوپگره زیز نه به له من
عاشقی وهك من پهنگه زۆر كه من

کج ووتی دایه کاتمان نه ماوه
قته شووی پی ناکه م بژاردهیی باوه

پیویسته بۆمان ههول و تهقهلات
تا وهك پیکهوه بگهین به ئاوات

لاووی خهونه کانم ئه وهته دایه
حهز و ئاواتم هه مووی له لایه

جی به جی دهکات هه موو مه رجه کان
تا که سوارچاکه هاوری مه رده کان

جاریك پیی شاد بووم بهر له ئیستا
به درێژی دیدار دهست له ناو دهستا

تو میه ره بانی به زهیت زۆره
ئه م کوره لاوه جوانه وهك خۆره^(۱)

داوات ئی دهکهن لایه نی خیر بی
نه کهیی دژمان بی له خه فهت تیر بی

^(۱) پۆژ.

نهكهي پيگر بي كوسپ و تهگهري بي
جيت ديلىم دهرووم كورپه و جهگهري بي

وهلامى داوه پيتمان لى ناگرم
بوتمان هاندهرم نه وهك ناگرم

وهه بيخوازه له باوهكى ئەمرو
بيت دهلين بيهه پيروژ بزهرموو

هنگڤين و شهكر

چهوا من بقیتن ئەهوا وهیه
بهژنا وی شیرینه نه کورت و درێژ
پرچا وی نهرمه نه ههوجهی شهیه
ئهقینی ئاگره دلی من برێژ

د چاقین من دارهنگی خو کیشا
حهوا نهبووینه چ کچهوهکی ته
ته ژ من رهقا و بر نهخوشیا ئیشا
خهج و خاتین زین ئەهوا نهوهکی ته

لاو ئاخفت ل دور جانیاب و یقهه
خفش و خهزالم وی گۆته من ئەهز
رۆژ و ستیر و ههیهف دهههرنه و یقهه
جیگرا وهمه جی چولکههه بلهز

گهوههر و ئالتون⁽¹⁾ پارچهك ژ وینه
ستیرا گهشه ئەهوا مهزنا خر ستیره
جوانیا پهریال جهام و قینه
ئهوهش من دیتی دل ژ خارنی تییره

گول ژ لاما وی سوڤر بو شهرمزار
تهلحا سپینداری بهر بهژنا وی خار
رۆژ شهپهزه بۆل مه ههر نزار

⁽¹⁾ زین

شینا پۆژی گەرت پۆناهی دا کار

هه‌یه‌یه‌ پووێی وێ به‌نا وێ مسکه
ئه‌و شیرینتره‌ ژ شه‌کر و هنگه‌یین
جوانیا شاها ل ملی وێ پسته‌که
ده‌ما من دیتی که‌ه‌تم ناڤ نه‌یین

پۆژ ژ که‌ریادا خسوف⁽¹⁾ بو چێ بوو
هه‌یه‌یه‌ ژ شروادا یه‌که‌سه‌ر بو دوو که‌ر
بو‌یه‌ر ژ که‌ریا ئه‌وێ جانێ بوو
د قازانکه‌کی ناکه‌ه‌ن دوو سه‌ر

بیژنه‌ خودانا روو په‌رده‌ ژ زی‌پر
پووێی ته‌ پوونه‌ روونکر په‌ردا سه‌ر
هه‌چیێ شه‌یداته‌ خو کوزه‌که‌ می‌ر
پاڤ کر پۆحا وی مرنی دا دا سه‌ر

به‌ری خۆ من دا جوانیا دبه‌ری
لوکس و فه‌نه‌را جوانێ قی بوو
به‌ریکا خپرا من بر دل هه‌ری
مرادا مه‌ چیبوو له‌و ئه‌وا لی بوو

یار خه‌می که‌سک و سوڤ و قورمزی
بسک و که‌زی قه‌هاندن سه‌ر سنگ و ملا
ئه‌ی گه‌رده‌ن زه‌ری ئه‌نی نی‌رگزی
چاڤ ره‌شی نه‌هه‌وجیه‌یی ده‌مان و کلا

نازکا تازه‌ و جوان من دگه‌ل ته‌یه
به‌رسقا من دهره‌قه‌ هه‌یقی و تکا

⁽¹⁾ هه‌یه‌یه‌ گوه‌پین.

عشقا مهساڤا من بهر خو و بهر تهيه
ده تو گهل من باخقه نههيله شكا

چ شك نههيلان ئههوى ئهز گـوورى
خو ئاماده كر ديدار ديار كر
چووم بهههشتا وئ ژ بير چوو بوورى
پيڤكه ژياین ئهم هنگڤين و شهكر

عشقا مهجازی

بن سـیبهرا دارپـیت بهـری
گول و باغ و میو پـیت تـری

کانیا زهلال پهـری ل سـهـری
پهـری شهـما پهـمبی و هـری

پهـفتار و تبعهـت باش خـری
تو ژ فان مهـدحا مهـستری^(۱)

تو شا جوانی ئهـسـمهـری
تو چاف غهـزالی تو زهـری

ههـیثـیـج جانی ژ تهـ بری
چاف پهـشا قهـهـیتان بری

ههـۆش و ههـزر ژ من بری
دهـما من دی کهـهـیف داوری

کهـهـیف و خوـشی ل من زهـری
وی شـیار کهـر دلـی مـری

قیان چاند و نهـقیان دری
نهـازکـی وهـک تلیـا تـری

دیـلان هاتـه سهـری گـری
بیـی مهـ دیلان سهـر ناگری

^(۱) مهزنتری.

رېڤكا عاشقا گەش كرى
بەكرۆك ناحەزرى پەش كرى

رۆژيەن بەرى مە ياد^(۱) كرى
كەسەك دەستە مە ناگرى

سۆز و پەيمان مە مور كرى
مە ئەفەينى ھەيئەن كرى

كەس وەكى مە تام نە كرى
كەس بەرى مە دام نە كرى

^(۱) بىرا.

سیندا مەزن

ئەهزم قوتابى ئەقىنى
مىنا فرهاد و شىرىنى
داخ بىارم ب مەم و زىنى

مىن ئىش و ژان و برىنە

مەرج بىت بکەم هەرۆ شىنى
بىارىنم پۆنكىت خىنى
تا بى بەش بىم خۆشیا زىنى

مىن ئىش و ژان و برىنە

زىهەكى تال دى بىورىنم
بنالە نال دى لىورىنم
تالە گۆرئى دا بىرىنم

مىن ئىش و ژان و برىنە

سىندەکا مەزن دى خىنى
رېکا وا دگرم نارىنم
ژىۆ واننا دل بىرىنم

مىن ئىش و ژان و برىنە

مەم شەيدايى خاتىن زىن بوو
قىان مەجازى زىدەبوو
كىشەکا رەوا پىقەبەبوو

مىن ئىش و ژان و برىنە

باجی خۆش تقیی و دابوو
به کرۆک بی ئەگەر پهیدا بوو
دهست بهردان دووماهیا وان بوو

من ئیش و ژان و برینه

ئهی مه لایج جزیری^(۱) وەر
ژ نۆرا په بی به رهوه
دلداریی کر شه ما بهر

من ئیش و ژان و برینه

خۆشکا میری که هاته دەر
ژ ناف باغی بی پهرده سه
دەر حال ئەقینی به هه ره

من ئیش و ژان و برینه

خه جو و سیابه ندی په بهن
که تن چول و چیا و به تن
پهز کیقی په حمی ب وان بهن

من ئیش و ژان و برینه

چیا سیپانی^(۲) سه رکه تن
هنداق وانج بی دهر فه تن
تەف بو مرنا و ب نه فره تن

من ئیش و ژان و برینه

(۱) مه لایج جزیری (۱۵۷۰-۱۶۴۰).

(۲) چیا یی (سیپان) سه ر ب ویلایه تا (وانج) فه یه.

ئەھزى عاشق وەكى وامە
ل سەر ريبـازا وا مامە
ئەقيني بەرى خو دامە

من نە ئيش و نە برينە

وانا وە بو مە قەنج نامە
مە ژى چيكرى بەرنامە
مزگينى هيـتر بەردەوامە

من نە ئيش و نە برينە

گه‌میا عشق

گازیا من ریباری گوندی
من گه‌میه‌ک سهر پشتا ته دی

یا ناک گه‌می یارا منه
ته ناک ئاسته‌نگ به‌رامنه

ژووردا دچی جوویار و جوو
ئاک شیلی نه‌زه‌لالی بوو

سپه‌لیت^(۱) ته هسه هسه
نوی خویا به‌ختی من ره‌سه

ریبار پیلیت ته سیارن
نه خر عاشق مه‌له‌قان

ته ئەف گه‌میە ل خو بار کریه
بی ناک نیشان کیفه بریه

یادگار^(۲) ته ب ئاق دا برن
که‌فنه خه‌م ته‌ل من نی کرن

ته‌ف عاشقا هه‌نه دوو رپک
ئیک که‌یفه یان ناگه‌نه ئیک

(۱) پیلیت.

(۲) بیره‌تن.

يا دووی کوسپ و تهگهرن
زۆر ژ مه خو بهر ناگرن

يارى بو ته هه پۆ دمرم
شيابام دا گهميى گم

شيابام دا ئاقى هشك كه
رپك و پرا سهه دابهش كه

خۆزى ئاقا ته هيىدى با
گازيا من گوهى گوندى با

چاره ديت با بو بى چارهيى
دا مهزيخيت زيپر و پارهيى

ئهى گهميى ئانى كهشتيى
قهى تين ژ گوزار و كهشتيى

من گهل خو بين كهشت يارم
نه هوڤ درنده حهفت يارم

ماسى و بالدار و عهور و با
من ههواره وه بهرسڤ كا

يار ناق گهميى مايه ئاسى
ژى بزانن دهنگ و باسى

دهنگم نا كههه گوها دا
بو مه دوستى بى مرادا

بو مه دوستى ئهڤين رهشا
كهتم ناق گله و قهههشا

زندی یا بو من چ نه کر
خودای موسای پئی قه کر

قالایه پئی بی گرفت ته
هه ر خودی یه خودان گفته

مه رهوا عشق خودای یه
هه تا مرنی بی داوی یه

دهنگ یاری ژ ناف گهمی هات
شه قین مه رۆژ رۆژا مه هات

مه له فان هاتن ژ گهمی
پاکرم بـرم ژ دیمی

دەرفەت

يار مە دەرفەتەك ژ دەستدا
ئەز و تو لى ژىك بووين جودا
ناقبەرەك چى بو ژ پەردا
دیر كەفتين ژ وان دەرفەتا

ئەقرۆ مە رپك جودانە ژىك
پەيوەندين مە نەمان گەلىك
ل مە بەرزە بوون سەرە رپك
دیر كەفتين ژ وان دەرفەتا

هيش خوشتيا مە دەسپياك
هيجەت مە گرتن ژ ئىك
مە رپكەك بوون دوو رپك
دیر كەفتين ژ وان دەرفەتا

دەرفەتەك زىپرین ژ دەست چوو
تەخمین مە بو نەكر هيش زوو
ئەقینا مە بى شەنگەست^(۱) بوو
دیر كەفتين ژ وان دەرفەتا

مە ئاخ و ئۆف ئەقرۆكەنە
بەكرۆكا گەف دژى مەنە
ئەون سەرچاقين فەرتەنە
دیر كەفتين ژ وان دەرفەتا

(۱) بى بنیات.

تقییا یار ئەم وەك مەم و زین
بەردەوام پۆندكا داریـژین
قیكرا بیـژین هەوار كا ژین

دویر كەفتین ژوان دەرفەتا

بەر چەند هویا ژیک جودا بووین
هەر كەسەك دیف سەری خۆ چووین
بی گومان ئەم تاوان بار بووین

دویر كەفتین ژوان دەرفەتا

رەوا عەشقا مە ب نیقی یە
گەر هزر كەین چ پیتقی یە
دەرفەت نەمانەبیژە هیشتا زی یە

دویر كەفتین ژوان دەرفەتا

هیش زی یە قەنجە نەبیژە
چونكە مە ئەزموون ژ میژە
بن ئاخ خوشتقی نەنیژە

دویر كەفتین ژوان دەرفەتا

دەرفەتا بیـت هشیاری دقیت
ژ دەست دەین دئ مینین کریـت
نـاـف دـلـدارا دئ بیـن فـهـیـت

دویر كەفتین ژوان دەرفەتا

هۆزانقەمان دوومـاھیی بیژـه

ژ سەدی دەرفەت چ ریژـه

سەد دەر سەدە نەھـا قیژـه

نە دویر کەفتین ژ دەرفەتا

دەزگری دەست کەرە دەستی

پەیوەندی ل دەرفەتی بەستی

پۆژگار گەشە وەك مە ویستی

نە دویر کەفتین ژ دەرفەتا

دوروشمى بەكرۆكا

نەفيان دوروشمى بەكرۆكا
پيس هيفينن بو چيرۆكا
نەمان بو وان گيلەشۆكا

يار دوروشمى وا دوژمنه
خەتا نەشتەيه^(۱) و نەشمە^(۲)
تاوان بارن وا هاشمە^(۳)

بى داد بەكرۆكا داد كرين
ئەقین ژى دەسپىك ژىك كرين
چاف قوقلين ھىدى گرين

ھىدى گرين بى رۆندك ماين
ھىدى باخچين لالە زار ماين
ژ رۆژا ژىك قەبووين داماین

ھار بوو فەلەك نینە ئەمان
ئەز و یار داماین بەر خەمان
خراب و خار گەل مە زەمان

(۱) نە ژ تەيه.

(۲) نە ژ منە.

(۳) ھا ژمنە.

كەسەكە نەفيا خیرا مه
مه كەسەر داكر تیرا مه
رژیا ژ عەسمانی ستیرا مه

رۆژا مه چوو نەهاتەقە
شەف و رۆژا مه نیف شەقە
تا یا جوداهیئ ما ب مهقە

تا یا جوداهیئ هەرەقە
ئاشم یاری دە وەرەقە
هاتم بەكو ژ من بەرەقە

مەمم من دفیتن زینئ
ئەگەر نە دئ ریژم خوینی
کی وه قورتار^(۱) کەت ژ کینئ

عشقا مه یا بناق و دەنگ
بو دلدارا ئیدایه زەنگ
پابن شیارین دەم درنگ

پابن شیارین نقستی
نەقیانی دل وه گمشستی
شینا فیانی رۆنشستی

بی قیان ژیان نەژینە
هین ژیرن نە بی میژینە
هەر ئیك ژ وه مەمم و زینە

^(۱) قورتال.

خۆ ژ وا کیمتر نههینه
ئیک ژ وه بی سههات نینه
ئهه قین تیمارا برینه

دلی بی دههگه و پههجههه
عشقا ته دا بهه خههجههه
کارتی کرکاری جههجههه

دل داگرت پایتههختا قینی
زمان لال بو ژ جقینی
عشقا مهه خستهه نهینی

عشقا مهه بو دههس و وانهه
بو بی ئهه زموونا هههمانهه
ههات خاندن ناف قوتابخانهه

دەنگى كەۆى

هاۆ باهز ههڤالا من
فهلهك فال هات ئىقبالا من
شۆخ و شهنگى دهلالا من

من تۆد قىيى شۆخ و شهنگى
ببى مېڤان شهف درهنگى
خۆ بخه ملىنى ب حهفت رهنگى

شهنگه شۆخى شيرين خۆخى
زه ندىك نهرمى نازك پۆخى
تو بو من خۆش بارودۆخى

چل كهزىا بسك خهلهك
پهرييا بهههشتى يان مهلهك
راست گۆ به دگهل من فهلهك

به هادار ده من دهرفهتى
ته تهواف كه م پر قيمهتى
سه حكه من چاقى رهحهتى

ژيرى هزر پر كاۆخى
حهوا رهگهز كورددهك تۆخى
عهبا كه شميرى⁽¹⁾ رهش چۆخى

⁽¹⁾ جۆرهكى عهبايىن ژنانه و ب (كه شميرى) ناقداره.

كۆفۈ خارا چاق رەش بەلەك
بالا بلند بىرم ھەلەك
خۆزى گەل بام ھېش زى گەلەك

شاھا پەرى عالی مەقام
رېئ من گرت لى ھەمى شەقام
من گۆت ھەژ تە دكەم بى قام

رېئ دەمن دا بىم خەمەتى
فەرمانى بدە بۆ ھەلمەتى^(۱)
چەند بىينم بەنا من تى

ومرە يارى دا بارىكەين
ھاڧىنگەھى ديار بکەين
ئاڧا دەريا وان تام بکەين

بچىن زۆزان فەراشىين
دەستا بگرين بۆ کەنىن
كەيفخۆشم گەل تە شيرين

ھىڧى رابە ھلۆ يارى
گرئدە شىتک و زىنارى
مە دىدار بن دار ھنارى

خۆشە فەراشىن با ھىنە
دىمەنئىن قەشەنگ بىينە
نەچەڧە دەڧ من برينە

^(۱) ترسى.

سلوا^(١) سهئ^(٢) لاو خهملی
مه په یوهندی ژ هه می دلی
بو گهشت گوزار مل دا ملی

لاو قه به بیه بو مئ کهوئ
سه رکئ سوئ پابوو ژ خهوئ
من مئ ره قاند ژ نیقا رهوئ

چوینه شنگال و شیخادی^(٣)
جه هاتن خوژی و مرادی
ژیاین هه قژین ب دلشادی

(١) نافی کچی.

(٢) سییه.

(٣) شیخ هادی.

تو دى چ كهى

يارى بمرم تو دى چ كهى
تو دى وهكى كى بكهى

تو دى وهكى يارا مهم كهى
ئهقينيى ل خو حهرام كهى

پارزنگى خه مال مل كهى
وى پرچا رهش من فه سپى كهى

پشتا خو كوڤل و كوم كهى
چاڤين خو ب گريى كوره كهى

يان چاڤا دى تى كل كهى
كهزى و بسكا خهنا و شهكهى

زيرا تى زهند و تل كهى
هزرا بيكىنى دى كهى

ما تو دى بى دليا من كهى
بى هيقى خو من ژ سل كهى

ژ ناف دلى خو من دهر كهى
بو ئيكى دى دلى فه كهى

كا بيژه من تو دى چ كهى
شاهى مرنى بو من باكهى

مەرگه میشتی من مرار کەهێ
ل ئاڤا گوشت و گرار کەهێ

یان دئی ب ساخی من سەرژئی کەهێ
خوینا من ب لەخرینی فرکەهێ

وەکی هۆڤا من کەڤل کەهێ
بڤرا گوشتی من پەلپەل کەهێ

ما قەهێ تۆ دا من ھندا کەهێ
وان یادگاریا بن ئاخ کەهێ

دل ب کۆڤانا نساخ کەهێ
ھزرا بووری و ئەند ناکەهێ

رۆژگارا مە دیار ناکەهێ
رۆندکین کەل نە زوھا کەهێ

ھەر ھەوار و نەفریا کەهێ
کەشتیا مە بن دەریا کەهێ

دیسا پرسا من دئی چ کەهێ
تا مای خەمال خۆ میڤان کەهێ

خۆ بی ھەڤژین و شقان کەهێ
وەک کەر و لال و کۆرا کەهێ

ھزرا مال و میرا ناکەهێ
ئەڤینی ب بازار ناکەهێ

دونیا ییخ ل خۆ رازی ناکەهێ
وەسا دئی ب وە سیەتا من کەهێ

ئەگەر بىر مەھەلە مەن بىلەن
مەن ۋە خۇل دىرۆك بىلەن بىرگە

بەكروك ناھەزە پىسوا كەي
مەفەق وانە وانە داد كەي

داستانا مە زىنەدى ۋە ساخ كەي
د گۆرى دا مەن تەنا كەي

ۋەسىيەتتا مەن شىيا نەكەي
بەھەشتە دا شىپ مەن بىلەن

پاشبەند

بایه بایه ما و کفری نشینی بر زمین
الهم صال حمان حوره ایجه
کامه بایه بزرگه رو دندک جیسه هو
دل بر حمان بایه دینا قفسه زر گوردت
بهره ماه کس نالیم بیل رو پیر جوت هر دین با
بلدونه بیست بیست بهرک بیست ما انم خولیس
صه بد نایک دیلینت به جیرون
خوینا شهید مان هادره حور فاک خور نهمه قریه دلی با
چینه خوشه جیوه بایه ره نشه رو نون
بقاله بیست بیست بریم تا سمان بریم هندی لور کسیر
لبه بشنالک حور دینا باو ایله صرک یات
بیشتر
بیشتر
بیشتر

79
1979

باز نینو کار ثانیه یاری گران کو قانینا رکی روین و شغطارینو

د ویتو و لو کاند یوس لول رجه ی خوسو بی شاد باللیو

نشین شیری کمانی یو لیر نو مشتو توبه وک نو حبیعا کی فالو سرینو

مانا فو مینا ری یو طومان باری رکی نرینو دینی یجر نو حرد یو خوزی نرینو خوزینو

خوزی رکی خوزی نینا و تو نوی بو پارینو بو دزل نیشینو لکوت ناوت یا مایی

کالیشیکه باز نینو مانه قیایه یی بو کاترینو گانر نو ت باری یو جملر اقلیم کانه

قار مانو باز نینو یاری شیدا ر شیری نینو ندره شتی نرینو

کو دله کانه نرینو نینو رف نینا نرینو خو نینا خو تاک نیشینو

باز نینو یار جانیو تیلی نرینو لشیو عالیو انقار عقلیو

باز نینو یار جانیو نرینو یو جملو نرینو عقیلمدن نرینو حو بیو

باز نینو یار جانیو نرینو یو جملو نرینو عقیلمدن نرینو حو بیو

باز نینو یار جانیو نرینو یو جملو نرینو عقیلمدن نرینو حو بیو

باز نینو نرینو نینا نرینو یو جملو نرینو عقیلمدن نرینو حو بیو

باز نینو نرینو نینا نرینو یو جملو نرینو عقیلمدن نرینو حو بیو

قول سو ق جلال ندرینو تو جو الا علی افلیو لکین نرینو شوق

شای شیک یسغانینو حرد نیشینو حرد یو جملو نرینو عقیلمدن نرینو حو بیو

ناقهروك

- پيشهكى ۷
- پوختهيهك ژياننامهيا جفاكى يا ههلبهستقانى ۷
- قوناغين فهقيهتيا ههلبهستقانى ۸
- قوناغين مهلاتيا ههلبهستقانى ۸
- رولى سياسىي ههلبهستقانى ۹
- چهند تيبينين گرنگ ل سهر ئهقى ديوانى ۱۱

پشكا ئيكي

ههلبهستين ئاييني

- موحه مهدي مه ۲۱
- مهولوود بو نهبي ۲۵
- نقىژ ۲۹
- پهياما دين ۳۲
- چهكى تهوبى ۳۵
- هاته دهرى ۳۸
- مردن و دونيا ۴۱
- ژانا سهري ۴۴

پشكا دوويى

ههلبهستين نيشتيمانى - سياسى

- ئه نفال ۴۹
- ناشتى ۵۲
- ئازاد بژى ۵۵

٥٨.....	بارزانی یوو.....
٦١.....	برا کوژی.....
٦٤.....	خهبات.....
٦٧.....	پهشهبا.....
٧٠.....	سیداره.....
٧٣.....	گزیری میر.....
٧٦.....	دل ئاتهشه.....
٧٩.....	دل کهسهه داره.....
٨٢.....	نەشیم بیژم.....
٨٥.....	نەتەوین ئەم.....
٨٨.....	مهها رهش.....
٩١.....	دیسا ههوار.....
٩٤.....	کوردۆ چما.....
٩٧.....	کینی مهزن.....
١٠٠.....	نەخشە ی گەورەم.....
١٠٣.....	مه بالاقه.....
١٠٦.....	ههوار.....
١٠٩.....	مخابن.....
١١٢.....	مزگینی.....
١١٥.....	چوونه ئاسمان.....

پشکا سییع

ههلبهستین جفاکی

١١٩.....	بهنیان.....

۱۲۲.....	خەمگین
۱۲۵.....	دانا خودی
۱۲۸.....	زانین
۱۳۱.....	شیرەت
۱۳۴.....	من فەقیرم
۱۳۷.....	ئافرەت
۱۴۰.....	وەرزەش
۱۴۳.....	نەورۆز
۱۴۶.....	حەمەدکۆ
۱۴۹.....	پیری هات
۱۵۲.....	نەپیر بام
۱۵۵.....	هە قالی ری

پشکا چاری

هەلبەستین ئەفینداری

۱۶۱.....	بازگەیی عشق
۱۶۴.....	پۆرا کیشی
۱۶۷.....	زینا تەمە
۱۷۰.....	خۆزی
۱۷۳.....	گولناز
۱۷۶.....	جارەکی
۱۷۹.....	بەز حەلین
۱۸۲.....	چیرۆکا مە
۱۸۵.....	کانیا گوندی

١٨٨.....	رۆژی ههینی.....
١٩١.....	هنگڤین و شهکر.....
١٩٤.....	عشقا مهجازی.....
١٩٧.....	سیندا مهزن.....
٢٠٠.....	گه میا عشقی.....
٢٠٣.....	دهرفهت.....
٢٠٦.....	دوروشمی به کرۆکا.....
٢٠٩.....	دهنگی کهۆی.....
٢١٢.....	تو دی چ کهی.....
٢١٥.....	پاشبهند.....

به نینانی مەلای دیوانا

© مافن چاپن یئ پاراستیه بو
سهنتهری زاخو بو فهکولینن کوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سهنتهری زاخو بو فهکولینن کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550
📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

ISBN 978-9-92-291686-6

9 789922 916866 >